

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Aurélia Ištocyová

**Alternativní způsoby řešení sporů v
obchodních závazkových poměrech se
zaměřením na mediaci**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: prof. JUDr. Monika Pauknerová CSc., DSc.

Katedra obchodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 13.3.2020

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 184 521 znaků včetně mezer.

Aurélia Ištocyová

V Praze dne 13.3.2020

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala paní profesorce JUDr. Monice Pauknerové CSc., DSc., vedoucí této diplomové práce, za její cenné rady, poznatky a odborný a vstřícný přístup při zpracování této diplomové práce.

Obsah

Úvod	1
1. Alternativní způsoby řešení sporů – obecná charakteristika	3
1.1. Dva významy ADR	4
1.2. Zkratka ADR	4
1.3. Charakteristické znaky ADR	5
1.4. Výhody ADR	6
1.5. Dělení ADR	7
1.6. Pro jaké druhy sporů je ADR vhodné?	7
2. Obchodní závazkové poměry	9
2.1. Obchodní závazkové poměry	9
2.2. Mezinárodní obchodní závazkové poměry	9
2.3. Obchodní závazkové poměry a ADR	10
3. Jednotlivé druhy ADR a jejich charakteristiky	13
3.1. Negociace	13
3.2. Konciliace	15
3.3. Právo spolupráce	16
3.4. Rozhodčí řízení	17
3.4.1. Arbitrabilita	17
3.4.2. Dělení rozhodčího řízení	18
3.4.3. Rozhodčí řízení a regulace státu	19
3.4.4. Prameny rozhodčího řízení	21
3.4.5. Rozhodčí smlouva	21
3.4.6. Rozhodnutí rozhodčího soudu	22
3.4.7. Vztah mezi soudním a rozhodčím řízením	22
3.5. Med-Arb	24
3.6. Medialoa	25
3.7. Mini-trial	26
3.8. Expertíza	27
4. Právní úprava ADR	29
4.1. Prameny právní úpravy ADR v České republice	29
4.1.1. Občanský zákoník	29
4.1.2. Zákon o rozhodčím řízení	30
4.1.3. Zákon o mezinárodním právu soukromém	31
4.2. Mezinárodní úprava ADR	31
4.2.1. Zelená kniha o alternativních řízeních za účelem řešení sporů v právu civilním a obchodním	31

4.2.2. Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů.....	32
4.2.3. Evropská úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži	33
4.2.4. Úmluva o řešení sporů z investic mezi státy a občany druhých států.....	33
5. Mediace	35
5.1. Obecná charakteristika mediace a principy	35
5.2. Definice mediace.....	36
5.3. Formy a druhy mediace	39
5.4. Historický vývoj mediace	40
5.4.1. Starověk.....	40
5.4.2. Středověk.....	41
5.4.3. Spojené státy americké.....	42
5.4.4. Evropa	43
5.4.5. Česká republika.....	44
5.5. Právní úprava mediace v České republice	45
5.5.1. Zákon o mediaci.....	45
5.5.2. Vyhláška o zkouškách a odměně mediátora.....	46
5.5.3. Etické kodexy	47
5.6. Mezinárodní právní úprava mediace	47
5.6.1. Vzorový zákon UNCITRAL o mezinárodní obchodní mediaci – MLICC (2018)	48
5.6.2. Mediační pravidla Mezinárodního střediska pro řešení sporů americké arbitrážní asociace (ICDR)	49
5.6.3. Mediační pravidla Mezinárodní obchodní komory - ICC.....	50
5.6.4. Evropský kodex chování pro mediátory.....	52
5.6.5. Směrnice 2008/52/ES.....	52
5.6.6. Úmluva OSN o vymáhání mezinárodních dohod vyplývajících z mediace.....	54
6. Osoba mediátora	56
6.1. Předpoklady pro výkon činnosti a povinnosti mediátora podle českého zákona o mediaci	57
6.2. Předpoklady pro výkon činnosti a povinnosti mediátora podle rakouského zákona o mediaci	60
7. Mediační proces.....	62
7.1. Fáze mediace.....	62
7.1.1. Zahájení.....	62
7.1.2. První společné jednání	64
7.1.3. Identifikace jednotlivých sporných bodů	64
7.1.4. Asistované vyjednávání.....	65
7.1.5. Oddělená jednání	66

7.1.6. Vyřešení sporu nebo ukončení mediace.....	67
8. Dohody vztahující se k mediaci.....	68
8.1. Mediační doložka	68
8.2. Smlouva o provedení mediace	69
8.3. Mediační dohoda	70
9. Mediace a mezinárodní právo soukromé	73
9.1. Rozhodné právo	73
9.2. Určení rozhodného práva pro přípustnost mediace	73
9.3. Určení rozhodného práva pro smlouvu o provedení mediace	74
9.4. Určení rozhodného práva pro mediační dohodu	75
9.5. Vykonatelnost mediační dohody.....	75
10. Poznatky z praxe.....	78
Závěr.....	80
Seznam použitých zdrojů.....	84
Seznam zkratk	91
Abstrakt	94
Klíčová slova: ADR – mediace - mezinárodní mediace	94
Abstract.....	95
Key words: ADR – mediation - international mediation.....	95

Úvod

V oblastí sporů nelze soudům odepřít jejich nenahraditelné místo v této společnosti. Nicméně se naskytuje otázka, jestli je skutečně nutné řešit každý spor soudní cestou s tím, že vyřešení sporu je založeno na principu vítěze a poraženého. Již ve staré Číně se na člověka, který se soudil, pohlíželo jako na člověka nevyváženého, nevědomého, žijícího v rozporu s vesmírným řádem a principem harmonie.

Tímto lze nastínit, že v problematice řešení sporů by se měl klást důraz nejen na vyřešení samotného sporu s ohledem na výsledek, ale také na budoucí vztah mezi stranami sporu a vliv výsledku řešení něj. Takový přístup je vhodné uplatňovat zejména v oblasti obchodních poměrů, kde na otázce vzájemných partnerských vztahů častokrát závisí budoucnost obchodu.

Právě alternativní způsoby řešení sporů jsou nástrojem, který umožňuje stranám sporu komunikaci, jež je dovede k smírnému řešení sporu a zachování vybudovaných vztahů. Z toho důvodu a z důvodu mého zvýšeného zájmu o institut mediace jsem si zvolila uvedené téma diplomové práce.

Cílem této diplomové práce je poskytnout komplexní náhled na alternativní řešení sporů v obchodních závazkových poměrech a demonstrovat vhodnost použití těchto metod zejména v oblasti obchodu. Práce se dále v uvedeném kontextu podrobněji soustřeďuje na jeden z druhů ADR, konkrétně na mediaci.

Práce je zpracována za použití metody analytické, deskriptivní a komparativní a je podložena vybranou tuzemskou i zahraniční literaturou, odbornými články a ověřenými internetovými zdroji.

Cílem první kapitoly je uvést problematiku alternativních řešení sporů představením základních znaků ADR, jejich výhod a dělení. Druhá kapitola pokračuje charakteristikou obchodních závazkových poměrů a mezinárodních obchodně závazkových poměrů a na základě vlastností charakteristických pro tyto poměry má za cíl odůvodnit vhodnost použití ADR metod na tyto poměry. Cílem třetí kapitoly je přiblížit jak z teoretického, tak z právního hlediska vybrané druhy ADR a vzájemným porovnáním a analýzou ukázat, pro které spory jsou jednotlivé druhy vhodné. Může se zdát, že vyjma rozhodčího řízení a mediace česká právní úprava žádným způsobem nereguluje ostatní metody ADR. Účelem čtvrté kapitoly je dokázat, že v českém právním řádu existuje určitý právní základ i pro ostatní metody ADR. V rámci čtvrté kapitoly je následně věnován prostor přiblížení mezinárodní právní úpravy

ADR. Samotné metodě mediace se věnuje kapitola pátá a jejím cílem je poskytnout ucelený pohled na daný institut, a to pomocí představení teoretické koncepce mediace a jejího historického vývoje a následně analýzy a komparace jednotlivých právních předpisů v rámci české právní úpravy a stěžejních dokumentů v rámci mezinárodní právní úpravy. Šestá kapitola má za cíl poskytnout komplexní náhled na osobu mediátora. Protože mediace je interdisciplinárním oborem a na mediátora jsou kladeny různé požadavky z oblasti psychologie, sociologie i práva, má tato kapitola za cíl vymezit, které požadavky jsou upravené zákonem a které nikoli, a rovněž poskytnout komparativní pohled české a rakouské úpravy zákonných požadavků na osobu mediátora. Sedmá kapitola se věnuje již samotnému procesu mediace a jejím cílem je vymezení jednotlivých fází mediace a jejich specifik za pomoci právních i neprávních aspektů. Její podkapitoly se věnují jednotlivým dohodám vztahujícím se k mediaci tak, aby vymezily jejich specifika a upozornily na aktuální problematické otázky. Cílem poslední, osmé, kapitoly je vymezení mezinárodní mediace a pomocí mezinárodního práva soukromého přiblížit, jakým způsobem se stanovuje rozhodné právo v případě mediačního řízení.

Tato diplomová práce vychází z diplomové práce na téma „Alternativní způsoby řešení sporů v obchodních závazkových poměrech se zaměřením na mediaci“, která již byla obhájená v roce 2016, avšak nevedla k získání magisterského titulu. Tato diplomová práce byla s ohledem na nově přijatou právní regulaci na mezinárodní úrovni v oblasti mediace aktualizována a doplněna.

1. Alternativní způsoby řešení sporů – obecná charakteristika

Mezi subjekty právních poměrů mohou vzniknout různé rozpory, zejména při porušení smluvních či jiných závazků. V praxi nelze vytvořit a podepsat sebedokonalejší smlouvu, která by odstranila veškerá rizika související s její realizací. Uvedené rozpory se pak mohou dostat do stadia sporu mezi stranami.¹ Při nekonfliktní aplikaci se totiž subjekty určité normě dobrovolně podřizují, aniž by ji jakkoli zpochybňovaly. Jinak je tomu při vzniku konfliktní situace, která se projeví jako spor o právo, jako porušení normy nebo jako jiný střet mezi právními subjekty. Tuto konfliktní situaci nemohou zpravidla zúčastněné subjekty vyřešit samy.²

K řešení vzniklých sporů se nabízejí dva základní způsoby, kterými lze daný spor vyřešit. Prvním z nich je řešení sporu přímo samotnými spornými stranami, které je nejefektivnější a také finančně nejméně náročné. Druhým způsobem je možnost řešení sporu za účasti třetí osoby, odlišné od sporných stran. Tato třetí osoba může do sporu mezi stranami zasáhnout dvojím způsobem. Buďto je oprávněna spor mezi stranami projednat a vydat závazné a vykonatelné rozhodnutí, anebo představuje prostředníka, který pomáhá stranám najít cestu, jak vzájemný spor urovnat.³

Obvyklým způsobem dosažení právní ochrany porušeného nebo ohroženého práva v rámci soukromého práva je právě za účasti třetí osoby, která je oprávněna rozhodnout autoritativně závazným rozhodnutím, jinak řečeno v soudním řízení. V určité oblasti soukromoprávních poměrů však stát umožňuje i poslední z výše zmíněných možností, a to, aby právní spor účastníci určitého právního poměru svěřili místo soudu jinému orgánu soukromé povahy. Takový způsob řešení právního sporu pak pro zúčastněné strany představuje další možnost – alternativu – vůči soudnímu řízení.⁴ Jedná se tedy o alternativní anebo mimosoudní způsoby řešení sporů. V právní teorii i praxi je pro tento pojem používána zkratka „ADR“, kterou je možné vyložit trojím způsobem: *alternative dispute resolution*, *amicable dispute resolution* a *additional dispute resolution*.

---

¹ RŮŽIČKA, Květoslav. Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005, 254 s. ISBN 80-86898-43-1., s. 13.

² WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice. 7., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde Praha, 2014. ISBN 978-80-7201-940-3. s. 23.

³ RŮŽIČKA, Květoslav. Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky. op. cit., s. 13.

⁴ WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice. 7., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde Praha, 2014. ISBN 978-80-7201-940-3. s. 557.

1.1. Dva významy ADR

Termín ADR je využíván ve dvou rozdílných významech. První z nich nepovažuje rozhodčí řízení za druh ADR a jak uvádí Rozehnalová, rozlišuje mezi ADR, rozhodčím řízením a soudním řízením.⁵ Rozdíly jsou shledány zejména v tom, že v rozhodčím řízení se má arbitrárně rozhodnout existující spor a rozhodnutí (rozhodčí nález) je vykonatelné, zatímco v případě ADR je dosažení dohody řešící spor mezi stranami dobrovolné.⁶ Právě toto je hlavní rozdíl mezi méně formalizovanými metodami ADR, u kterých může být jejich výsledkem dohoda o narovnání, a rozhodčím řízením, kde rozhodčí nález jako jeho výsledek je pro obě strany závazný a exekučně vykonatelný. Navíc rozhodčí řízení vždy rozhoduje již existující spor, zatímco pro většinu ADR metod postačí existence rozdílného názoru a hrozící spor.⁷ Dalším rozdílem je skutečnost, že místo konání rozhodčího řízení, a tím pádem jeho právní řád, má vliv na rozhodčí řízení.⁸ Naopak pro většinu ADR nemá na průběh řešení daného sporu místo konání větší vliv.⁹ Významný rozdíl představuje fakt, že původ rozhodčího řízení je odvozen od státní moci a proto je nutné zařadit ho do běžných rozhodování sporů.¹⁰ Rada právních vědců má ovšem na věc opačný názor a řadí arbitráž mezi formy ADR. Jejich hlavním argumentem je, že základem pravomoci rozhodců spor projednat je dohoda stran, tedy charakteristický znak všech metod ADR. Zejména pokud je pojem „alternativní metody“ chápán jako alternativa vůči soudnímu řízení, pak se do skupiny ADR může být zařazeno i rozhodčí řízení.

1.2. Zkratka ADR

Jak již bylo zmíněno, jednou z možností, jak vyložit zkratku ADR, je *alternative dispute resolution*. V případě takto vyloženého pojmu se klade důraz na slovo *alternativní*, tzn., že tento výraz představuje alternativu jako možnost volby mezi dvěma či více vzájemně se vylučujícími možnostmi (z lat. *Alter* – jeden z dvou)¹¹ a vztahuje se na procesy řešení sporů

---

⁵ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku. 3., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. ISBN 978-80-7478-004-2. s. 25.

⁶ Tamtéž.

⁷ Tamtéž.

⁸ Tamtéž.

⁹ Tamtéž.

¹⁰ Tamtéž.

¹¹ CHOLENSKÝ, Robert. Praktický průvodce mediací: podle nové právní úpravy. Praha: Linde Praha, 2013, 300 s. ISBN 978-80-7201-901-4. s. 15.

prostřednictvím jiných prostředků, než je řízení před soudem.¹² Dalším možným výkladem je *amicable dispute resolution*. Výraz „amicable“, v překladu přátelský, má zdůraznit to, že výsledku řešení sporu se má dosáhnout přátelskou cestou a přátelskou dohodou, jak uvádí Mezinárodní obchodní komora – ICC – v preambuli svých původních¹³ ICC pravidel ADR.¹⁴ Navíc má tento způsob řešení sporů podtrhávat jednací, nikoli rozsuzovací povahu jednání, a tím tvořit jakýsi protipól k „nepřátelským řešením sporů“ před soudy.¹⁵ Zkratku ADR je možné vyložit taky jako *additional dispute resolution*. V tomto případě výraz „additional“ podtrhuje doplňkový charakter ADR a naznačuje, že ADR metody existují jako doplněk vedle soudního řešení sporů.

1.3. Charakteristické znaky ADR

Pod pojem „alternativní způsoby řešení sporů“ řadíme širokou škálu technik, které se tam nacházejí díky tomu, že naplňují určité charakteristické znaky, které zároveň definují i to, čím se alternativní způsoby řešení sporů liší zejména od soudního procesu. Pro lepší chápání přínosu ADR – a zvláště mediace – je vhodné všimnout si toho, že spor je ADR vnímán jako složitý komplex sociálních vztahů různého počtu účastníků, jenž může obsahovat některé dílčí spory a má svou společenskou a vztahovou historii. Naproti tomu právo a právní věda chápe spor jako poměr, v němž někdo utrpěl nějakou újmu, přesně ji pojmenoval, někoho z ní obvinil a určitou formalizovanou cestou se po něm domáhá satisfakce. To všechno vede k proměně poměru na poměr žalobce a žalovaného.¹⁶

Alternativní řešení sporů se naopak vyznačují zejména **dobrovolností** stran, kdy strany samy rozhodují o tom, že se dané metodě ADR dobrovolně podřídí a nechtějí poměr týkající se sporu dovést do stadia vítěz – poražený. Dalším znakem je, že dané řízení nebo řešení sporu a jeho účinky se pohybují **mimo přímý dosah právní regulace státu**. Zahájení, průběh ani ukončení řízení nemají žádné hmotně právní a procesně právní účinky

---

¹² BLACK, Henry Campbell, Joseph R NOLAN a Jacqueline M NOLAN-HALEY. Blackův právní slovník. 6. vyd. Praha: Victoria Publishing, 1993, 2 sv. ISBN 80-85605-23-6., s – 81.

¹³ Dnes jsou tyto pravidla již nahrazena ICC Mediation Rules z roku 2014.

¹⁴ Preamble ICC ADR Rules: Přátelská dohoda je žádoucím řešením obchodních sporů a neshod. Může být dosažena buď před zahájením, nebo během soudního či rozhodčího řízení a často může být zprostředkována působením třetí osoby („Neutrál“) jednající v souladu s jednoduchými pravidly. Strany mohou souhlasit s podřízením se těmto pravidlům již ve své původní smlouvě, nebo kdykoliv jindy. Český překlad dostupný na: <http://www.forarb.com/wp-content/uploads/2013/01/ICC-Pravidla-ADR-%C4%8Desk%C3%BD-p%C5%99eklad.pdf>.

¹⁵ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku. op. cit., s. 23.

¹⁶ CHOLENSKÝ, Robert. Praktický průvodce mediací: podle nové právní úpravy. op. cit., s. 74.

a neprosazují se tady žádné donucovací a rozhodovací pravomoci.¹⁷ Dá se říci, že s výše zmíněnou charakteristikou souvisí také **upřednostnění jiných zájmů stran sporu před právní pozicí**. Při rozhodování v soudním řízení je pro řešení sporu relevantní soulad s právem, ale u ADR metod to může vypadat zcela jinak. V případě rozhodčího řízení mohou být pro řešení sporu relevantní i zásady spravedlnosti, u mediace i úvaha z hlediska obchodních potřeb stran a u conciliace či vyjednávání to mohou být momentální zájmy stran.¹⁸ Neméně důležitým společným znakem je, že místo exekučního titulu vzniká **dohoda jako úspěšný výsledek řešení sporu**.¹⁹ Tato dohoda se posléze může stát exekučním titulem. Typickým znakem ADR je také existence **smluvního poměru mezi stranami a osobou, která provádí smířčí činnost**.²⁰

1.4. Výhody ADR

Důvodem, proč si strany sporu volí řešení sporu prostřednictvím různých ADR metod, jsou jejich výhody, které rovněž doplňují společné znaky a charakter alternativních řešení sporů jako takových. Významnou výhodou oproti soudnímu řízení jsou **nižší náklady a úspora času** v délce trvání řešení sporu. Další výhodou představuje rovněž **zachování důvěry mezi stranami sporu**, protože strany sporu mají větší kontrolu nad tím, kdo ví o samotné existenci jejich sporu a jakým způsobem byl tento spor vyřešen. S touto výhodou je spojena taky výhoda **zachování obchodního tajemství**. Výhodou ADR je nesporně zaměření se na zájem stran a na vztah mezi stranami, což je propojeno s tzv. **principem win-win**, kdy se strany sporu na konci řízení nedělí na stranu ve věci úspěšnou a stranu ve věci neúspěšnou, ale obě strany by měly být úspěšné. Projevuje se zde podpora zájmu na další existenci vzájemného vztahu a spolupráce mezi stranami. **Autonomie stran** umožňuje účastníkům volnou dispozici ohledně výběru způsobu řešení sporu, zprostředkující osoby nebo také způsobu řízení.²¹

---

¹⁷ Tento znak se netýká všech metod ADR. Např. rozhodčí řízení a mediace jsou v českém právním řádu regulovány.

¹⁸ ZOULÍK, František. Mediace jako alternativa soudního sporu. Bulletin advokacie. 2001, 28-35. ISSN 12106348.

¹⁹ Výjimkou je opět rozhodčí řízení, kterého výsledkem je vykonatelný rozhodčí nález.

²⁰ Srov. ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku. op. cit., s. 22 a násl.

²¹ Srov. BÜHRING-UHLE, Christian, Lars KIRCHHOFF a Gabriele SCHERER. *Arbitration and mediation in international business*. 2nd ed. Alphenaan den Rijn: Kluwer Law International, 2006. *International arbitration law library*. ISBN 90-411-2256-7. s. 174 a násl.

1.5. Dělení ADR

Odvětví ADR metod představuje množství procesů k mimosoudnímu vyřešení sporů napříč celým světem, které se v různých oblastech může dělit podle různých kritérií. V této kapitole bylo zvoleno dělení, které považují za jakési generální dělení ADR metod do čtyř základních skupin podle kritéria dynamiky a podle toho, jakým způsobem a kdo rozhoduje určitý spor. ADR metody tedy dělíme na determinující, poradní, facilitativní a hybridní. **Determinující ADR** procesy zahrnují nezávislé řešení sporu nestranného odborníka, který na základě určitých pravidel rozhodne. Takové rozhodnutí může být, ale i nemusí být závazné. Determinujícím řízením se závazným rozhodnutím je např. rozhodčí řízení. V případě **poradních ADR** procesů třetí nestranná osoba podává stranám sporu návrhy anebo formální doporučení týkající se samotného sporu, ale nerozhoduje samotný spor. Uvedené návrhy a doporučení nejsou pro strany závazné, strany se jimi mohou řídit. Příkladem poradního ADR procesu je konciliace. **Facilitativní** nebo také **usnadňující ADR** procesy jsou založené na konsenzu a dohodě stran o určitém řešení, kdy třetí strana napomáhá vyjednávání nebo komunikaci mezi stranami sporu za účelem dosažení řešení sporu dohodou mezi stranami. Typickým příkladem uvedených procesů je mediace. Pokud řešení sporu nenapomáhá třetí strana, jedná se o vyjednávání nebo negociaci. **Hybridní ADR** procesy můžou míchat anebo kombinovat aspekty výše zmíněných procesů. Metodou, která patří do hybridní skupiny, je např. metoda *med-arb*, která je kombinací mediace a arbitráže (takže se jedná o kombinaci facilitativního a determinujícího procesu).²²

1.6. Pro jaké druhy sporů je ADR vhodné?

Mohou se objevovat tvrzení, že ADR metody jsou vhodné jen pro určitý okruh sporů. Z povahy ADR plyne, že zájmy a postoje stran svou důležitostí převyšují podstatu sporu. Úspěch řešení sporu totiž v nezanedbatelné míře závisí na spolupráci stran, minimální vzájemné důvěře a opravdovém zájmu na dosažení společné dohody. Tyto tři uvedené aspekty jsou nezbytné a rozhodující, protože pokud jedna ze stran přistupuje k mimosoudní metodě řešení sporu jen z taktických důvodů, a to aby došlo k oddálení rozhodnutí, jedná se pouze o zneužití dané metody.²³

---

²² ALEXANDER, Nadja Marie. *International and comparative mediation: legal perspectives*. Austin: Wolters Kluwer Law & Business, c2009. *Global trends in dispute resolution*. ISBN 978-90-411-3224-6. s. 9-11.

²³ BÜHRING-UHLE, Christian, Lars KIRCHHOFF a Gabriele SCHERER. *Arbitration and mediation in international business*. 2nd ed. Alphenaan den Rijn: Kluwer Law International, 2006. *International arbitration law library*. op. cit., s. 209.

Stručně řečeno, neexistuje žádný zvlášť vymezený okruh sporů, pro které jsou ADR metody předurčené, anebo naopak zcela nevhodné. Pokud u konkrétního sporu neexistuje překážka (jakou je například nearbitrabilita sporu v arbitráži), je čistě na vůli a uvážení stran rozhodnout se pro využití kteréhokoliv druhu ADR. Faktem zůstává jen to, že za určitých okolností mohou být spor od sporu ADR techniky někde realizovatelné bez problému a někde s většími obtížemi a překážkami. V praxi se občas setkáváme s nevhodným použitím ADR metody na určitý druh sporu.²⁴ Stalo se tak v případě rozhodčího řízení v České republice aplikovaného na spotřebitelské spory, kdy se boom rozhodčího řízení ve spotřebitelských věcech silně obrátil vůči věřitelům samotným, protože rozhodčí doložky byly následně soudy shledány neplatnými, a to zpravidla až ve fázi exekuce, resp. soudního výkonu rozhodnutí. A na to, aby se věřitel dobral svého práva před soudem, už bylo pozdě, protože došlo k promlčení nároku.²⁵

Česká justice na výhody ADR nahlíží z poněkud jiného úhlu pohledu, odlišného od samotných stran sporu. Nejvýznamnější výhoda ADR má spočívat v odbřemenění soudů a přenesení části agendy do mimosoudní sféry řešení sporů. V souvislosti s tím následně vyvstává otázka, jak efektivně rozhodnout, které spory se mají projednávat před soudy, a které přesunout do zmíněné mimosoudní sféry.

Dané otázce se v současné době již od roku 2017 snaží věnovat Ministerstvo spravedlnosti ČR s tou výjimkou, že se nevěnuje komplexně všem ADR, nýbrž pouze mediaci. Ministerstvo spravedlnosti v současnosti podniká kroky vedoucí k většímu využívání mediací jako nástrojů řešení sporů a systémovému ukotvení profese mediátora v České republice. Za tímto účelem zřídilo ministerstvo pracovní skupinu k mediaci, která představila návrh metodiky, která má soudcům pomoci určit případy vhodné k mediaci. Metodika je koncipovaná jako dotazník o dvaceti otázkách, které pokrývají veškeré aspekty případu vhodného k řešení formou mediace. Právě dotazník pomůže zjistit, zda se jedná o případ vhodný k mediaci či nikoliv.²⁶

---

²⁴ Tamtéž.

²⁵ BĚLOHLÁVEK, Alexander J, Daniela KOVÁŘOVÁ a Karel HAVLÍČEK (eds.). Rozhodčí řízení v teorii a aplikační praxi: stati a judikatura. Vydání první. Praha: HBT, 2015. ISBN 978-80-87109-60-1. s. 52.

²⁶ Dohoda namísto soudní pře: Ministerstvo má novou metodiku k podpoře mediací Dostupné také z: <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=2375&d=356041>.

2. Obchodní závazkové poměry

Tato část diplomové práce je věnovaná vymezení pojmu obchodního závazkového poměru a obchodního závazkového poměru s mezinárodním prvkem, a to vzhledem k tomu, že tato práce se zaměřuje v rámci přiblížení problematiky ADR právě na uvedenou oblast právních poměrů.

2.1. Obchodní závazkové poměry

Závazkový právní poměr je obecně definován jako právní poměr mezi dlužníkem a věřitelem, kdy obsahem závazku je pohledávka věřitele, které odpovídá dluh dlužníka, a předmětem závazku je plnění.²⁷ Podle Bejčka lze dnes pojem obchodních závazkových poměrů podle české právní úpravy vymežit pouze konvencionalisticky a pozitivisticky, protože se již nelze opřít o ObchZ.²⁸ Za obchodní lze označit tzv. oboustranné obchody,²⁹ tedy takové závazkové poměry, které souvisejí s podnikáním obou stran závazkového poměru.³⁰

2.2. Mezinárodní obchodní závazkové poměry

O mezinárodní závazkový poměr se bude jednat, když se k výše uvedené definici připojí mezinárodní prvek. V takovém případě se tento poměr stane předmětem úpravy mezinárodního práva soukromého. Je nutné zdůraznit, že předmětem úpravy mezinárodního práva soukromého, jak uvádí ZMPS, jsou pouze soukromoprávní poměry, pro které je charakteristické, že jejich účastníci mají zásadně rovné postavení. Tato skutečnost se také projevuje v řízení o těchto poměrech. Druhým znakem je existence mezinárodního prvku.³¹

Mezinárodní prvek představuje určitý vztah k zahraničí a může spočívat v různých okolnostech. Mezinárodní prvek může být spatřován zejména v subjektu, právně relevantní skutečnosti, předmětu soukromoprávního poměru anebo v případě, kdy se jedná o poměr související s jiným poměrem, který se řídí zahraničním právem.

---

²⁷ HULMÁK, Milan. Občanský zákoník V: komentář, Závazkové právo, Obecná část (§ 1721 - 2051). 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-535-0. s. 2 – 3.

²⁸ Podle současné úpravy v OZ již nejsou poměry mezi obchodníky zvláštní kategorií, která byla formálně upravena mimo plošně účinnou a jednotnou regulaci závazkového práva v ObchZ.

²⁹ V právní praxi se pro tento pojem ustálila zkratka B2B, z angl. business to business.

³⁰ BEJČEK, Josef a Josef ŠILHÁN. Obchodní smlouvy: závazky v podnikání. 1. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2015. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-574-9. s. 5.

³¹ PAUKNEROVÁ, Monika. Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2013. Rekodifikace. ISBN 978-80-7478-368-5. s. 3.

Je-li účastníkem právního poměru cizí státní příslušník nebo osoba, která bydlí v zahraničí, anebo právnická osoba, která byla založena podle cizího práva nebo má sídlo v zahraničí, jedná se o mezinárodní prvek spatřený v subjektu právního poměru. Mezinárodní nebo zahraniční prvek můžeme spatřovat dále ve skutečnosti právně významné pro vznik a existenci právního poměru, pokud tato skutečnost nastala nebo má nastat v zahraničí. Může se taky jednat o právní jednání nebo jinou právní událost nebo chování účastníka, jež je předmětem právního poměru (např. smlouva o dílo uzavřená v zahraničí). V předmětu právního poměru můžeme mezinárodní prvek spatřovat, pokud jde o věc, práva a nehmotné výsledky lidské činnosti, jichž se týká chování účastníků právního poměru, je-li tento předmět umístěn v cizině nebo jinak lokalizován či vázán na oblast cizího státu nebo ho má být dosaženo v cizině (např. dědictví v zahraničí). V případě akcesorického poměru, který souvisí s jiným poměrem, se jedná o mezinárodní prvek tehdy, pokud se tento akcesorický poměr řídí cizím právem.³²

Mezinárodní prvek musí být pro daný poměr relevantní, tedy dostatečně významný, a nesmí být zjevně zanedbatelný. Proto je důležité poznamenat, že ne každý vztah k zahraničí zakládá mezinárodní prvek.³³ Obchodní závazkové poměry vznikají v rámci a při uskutečňování mezinárodního obchodu, který se od toho vnitrostátního odlišuje zejména stranami, které se na mezinárodním obchodu podílejí, a věcí nebo předmětem, o který se v daném obchodu jedná. Pokud tedy strany mají sídlo, bydliště nebo místo podnikání na území různých států nebo pokud se předmět tohoto poměru nachází na území jiného státu, hovoříme o mezinárodním obchodu.

2.3. Obchodní závazkové poměry a ADR

Při rozhodování sporů, které mohou vzniknout z právních poměrů uzavíraných v mezinárodním obchodu, přicházejí v úvahu dva druhy řízení: řízení před soudy a řízení před rozhodci. Kromě soudního nebo rozhodčího řízení mohou strany obchodní spory řešit i za využití celé řady alternativních řešení sporů.³⁴

---

³² KUČERA, Zdeněk, Monika PAUKNEROVÁ a Květoslav RŮŽIČKA. Mezinárodní právo soukromé. 8. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7239-321-3. s. 24.

³³ Např. Občan české republiky koupí v České republice od obchodníka výrobek, který byl vyroben v zahraničí a dovezen ze zahraničí. Takto vzniklý právní poměr je vnitrostátní první poměr a nepřichází v úvahu zacházet s ním jako se soukromoprávním poměrem s mezinárodním prvkem. Tamtéž.

³⁴ PFEIFFER, Magdalena, Monika PAUKNEROVÁ a Květoslav RŮŽIČKA. Mezinárodní obchodní právo. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. Monografie (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-764-1. s. 288.

Z hlediska řešení sporů v oblasti obchodních závazkových poměrů se tyto oproti běžným poměrům vyznačují kromě zmíněné odlišné právní charakteristiky i dalšími specifiky. V obchodních poměrech se zhodnocují takové aspekty, jako je dobré jméno a pověst obchodníků, oboustranný zájem na budoucím plnění, zájem na trvání těchto poměrů anebo taky zachování obchodního tajemství.

To všechno vytváří obchodní hodnotu poměru mezi obchodními partnery, protože vybudování fungujícího obchodního poměru a zejména na mezinárodní úrovni je finančně i časově velmi náročným procesem. Často se lze setkat s dlouhodobými obchodními poměry, tzv. *long-term contracts*, které se vyznačují komplikovaností a nepředvídatelností různých situací. Právě z těchto důvodů se metody ADR jeví jako ideální volba pro řešení sporů z obchodních závazkových poměrů, protože na rozdíl od soudního řízení, zvolené metody ADR poskytují stranám sporu potřebnou důvěru, zachování soukromí stran a informací a dostatečnou flexibilitu v průběhu řízení. V oblasti obchodních poměrů je často určujícím faktorem hospodárnost a rychlost řízení. Bezsporně největší výhodou pro obchodní poměry je, že ADR metody reflektují zájmy a potřeby stran sporu a tím nabízí mnohem komplexnější a širší pohled na věc oproti soudnímu řízení. Dosažený kompromis tak umožňuje udržet dobré vztahy i do budoucna.³⁵ Podnikatelé mohou rozhodnutím řešit spor mezi sebou prostřednictvím ADR metody spojit dva hlavní aspekty, na kterých jim v obchodních vztazích záleží. Jsou to rychlost možného řešení konfliktu, stejně tak jako nižší nákladovost řešení věci. Výhodou je i fakt, že strany si mohou dohodnout konkrétní metodu ADR již při uzavírání dané smlouvy. Jako příklad z praxe, kdy došlo k použití ADR metody na řešení sporu v rámci obchodně závazkových poměrů, lze uvést zpočátku nepovedený záměr města Edinburgh zavést ve svých ulicích tramvajovou dopravu. Jednalo se o případ, kdy se konstrukční společnost *TIE (Transport Initiatives Edinburgh)* a její dodavatel, konsorcium *BSC* (sdružení firem *Bilfinger Berger, Siemens* a *CAF*), dostaly do sporu způsobeného nejasnostmi ohledně smluv. Projekt sice započal v roce 2008, ale ani po třech letech nic nenaznačovalo tomu, že bude v dohledné době dokončen. Zatímco trasa plánované linky ještě v roce 2011 připomínala více staveniště než integrovaný systém dopravy, strany sporu zkusily konflikt vyřešit v nákladném soudním a následně i mezinárodním rozhodčím řízení. To všechno bez úspěchu a navíc náklady projektu se vyšplhaly na 600 milionů liber (asi 18 miliard korun), přičemž

---

³⁵ Srov. ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku. op. cit., s. 33.

odhadované náklady v počátečních plánech z roku 2003 představovaly 375 milionů liber.³⁶ Nakonec se strany sporu dohodly, že se pokusí vyřešit spor prostřednictvím mediace.³⁷ Řízení s mediátorem, kterého zvolila edinburská městská rada, bylo zahájeno v březnu 2011 a po pěti dnech vyjednávání byly sporné otázky vyřešeny a práce na projektu tramvajové linky obnoveny. K otevření tramvajové linky došlo v roce 2014.³⁸ Na uvedeném případě lze demonstrovat některé výhody alternativních řešení sporů, kdy strany sporu zejména ušetřily další navyšování nákladů a rovněž čas. Tento případ je především důkazem z praxe, že alternativní způsoby řešení kladou důraz krom vyřešení samotného sporu na další existenci vzájemného vztahu a další spolupráce mezi stranami sporu.

---

³⁶ Detailní rozbor případu dostupný na: https://en.wikipedia.org/wiki/Edinburgh_Trans#Contractual_disputes.

³⁷ Celá kauza byla z důvodu veřejného zájmu sledovaná v médiích. Viz např.: <http://www.bbc.com/news/uk-scotland/edinburgh-east-fife-12671253>.

³⁸ Případ byl popsán i na mediačním blogu Wolters Kluwer. Dostupné také z: <http://mediationblog.kluwerarbitration.com/2013/01/12/shh-a-good-news-story/>.

3. Jednotlivé druhy ADR a jejich charakteristiky

Tato kapitola se zaměřuje na představení jednotlivých druhů ADR metod, jejich hlavní znaky a charakteristiky a rovněž využití v praxi. Jednotlivé níže nastíněné druhy ADR (v zásadě s výjimkou rozhodčího řízení a *med-arb*) spojuje skutečnost, že nejsou nutně nahrazením soudního řešení sporu, nevedou k autoritativnímu rozhodnutí, které je bez dalšího exekučním titulem.³⁹ Pojem alternativní řešení sporů, jak již bylo řečeno, zahrnuje velké množství metod řešení sporů a v této práci není prostor pro vyjmenování a charakterizování všech způsobů. Vzhledem k tomu, že se tato práce pohybuje v rámci mezinárodních obchodně závazkových poměrů, budou zde přiblíženy vybrané druhy ADR metod, jež jsou nejčastěji využívány v oblasti mezinárodního obchodu.

ADR metody se v teorii obecně dělí do alespoň čtyř typů, kterými jsou vyjednávání (negociace), mediace, *collaborative law* (nebo také právo spolupráce) a arbitráž. V některých případech je jako pátý typ uváděná rovněž konciliace.⁴⁰ Podle kritéria, zda k rozhodnutí nebo vyřešení určitého sporu došlo prostřednictvím autority anebo spíše v spolupráci samotných sporných stran, můžeme alternativní metody řešení sporů dělit na autoritativní a kolaborativní neboli konsenzuální. Podle určité vzdálenosti a odlišnosti od soudního řízení a podle zmíněného kritéria můžeme seřadit ADR metody tak, že začneme negociací, která je svou podstatou soudnímu řízení nejvzdálenější. Konciliace, mediace a *collaborative law* jako techniky výrazně kolaborativní řadíme někam doprostřed mezi negociací a rozhodčí řízení, které je pak svou povahou soudnímu řízení nejvíc podobné a jež řadíme k metodám autoritativním. Vedle tohoto žebříčku stojí ještě hybridní formy ADR, jakými jsou *med-arb*, *medaloo* a *mini-trial*, a nakonec *expertiza*, která je v mnoha případech doplňkovou nebo podpůrnou technikou k již jiné zvolené technice. Mezi níže uvedenými metodami chybí mediace, které bude věnován prostor v dalších kapitolách této práce.

3.1. Negociace

Negociace⁴¹ se v českém jazyce označuje i jako vyjednávání, které lze definovat jako jakoukoliv komunikaci mezi dvěma a více stranami vedoucí k dosažení společného řešení

---

³⁹ PFEIFFER, Magdalena, Monika PAUKNEROVÁ a Květoslav RŮŽIČKA. Mezinárodní obchodní právo. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. Monografie (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-764-1. s. 335.

⁴⁰ SAHA, Tushar Kanti. *Textbook on Legal Methods, Legal Systems & Research*, Universal law publishing Co., 2010, 236 s., ISBN 978-81-7534-893-6. s. 24.

⁴¹ Z lat. slova *negotiare*, které znamená uzavírat obchod nebo podnikat.

sporu. Je zřejmé, že komunikace a společné řešení jsou dva základní elementy negociace. Komunikace má představovat pojem zahrnující i neverbální komunikaci a je širší než např. pojem diskuze, který by se v uvedené definici mohl rovněž vyskytnout. Stejně tak byl záměrně vybrán pojem společné řešení, a nikoli dohoda, protože tento pojem má sledovat propojení mezi komunikací a prováděním individuálního výběru možností jednotlivých stran sporu.⁴² Vyjednávání je zpravidla prvním a přirozeným úkonem stran sporu bezprostředně po jeho vzniku. Doba trvání negociace záleží na charakteru a důležitosti samotného sporu, obchodního poměru, dále na právní pozici vyjednávajících stran a dalších právních nebo ekonomických faktorech. Strany sporu si mohou do ustanovení smlouvy včlenit negociaci jako způsob řešení sporů vzešlých z dané smlouvy. To může různým způsobem stanovit, aby strany sporu řešily anebo se pokusily řešit spor smírnou cestou a v případě, že v určené lhůtě nedojde k dohodě, mohou se strany obrátit na soud.⁴³

Negociace je nejstarším a základním způsobem řešení sporu, jež nahrazuje řešení pomocí síly uplatněné jednou ze stran nebo veřejnou mocí. Vyjednávání je základem tzv. alternativních způsobů řešení sporu, které jsou v podstatě jen formalizovaným způsobem jednání.⁴⁴ Z důvodu absence asistence třetí osoby se dle některých názorů negociace neřadí pod jednotlivé druhy ADR.⁴⁵

K vyjednávání můžeme zařadit navíc i opětné jednání, tzv. renegociaci, která je výjimkou ze zásady *pacta sunt servanda*. Renegociace představuje reakci na zvlášť závažný dopad změn vnějších okolností⁴⁶ do obsahu smlouvy. V situaci, kdy v důsledku těchto změn došlo k neobvykle vážnému narušení rovnováhy v právech a povinnostech smluvních stran,⁴⁷ mají strany možnost prostřednictvím obnovení jednání o smlouvě nerovnováhu odstranit.⁴⁸ Renegociaci lze považovat za prevenční prostředek a metodu, která spíše sporům předchází, než aby je řešila.⁴⁹ Nejčastějším způsobem, jak smluvní strany mohou reagovat na změnu

---

⁴² BÜHRING-UHLE, Christian, Lars KIRCHHOFF a Gabriele SCHERER. *Arbitration and mediation in international business*. op. cit., s. 136.

⁴³ PLCH, D. Alternativní způsoby řešení sporů v mezinárodním obchodním styku. *Bulletin advokacie*, 2001, č. 6 - 7, s. 64 a násl.

⁴⁴ RABAN, Přemysl. *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. ISBN 9788071798736. s. 3.

⁴⁵ ROZEHNALOVÁ, N.: op. cit., s. 23.

^{46,47} Jedná se o nejrůznější faktory, zejména přírodní, technické, právní a právně-politické anebo ekonomické povahy.

⁴⁷ Např. neúměrné zvýšení nákladů plnění na straně dlužníka anebo neúměrné snížení hodnoty předmětu plnění na straně věřitele.

⁴⁸ Např. změnou některých parametrů smlouvy anebo i ukončením daného závazku.

⁴⁹ Srov. LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-529-9. s. 222 – 233.

okolností dopředu, je ujednání si *hardship* doložky,⁵⁰ která je často využívaným institutem v mezinárodních obchodních poměrech u dlouhodobých smluv a investičních smluv⁵¹ a je upravená i v Principech mezinárodních obchodních smluv *UNIDROIT*.⁵²

3.2. Konciliace

V případě konciliace je nutné se kromě samotné charakteristiky této metody ADR soustředit na to, že tato metoda je vnímána dokonce třemi různými pohledy: buď jako synonymum k mediaci, jako samostatná metoda ADR, anebo jako termín nadřazený mediaci. Právě třetí ze zmiňovaných postojů prezentoval Vzorový zákon pro mezinárodní obchodní konciliaci vydaný v roce 2002 *UNCITRAL*⁵³, který byl v roce 2018 nahrazen Vzorovým zákonem o mezinárodní obchodní mediaci a mezinárodních mediačních dohodách⁵⁴. Pro účely vzorového zákona z roku 2002 konciliace představovala proces zahrnující konciliaci, mediaci a další podobný užitý postup, kde si strany sporu volí třetí neutrální osobu (konciliátora) k tomu, aby jim pomohla dosáhnout smírné řešení sporu.⁵⁵ Vzorový zákon z roku 2002 pracoval s pojmem konciliace jako s pojmem nadřazeným mediaci. Vzorový zákon z roku 2018 tento přístup změnil a pro své účely vnímá konciliaci a mediaci jako synonyma.

Rozdíl mezi konciliací a mediací spočívá v tom, že na rozdíl od mediátora je konciliátor osoba, která po vyslechnutí stanovisek stran sporu sama navrhne smírné řešení sporu na základě svého názoru na spravedlivé řešení sporu. Toto navrhované řešení není pro strany sporu závazné a závisí na jejich vůli, zda ho přijmou. Konciliátor může navrhnout řešení včetně konkrétní podoby smíru a tento smír může předložit k posouzení stranám.⁵⁶

---

⁵⁰ Doložka *hardship* zavazuje strany, aby v případě změny okolností, za kterých se pro jednu stranu stane plnění nadměrně obtížné, ale ne nemožné, znovu jednaly o smlouvě tak, aby opět byla nastolena rovnováha mezi stranami a smysl smlouvy mohl být naplněn i za změněných okolností.

⁵¹ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Právo mezinárodního obchodu. Vyd. 2., aktualiz. a dopl. Praha: ASPI, 2006. ISBN 80-7357-196-X. s. 440.

⁵² Viz čl. 6.2.1. až 6.2.3. Zásad mezinárodních obchodních smluv *UNIDROIT* (2016). Angl. *UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts* (2010). Dostupné také z: <https://www.unidroit.org/instruments/commercial-contracts/unidroit-principles-2016>.

⁵³ *UNCITRAL Model Law on International Commercial Conciliation - MLICC* (2002) dostupný také z: http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/ml-conc/03-90953_Ebook.pdf.

⁵⁴ *UNCITRAL Model Law on International Commercial Mediation - MLICC* (2018) dostupné z http://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/annex_ii.pdf

⁵⁵ Viz čl. 1 odst. 3 MLICC (2002).

⁵⁶ PLCH, D. Alternativní způsoby řešení sporů v mezinárodním obchodním styku. op. cit., s. 64 a násl.

Využití konciliačního řízení lze např. před Mezinárodním střediskem pro řešení sporů z investic ICSID,⁵⁷ které nabízí i pravidla konciliace.⁵⁸

3.3. Právo spolupráce

Právo spolupráce (*collaborative law*) je alternativním způsobem řešení sporů, ve kterém strany sporu, jejich advokáti a další odborníci nebo profesionálové podle povahy sporu uzavřou smlouvu o spolupráci za účelem dosažení smírného řešení sporu.⁵⁹ Tato metoda vznikla v osmdesátých letech 20. století v USA v oblasti rodinného práva (zejména rozvodového).⁶⁰

Od jiných ADR metod se tato metoda odlišuje zejména tím, že proces řešení není svěřen do rukou nezávislé třetí osoby, a další nezbytnou podmínkou, kterou se tato metoda liší např. od mediace, je povinné zastoupení stran vyškolenými advokáty. Na počátku procesu se uzavírají dvě dohody. První z nich je mandátní smlouva mezi advokáty a jejich klienty, kterými jsou strany sporu. Následně účastníci řešení sporu sepisují druhou dohodu – smlouvu o spolupráci, která stanoví, za jakých podmínek bude řešení konfliktu probíhat. Další dohody lze uzavřít s jednotlivými odborníky. Toto jednání se dále vyznačuje nevěřejností.⁶¹

Jedná se o dobrovolný proces, který je založen na důsledném dodržení povinnosti mlčenlivosti. Povinnost mlčenlivosti se vztahuje na advokáty, odborníky i na klienty. Vzájemnou povinnost mlčenlivosti klientů lze prolomit jen s jejich výslovným souhlasem. Právě pro advokáta se jeví tato metoda, která je na rozhraní mezi klasickým zastupováním klienta advokátem a mediací, jako jedna z nejvhodnějších, protože umožňuje nevzdávat se tradiční role: vést, chránit a podporovat svého klienta, na rozdíl od role neutrálního mediátora či jiného odborníka zapojeného do modelu práva spolupráce.⁶²

---

⁵⁷International Centre for Settlement of Investment Disputes. Viz webové stránky: <https://icsid.worldbank.org/en/>.

⁵⁸ ICSID Conciliation (Additional Facility) Rules. Dostupné také z: https://icsid.worldbank.org/en/Documents/icsiddocs/AFR_English-final.pdf.

⁵⁹ GUTTERMAN, Sheila M. *Collaborative law: a new model for dispute resolution*. Denver, Colo.: Bradford Pub. Co., c2004. ISBN 1883726956. s. 16.

⁶⁰ PFEIFFER, Magdalena, Monika PAUKNEROVÁ a Květoslav RŮŽIČKA. *Mezinárodní obchodní právo*. op. cit., s. 341.

⁶¹ Srov. PAVLOVÁ, Lenka a Jaroslav VETEŠKA (eds.). *K aktuálním otázkám vyjednávání, mediace, rozhodčího řízení a tzv. práva spolupráce*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2010. ISBN 978-80-86723-92-1. s. 96 – 107.

⁶² BROŽOVÁ, Marie. 4. evropská vzdělávací konference práva spolupráce v Edinburghu. *Bulletin advokacie*. 2012(9). s. 63-65.

V rámci práva spolupráce byla ve Spojených státech amerických v roce 2001 založena Mezinárodní akademie spolupracujících odborníků – IACP.⁶³ Členy IACP nejsou jen advokáti z celého světa, ale rovněž specialisté a odborníci z různých oblastí, jako např. psychologové, finanční specialisté, koučové, realitní makléři atd.

3.4. Rozhodčí řízení

Rozhodčí řízení (arbitráž) lze vymezit jako dobrovolné postoupení řešení sporu neutrální třetí straně, rozhodcům či rozhodčímu soudu, tj. soukromým osobám či nestátní instituci vzniklé z provádění mezinárodního (obchodního) styku mezi fyzickými či právními osobami (obchodníky, podnikateli). Pro existenci možnosti řešit spor v rozhodčím řízení jsou požadovány dvě základní podmínky: dovolenost tohoto řízení a dohoda stran.⁶⁴

3.4.1. Arbitrabilita

Otázku dovolenosti rozhodčího řízení řeší tzv. arbitrabilita. Ta stanoví podmínky, za kterých je možné projednat a rozhodnout určitý okruh sporů před rozhodcem, nebo – zjednodušeně řečeno – co může být předmětem rozhodčího řízení. Z pohledu procesního jde o přípustnost sporu k řešení před rozhodci a z pohledu smluvního práva jde o dovolenost předmětu smlouvy. Arbitrabilita je v právní teorii rozlišena na arbitrabilitu objektivní, která je dána konkrétním právním řádem,⁶⁵ a arbitrabilitu subjektivní, která představuje situaci, kdy je spor objektivně arbitrabilní, ale strany sporu samy zúží předmět smlouvy.⁶⁶ V rámci české právní úpravy je arbitrabilita upravena v ZRŘ. Z hlediska ustanovení § 2 odst. 1 a odst. 2 ZRŘ lze v rozhodčím řízení rozhodovat spory splňující kumulativně tyto podmínky: jde o majetkový spor, spor lze jinak projednat v soudním řízení, nebo arbitrabilitu sporu založí

---

⁶³ Z angl. *International Academy od Collaborative Professionals* (IACP). Viz webové stránky: <https://www.collaborativepractice.com/>.

⁶⁴ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Rozhodčí řízení - alternativa k řízení soudnímu. Právní fórum. 2008, 5(4), 121-127. ISSN 12147966.

⁶⁵ Např. vymezení arbitrability v Slovenské republice: podle § 1 odst. 1 písm. a) ZRK „Tento zákon upravuje rozhodovanie majetkových sporov vzniknutých z tuzemských a z medzinárodných obchodnoprávných a občianskoprávných vzťahov, ak je miesto rozhodcovského konania v Slovenskej republike“ a podle § 1 odst. 2 ZRK „V rozhodcovskom konaní možno rozhodovať len spory, ktoré účastníci konania pred súdom môžu skončiť súdnym zmiernom.“ Slovenská úprava arbitrability sporu na rozdíl od české neuvádí podmínku pravomoci soudu k projednání a rozhodnutí sporu. Absence této podmínky má za následek, že v Slovenské republice je možné v rozhodčím řízení projednat a rozhodnout větší okruh sporů ve srovnání s Českou republikou.

⁶⁶ RŮŽIČKA, Květoslav. Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky. op. cit., s. 32.

zvláštní zákon, v dané věci lze uzavřít smír a nejde o spor vzniklý v souvislosti s výkonem rozhodnutí a incidenčních sporů.⁶⁷

3.4.2. Dělení rozhodčího řízení

Rozhodčí řízení lze dělit na několik druhů. Základním dělením je na rozhodčí řízení před stálými rozhodčími soudy, tzv. institucionální, a *ad hoc* rozhodčí řízení.

O tzv. ***ad hoc* rozhodčí řízení** se jedná tehdy, kdy spor projednávají a rozhodují rozhodci vybraní stranami podle vlastního uvážení. Jedná se o jednotlivé, příležitostné rozhodce, rozhodující samostatně či v senátech, určené pro rozhodnutí konkrétního sporu, kdy po ukončení řízení a vydání rozhodčího nálezu rozhodce svou činnost končí. Jestliže spor je projednáván před stálou rozhodčí institucí, jedná se o **rozhodčí řízení institucionální**, kdy spor projednává stálá rozhodčí instituce, nazývaná nejčastěji rozhodčí soud. Tyto instituce lze rozlišovat na ty s obecnou příslušností a na ty, které jsou specializované. Zřizování stálých rozhodčích soudů podléhá právním předpisům státu, na jehož území mají své sídlo.⁶⁸ Stálé rozhodčí instituce vydávají také svá pravidla, podle kterých řízení před danou institucí probíhá. Nejen tím se stálé rozhodčí instituce odlišují od rozhodčího řízení *ad hoc*. Další odlišností je, že stálé rozhodčí instituce mají povinně své sídlo, statut, statutární orgány anebo seznam rozhodců.⁶⁹

Další dělení, které lze zmínit je dělení na obligatorní a fakultativní rozhodčí řízení. **Fakultativní** neboli **dobrovolné rozhodčí řízení** si vyžaduje platnou rozhodčí smlouvu mezi stranami sporu. Strany na základě uvedené rozhodčí smlouvy dobrovolně postupují svůj spor k rozhodnutí v rozhodčím řízení.⁷⁰ U **obligatorního rozhodčího řízení** postačí podání žaloby k rozhodci nebo rozhodčímu soudu, a to na základě mezinárodní smlouvy nebo příslušného vnitrostátního předpisu. Z důvodu absence dobrovolné rozhodčí smlouvy mezi stranami sporu je druhá strana nucená nedobrovolně se podrobit tomuto řízení.⁷¹

Pozornost by měla být věnována ještě jednomu druhu rozhodčího řízení, konkrétně **online rozhodčí řízení**. Takové řízení poskytuje Rozhodčí soud při HK ČR a AK ČR jako

---

⁶⁷ Viz § 2 zákona č. 216/1994 Sb. o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů.

⁶⁸ V České republice je takovým zákonem Zákon o rozhodčím řízení. Podle české právní úpravy mohou být stálé rozhodčí soudy zřízeny pouze zákonem odlišným od ZRR a pokud to jiný zákon výslovně připouští. Viz § 13 ZRR.

⁶⁹ Srov. ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Rozhodčí řízení - alternativa k řízení soudnímu. op. cit., s. 44.

⁷⁰ Srov. RŮŽIČKA, Květoslav. Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky. op. cit., s. 30.

⁷¹ Tamtéž. s. 31.

jedna z prvních institucí v Evropě. Tato nová možnost vedení rozhodčího řízení je efektivním nástrojem obzvláště při řešení jednodušších obchodních sporů. Celý proces, od podání žaloby elektronicky včetně zaslání příloh, přes úhradu poplatků, jmenování rozhodce, rozhodnutí a vydání rozhodčího nálezu, probíhá elektronicky.

V České republice existují celkem čtyři stálé rozhodčí instituce, kterými jsou již zmíněný Rozhodčí soud při HK ČR a AK ČR⁷² s obecnou působností a další specializované, kterými jsou Burzovní rozhodčí soud při Burze cenných papírů Praha, a. s.⁷³, Rozhodčí soud při Českomoravské komoditní burze Kladno⁷⁴ a Burzovní Rozhodčí soud při Plodinové burze Brno. Mezi zahraniční rozhodčí instituce patří např. Mezinárodní rozhodčí soud Mezinárodní obchodní komory v Paříži, Arbitrážní institut při Stockholmské obchodní komoře ve Stockholmu, Londýnský mezinárodní rozhodčí soud, Mezinárodní rozhodčí soud při obchodní komoře ve Vídni, Mezinárodní středisko pro řešení sporů AAA, Středisko pro arbitráž a mediaci WIPO v Ženevě.

3.4.3. Rozhodčí řízení a regulace státu

Často vyskytující se otázkou v rámci snahy definovat rozhodčí řízení je, do jaké míry má rozhodčí řízení podléhat právní regulaci státu. V návaznosti na vazbu státu a rozhodčího řízení rozeznáváme čtyři výchozí teoretické koncepce rozhodčího řízení. **Jurisdikční koncepce** vychází z toho, že rozhodčí řízení je řízení sporné a rozhodci vykonávají rozhodovací pravomoc s tím, že řeší spor nalézáním práva na základě pravomoci delegované státem, a nikoliv dohodou stran. Podle této teorie stát svými právními normami umožňuje existenci rozhodčího řízení v rámci své působnosti jako alternativy k soudnímu řízení. Rozhodující procesní účinky jsou tak vždy odvozeny od práva toho státu, v jehož jurisdikci se rozhodčí řízení koná. Tato doktrína sice uznává, že rozhodčí řízení a možnost jeho využití pro konkrétní spor má původ v rozhodčí smlouvě jako dohodě stran, za rozhodující ale považuje právní řád daného státu, na jehož území se rozhodčí řízení koná – tento právní řád umožňuje konání řízení, ustanovení rozhodců, účinnost rozhodčí smlouvy, vykonatelnost rozhodčího nálezu atd. Účinky rozhodčího řízení, zejména pak vykonatelnost rozhodčího

---

⁷² Rozhoduje spory, které český právní řád umožňuje svěřit k rozhodování rozhodcům.

⁷³ Původně zřízen pouze pro rozhodování sporů z burzovních obchodů, později byla jeho pravomoc rozšířena na rozhodování sporů z obchodů s investičními instrumenty.

⁷⁴ Projednává a rozhoduje spory z obchodů uzavřených na Českomoravské komoditní burze Kladno a na Obchodní burze Hradec Králové, jakož i spory z mimoburzovních obchodů v oblasti komodit obchodovaných na těchto burzách.

nálezu, jsou tak vázány na konkrétní právní řád, protože nejsou dány jen dohodou stran. Právní praxe v České republice v minulosti sice zastávala teorii spíše smluvní,⁷⁵ ve skutečnosti ale vycházela z teorie jurisdikční, resp. smíšené. Reálná praxe totiž s rozhodčím řízením zacházela od počátku jako s plnohodnotnou alternativou k soudnímu řízení. Dalším důvodem bylo, že mantinely objektivní arbitrability stanovuje zákon, a navíc byly od počátku na rozhodčí řízení stejné požadavky jako na řízení soudní. Jurisdikční teorii podporuje v českém právním prostředí i řada dalších argumentů, jako je např., že podání rozhodčí žaloby má totožné účinky, jako kdyby žaloba byla podána u obecného soudu, nebo vykonatelnost rozhodčích nálezů a možnost domáhat se jejich výkonu prostřednictvím orgánů veřejné moci.⁷⁶ Mezi zastánce jurisdikční teorie patří např. F. Mann nebo A. Pillet.⁷⁷ **Smluvní teorie** spočívá v tom, že pravomoc rozhodců k projednání a rozhodnutí sporu je dána výlučně smlouvou uzavřenou mezi stranami, přičemž lze rozlišovat mezi klasickou a moderní smluvní teorií. **Klasická smluvní teorie** zakládá rozhodčí řízení na rozhodčí smlouvě a v souvislosti s tím je jeho realizace závislá na vůli stran, které mají rozhodující vliv na charakter řízení. Úkolem rozhodce jako zástupce stran je zjistit, na čem se strany dohodly v hlavní smlouvě, a poté to uvést v rozhodčím nálezu. Proto je i sám rozhodčí nálezn smlouvou, kterou uzavírají rozhodci jako zástupci sporných stran. Rozhodování rozhodců by mělo být vynutitelné kdekoliv na světě, protože závisí pouze na vůli stran. Jiné stanovisko zastává **moderní smluvní teorie**, podle které rozhodci nevystupují jako zástupci sporných stran a rozhodčí nálezn není smlouvou. Rozhodčí řízení ale je založeno smlouvou, proto patří k smluvnímu právu, kde rozhodčí smlouva je považována za smlouvu sui generis, která se řídí vlastními pravidly a dotýká se jak soukromého práva smluvního, tak zvláštností rozhodčího řízení.⁷⁸ Za zakladatele této teorie je považován P. Merlin a za jeho pokračovatele J. Foelix.⁷⁹ **Smíšená koncepce** pak představuje kombinaci smluvní a jurisdikční a je kompromisním řešením, které spojuje autonomii vůle stran a vliv státu na rozhodčí řízení. Rozhodčí řízení podle této teorie vyžaduje jurisdikční a smluvní teorii a zároveň na nich závisí, protože na jedné straně musí existovat právo, které bude ohraničovat arbitrabilitu, určovat platnost

---

⁷⁵ Srov. Usnesení Ústavního soudu ze dne 15.7.2002, sp. zn. IV. ÚS 174/02. Dostupné také z: <http://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=42973&pos=1&cnt=1&typ=result>.

⁷⁶ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: komentář. 2. vyd. v Praze: C.H. Beck, 2012. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7179-342-7. s. 26- 33.

⁷⁷ RŮŽIČKA, K.: K otázce právní povahy rozhodčího řízení. Bulletin advokacie, 2003, č. 5, s. 34.

⁷⁸ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: komentář. op. cit., s. 22-26.

⁷⁹ RŮŽIČKA, K.: K otázce právní povahy rozhodčího řízení. Bulletin advokacie, 2003, č. 5, s. 34.

rozhodčí smlouvy a účinky rozhodčího nálezu a na straně druhé zůstane zachovaný původ rozhodčího řízení v soukromoprávní dohodě.⁸⁰ Poslední, čtvrtá, **autonomní koncepce** odmítá teorie předchozí a snaží se pochopit rozhodčí řízení jako celek, a to jako řízení *sui generis*.⁸¹ Její zastánci, např. J. Rubellin-Devichi nebo R. David, odmítli předchozí tři teorie, protože podle jejich názorů povaha rozhodčího řízení není smluvní, jurisdikční ani smíšená. Tradiční teorie totiž zastírají a překrucují roli, kterou rozhodčí řízení má v oblasti obchodní a sociální.⁸²

3.4.4. Prameny rozhodčího řízení

Rozhodčí řízení je v České republice regulováno zejména ZRR, jenž byl několikrát novelizován a také ZMPS. Zásadní je novelizace ve vztahu s rekonstrukcí soukromého práva a přijetím nového ZMPS, v jejímž důsledku byla do ZMPS ze ZRR přemístěna ustanovení mající vztah k zahraničí. V ZMPS je tak upravena kolizně přípustnost, náležitosti a forma rozhodčí smlouvy, způsobilost cizince být rozhodcem, určení rozhodného práva pro rozhodnutí sporu a otázky uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů.⁸³

K podstatné změně právní úpravy rozhodčího řízení došlo přijetím zákona č. 258/2016 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o spotřebitelském úvěru, který zcela vyloučil rozhodování veškerých spotřebitelských sporů z rozhodčího řízení.⁸⁴

Česká republika je v oblasti rozhodčího řízení vázána řadou mezinárodních smluv majících přednost před ZRR a ZMPS. Především se jedná o Evropskou úmluvu o mezinárodní obchodní arbitráži z roku 1961 a Newyorskou úmluvu z roku 1958 a Washingtonskou úmluvu z roku 1965.

3.4.5. Rozhodčí smlouva

Základní podmínkou pro možnost projednání sporu v rozhodčím řízení je projev shodné vůle stran vyslovený v podobě rozhodčí smlouvy, že v případě sporu již vzniklého nebo sporu, který by mohl vzniknout v budoucnu z určitého soukromoprávního poměru, bude

---

⁸⁰ JULIAN D.M. LEW, LOUKAS A. MISTELIS a STEFAN M. KRÖLL. *Comparative international commercial arbitration. The Hague: Kluwer Law International*, 2003. ISBN 9789041115683. s. 79.

⁸¹ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: komentář. op. cit., s. 33.

⁸² Srov. RŮŽIČKA, Květoslav. Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky. op. cit., s. 30.

⁸³ PFEIFFER, Magdalena, Monika PAUKNEROVÁ a Květoslav RŮŽIČKA. Mezinárodní obchodní právo. op. cit., s. 312.

⁸⁴ Tamtéž.

rozhodovat jeden nebo několik rozhodců nebo stálý rozhodčí soud.⁸⁵ Touto procesní dohodou sporné strany derogují pravomoc soudu a zakládají pravomoc rozhodce.

Uzavření rozhodčí smlouvy stranami neznamená zahájení rozhodčího řízení a nepůsobuje litispendenci. Uzavření rozhodčí smlouvy rovněž nemá vliv na běh promlčecí či prekluzivní lhůty (nedochází k jejímu stavění nebo přerušování).

3.4.6. Rozhodnutí rozhodčího soudu

Výsledkem rozhodčího řízení je zpravidla rozhodnutí v podobě rozhodčího nálezu, které je pro strany závazné a je exekucním titulem. Mimo rozhodčí nález je možné také rozhodnout usnesením. Např. Řád Rozhodčího soudu při hospodářské komoře České republiky a agrární komoře České republiky uvádí, že usnesením se rozhoduje o zastavení řízení v případech, kdy není dána pravomoc rozhodčího soudu.⁸⁶

3.4.7. Vztah mezi soudním a rozhodčím řízením

Rozhodčí řízení je svou podstatou i průběhem nejvíc podobné soudnímu řízení. Tento fakt se odráží v české právní úpravě např. i v § 30 ZRŘ, podle kterého se na řízení před rozhodci užijí přiměřeně ustanovení OSŘ. Rozhodčí řízení je proto formou závazného řešení sporů, které stojí mimo soudní soustavu.

Vztah mezi oběma způsoby rozhodování sporů (v řízení před soudy a v řízení před rozhodci) upravuje § 106 OSŘ. Jakmile soud k námitce žalovaného uplatněné nejpozději při jeho prvním úkonu ve věci samé zjistí, že věc má být podle smlouvy účastníků (tzn. rozhodčí smlouvy) projednána v řízení před rozhodci, nemůže věc dále projednávat a řízení zastaví (§ 106/1 OSŘ).⁸⁷ Soud k rozhodčí smlouvě nepřihlíží z úřední povinnosti, i kdyby její existenci zjistil.

Výše uvedené ustanovení má význam zejména z hlediska uplatnění. Došlo-li k zastavení řízení před soudem na základě uplatněné námítky existence rozhodčí smlouvy, zůstávají zachovány právní účinky původního návrhu (tj. návrhu podaného soudem), bude-li

---

⁸⁵ PFEIFFER, Magdalena, Monika PAUKNEROVÁ a Květoslav RŮŽIČKA. Mezinárodní obchodní právo. op. cit., s. 313.

⁸⁶ Viz § 25 odst. 2 řádu Rozhodčího soudu při hospodářské komoře České republiky a agrární komoře České republiky.

⁸⁷ PFEIFFER, Magdalena, Monika PAUKNEROVÁ a Květoslav RŮŽIČKA. Mezinárodní obchodní právo. op. cit., s. 288.

návrh na zahájení řízení před rozhodci v téže věci podán do 30 dnů od doručení usnesení soudu o zastavení řízení.⁸⁸

Uvedené platí také ve vztahu rozhodčího a soudního řízení. Dle § 16 odst. 1 ZRŘ platí, že uplatní-li strana svůj nárok před rozhodci v promlčecí nebo prekluzivní lhůtě a rozhodnou-li rozhodci, že není dána jejich pravomoc, zůstávají účinky podané žaloby zachovány, pokud strana podá znovu u soudu, u příslušných rozhodců či stálého rozhodčího soudu, nebo u jiného příslušného orgánu žalobu do 30 dnů ode dne, kdy jí bylo doručeno rozhodnutí o nedostatku pravomoci.

Rozhodčí řízení je spolu s mediací jedním z druhů ADR, která jsou v rámci českého právního řádu regulována zákony. Český právní řád tak za určitých okolností umožňuje přenos soudní pravomoci na rozhodce. V souladu se zásadou autonomie vůle právní řád umožňuje stranám procesní dohodou derogovat pravomoc soudu a založit na místo toho pravomoc rozhodce. Taková svobodná vůle však neznamena vzdání se právní ochrany, vyloučení či zásadní snížení základní a garantované úrovně ochrany, kterou by strany požívaly v civilním řízení. Zároveň s možností stran přenést spor před rozhodce proto zákon stanoví, že se nejedná o alternativu absolutní, a ponechává obecným soudům ve vztahu k rozhodčímu řízení některé pomocné a kontrolní funkce.⁸⁹

Pomocná funkce obecného soudu se projevuje při jmenování rozhoce soudem,⁹⁰ pomoci při provádění důkazů,⁹¹ nařízení předběžného opatření,⁹² či úschovu rozhodčího nálezu.⁹³ Významným právem každé strany sporu je právo na podání návrhu na zrušení rozhodčího nálezu u obecného soudu v souladu s ustanovením § 31 ZRŘ. Je přitom nutné upozornit, že tento instrument není opravným prostředkem, a že opravný prostředek proti rozhodnutí v rozhodčím řízení standardně neexistuje. Tuto skutečnost by měly mít strany sporu při sjednávání rozhodčí smlouvy na paměti zejména z toho důvodu, že rozsah kontrolní pravomoci soudů v oblasti návrhu na zrušení rozhodčího nálezu je omezena.

Rozhodčí nález lze zrušit pouze z taxativně stanovených důvodů vyjmenovaných v kogentním ustanovení § 31 ZRŘ⁹⁴ a tato možnost je také omezená prekluzivní lhůtou tří

---

⁸⁸Tamtéž.

⁸⁹ OLÍK, Miloš. Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: komentář. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-736-3. s. 185.

⁹⁰ Viz § 9 ZRŘ

⁹¹ Viz § 20 ZRŘ

⁹² Viz § 22 ZRŘ

⁹³ Viz § 29 odst. 2 ZRŘ

⁹⁴ Soud na návrh kterékoliv strany zruší rozhodčí nález, jestliže byl vydán ve věci, o níž nelze uzavřít platnou rozhodčí smlouvu, rozhodčí smlouva je z jiných důvodů neplatná, nebo byla zrušena, anebo se na dohodnutou

měsíců ode dne doručení rozhodčího nálezu. Vzhledem k tomu, že ustanovení § 31 ZŘ je kogentním, tyto důvody pro zrušení nelze rozšiřovat ani zužovat dohodou stran a taková dohoda by byla neplatná.

3.5. Med-Arb

Mezi ADR metody jsou řazeny i tzv. smíšené (hybridní) způsoby řešení sporů, tvořící relativně samostatnou skupinu ADR. Nejčastěji se jedná o kombinaci rozhodčího řízení a mediace.

Med-Arb (zkráceno z mezinárodně používaného výrazu "Mediation-Arbitrage") je způsobem řešení sporů, který propojuje mediaci s rozhodčím řízením. Cílem je pokusit se o vyřešení sporu smírnou cestou s pomocí mediátora, přičemž je zaručeno, že spor bude vyřešen i v případě nezdaru mediace, pokud fáze mediace nepovede ke smírné dohodě, mediátor se "změní" v rozhodce a o sporu rozhodne sám. Jinými slovy, nejprve probíhá jednání se třetí osobou, a v případě neúspěchu tato třetí osoba, tedy mediátor, který již zná všechny náležitosti sporu, vyřeší spor tak, že rozhodne sám namísto obou stran. Jedná se tedy o nástroj, který stranám zaručuje, že řízení bude ukončeno vyřešením jejich sporu, ať již svobodně ujednanou dohodou, nebo vydáním rozhodčího nálezu.⁹⁵

Protože na tomto místě dochází k propojení funkce mediátora a rozhodce v jedné osobě, naskytují se určité otázky, které zpochybňují uchování neutrality a nestrannosti rozhodce.⁹⁶ Z tohoto hlediska je klíčovým momentem přechod procesu z mediační do rozhodčí fáze. Pokud strany ztratí důvěru v mediátora, není vhodné pokračovat dál v rozhodčím řízení a proces se ukončuje. Pokud však strany projeví při ukončení mediační fáze spokojenost a důvěru v osobu mediátora a jsou přesvědčeny o jeho schopnosti zachovat svou nezávislost a neutralitu⁹⁷ i během rozhodčí fáze, mohou pokračovat v rozhodčím řízení.

---

věc nevztahuje, ve věci se zúčastnil rozhodce, který nebyl ani podle rozhodčí smlouvy, ani jinak povolán k rozhodování, nebo neměl způsobilost být rozhodcem, rozhodčí nález nebyl usnesen většinou rozhodců, straně nebyla poskytnuta možnost věc před rozhodci projednat, rozhodčí nález odsuzuje stranu k plnění, které nebylo oprávněným žádáno, nebo k plnění podle tuzemského práva nemožnému či nedovolenému, nebo se zjistí, že jsou dány důvody, pro které lze v občanském soudním řízení žádat o obnovu řízení.

⁹⁵ Doležalová, Martina: Institut *Med-Arb* a jeho uplatnění v českých podmínkách. Bulletin advokacie Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

⁹⁶ Problém může nastat v případě oddělených jednání stran v mediační fázi, kdy mediátor v době oddělených jednání pod podmínkou dodržení důvěrnosti získá informace, které nesmí během rozhodčí fáze sdělit druhé straně. Pokud následně mediátor převezme funkci rozhodce, mohly by se vyskytnout pochybnosti o jeho neutralitě, protože může být ovlivněn získanými informacemi z mediační fáze.

⁹⁷ Přestože jsou si vědomy toho, že v oddělených jednáních byly budoucímu rozhodci sděleny informace.

Je tedy důležité, aby strany i mediátor v osobě budoucího rozhodce společně potvrdily, že si přejí zahájit fázi rozhodčího řízení. V případě stran se musí jednat o informovaný souhlas.⁹⁸

V metodě *med-arb* jsou sledována určitá rizika, zejména týkající se skutečnosti, že v jedné osobě vystupuje mediátor, který se následně stane rozhodcem. Mediátor totiž během mediační fáze procesu jedná se stranami sporu odděleně, kdy pod podmínkou dodržení důvěrnosti získává informace, které nesmí být sdělené druhé straně, a to ani během druhé fáze procesu, rozhodčího řízení. Pokud se tedy spor přenesení do fáze rozhodčího řízení, může se jevit jako nepředstavitelné, aby rozhodce, předtím mediátor, naplnil podmínku neutrality.⁹⁹

Metoda *med-arb* kromě výhod typických pro většinu ADR metod přináší i nevýhody charakteristické právě pro tuto metodu. Ty se projevují zejména v bránění otevřenosti stran v mediační fázi, protože strany mohou váhat, jaké důkazy a informace poskytnout mediátorovi.

V České republice zatím metoda *med-arb* nenašla výrazné uplatnění. Její úpravu lze nalézt ve vybraných mezinárodních institucích působících na poli ADR, jako je např. SIAC – Singapore International Arbitration Centre, které nabízí i znění doložky *med-arb*.¹⁰⁰

3.6. Medialoa

Na první pohled se tento proces může zdát stejný jako *med-arb*, ale v případě *medialoa* se jedná o kombinaci mediace následovanou „*last offer arbitration*“. Nově představenou metodu takto popsal Robert Coulson.¹⁰¹ První fáze spočívá tedy v mediaci anebo konciliaci a až poté, co v rámci této fáze nedojde k řešení sporu za pomoci třetí osoby, vyzve následně tato osoba strany k posledním nejlepším nabídkám („*the best last offer*“), za kterých jsou strany ochotny se dohodnout. Pokud nedojde k řešení sporu v tomto stupni, řízení se prodlouží do arbitrážní fáze, konkrétně do fáze „*the last offer arbitration*“. Rozhodce zkoumá jednotlivé nabídky stran, vybraná nabídka je pak konečná a je uvedena v rozhodčím nález.¹⁰² Arbitrážní fáze tohoto procesu se vyznačuje rychlostí rozhodování arbitra, protože druhá fáze řešení sporu je zaměřena už jenom na finální dvě nabídky, které rozhodce již nemusí hodnotit a posuzovat.

---

⁹⁸ Mediátor, který je budoucím rozhodcem má povinnost informovat strany o následcích zahájení rozhodčího řízení.

⁹⁹ Doležalová, Martina: Institut *Med-Arb* a jeho uplatnění v českých podmínkách. Bulletin advokacie Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

¹⁰⁰ Dostupné na: <http://www.siac.org.sg/model-clauses/the-singapore-arb-med-arb-clause>.

¹⁰¹ Zakládající prezident AAA.

¹⁰² Srov. ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Rozhodčí řízení - alternativa k řízení soudnímu. Právní fórum. 2008, 5(4), 121-127. ISSN 12147966. s. 48.

Metoda je vhodná na řešení sporů, kde je nutné vyřešit finanční otázku v případech jako je náhrada škody při poškození majetku, spory z práva duševního vlastnictví anebo při vyjednávání o platových podmínkách. Proto byla metoda *medaloo* ve Spojených státech amerických využívána často k řešení pracovních sporů¹⁰³ a nazývaná taky „*Baseball Arbitration*“, protože byla používána i k řešení platových sporů baseballových hráčů.¹⁰⁴

3.7. Mini-trial

Metoda *mini-trial* neboli miniproces vznikla v roce 1977 při řešení sporu z porušení patentových práv mezi společnostmi *Telecredit, Inc. a TRW, Inc.*¹⁰⁵ Podle Rabana se tato technika na jedné straně přibližuje arbitráži, protože je více formalizována praktikami soudního řízení, a na druhé straně se blíží mediaci, protože její výsledek je nezávazný.¹⁰⁶ Jak plyne i z názvu „*mini-trial*“, jedná se o jakousi simulaci soudního řízení, kde nevystupuje soudce ani rozhodce, ale osoba nezávislá na stranách. Jedná se často o renomovaného právníka nebo bývalého soudce. Kromě zmíněné třetí nezávislé osoby zde vystupují ještě dva přísedící, kteří představují statutární orgány stran sporu. Zmíněné osoby vytvoří jakýsi senát a v tomto senátu obvykle proběhne proces trvající jeden nebo dva dny, kde dochází k vzájemné výměně dokumentů a vyjednávání, a poté se pokusí dosáhnout smírného řešení sporu.¹⁰⁷ V obchodních poměrech je tato forma ADR charakteristická účastí představitelů vyššího managementu místo očekávaných právníků nebo stranami zvolených neutrálů. *Mini-trial* je založen na myšlence, že vrcholový manažer má větší pravomoci v přijímání rozhodnutí, co může urychlit řešení sporu a navíc si dokáže lépe uvědomit souvislosti případu a navrhnout řešení.¹⁰⁸ Toto řízení je sice nezávazné, ale jeho výhodou je, že umožňuje vysokému vedení získat dostatečný

---

¹⁰³ Srov. COULSON, Robert, 'MEDALOA: Practical Technique for Resolving International Business Disputes' (1994) 11 *Journal of International Arbitration*, Issue 2, s. 111–113. Dostupné také z: <https://www.kluwerlawonline.com/abstract.php?area=Journals&id=JOIA1994015>.

¹⁰⁴ Dostupné také z: <https://www.arbresolutions.com/1st-day-christmaschanukahkwanzaa-true-love-gave-me-a-new-form-adr/>.

¹⁰⁵ Více podrobností o procesu v článku The New York Times: NEW ALTERNATIVES TO LITIGATION. Dostupné také z: <https://www.nytimes.com/1982/11/01/business/new-alternatives-to-litigation.html>.

¹⁰⁶ RABAN, Přemysl. Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí. op. cit., s. 22.

¹⁰⁷ MOSES, Margaret L. *The principles and practice of international commercial arbitration*. 2nd ed. Cambridge: Cambridge University Press, 2012. ISBN 978-1-107-40133-4. s. 16.

¹⁰⁸ Srov. ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Rozhodčí řízení - alternativa k řízení soudnímu. *Právní fórum*. 2008, 5(4), 121-127. ISSN 12147966. s. 41.

přehled o sporu a zjistit, jaké jsou možnosti, a tím vyřešit spor v rané fázi anebo předejít většímu sporu a neriskovat tak zbytečně vysoké náklady.¹⁰⁹

Pravidla upravující proces *mini-trial* nabízejí některé rozhodčí instituce a instituce v oblasti ADR, jako je např. AAA¹¹⁰ anebo CEPANI.¹¹¹

3.8. Expertíza

Pokud spor spočívá na komplikovaném skutkovém základě a jeho posouzení si vyžaduje odborné znalosti, může se využít metody znaleckého posouzení nebo nezávislého a nestranného experta. V tomto případě se jedná o ohledání problému z pohledu technického, ekonomického, finančního či jinak faktického. Významným charakteristickým znakem je, že nezávislý expert řeší konflikty a problémy průběžně a je ustanoven stranami již od počátku vzniku smluvního poměru. Tento druh řešení sporů se využívá u všech sporů, kde převládají řešení technických problémů nad právními. Často dochází ke kombinaci těchto řízení s jinými druhy ADR anebo dochází k využití i před rozhodčím nebo soudním řízením, kdy zpráva experta může být zásadním impulsem pro podání či nepodání žaloby.¹¹² Nezávislý expert pro účely uzavření smíru či dohody vypracovává zprávu, tzv. znalecký posudek, který sám o sobě nemá povahu exekučního titulu, ale může se stát podkladem pro podání případné žaloby.¹¹³ S institucionalizovanou formou expertízy seznamuje Mezinárodní obchodní komora ICC, která prostřednictvím svého Mezinárodního centra pro ADR (Dále jen „Centrum“) nabízí tři různé služby spojené s expertízou: návrh expertů a neutrálů, jmenování expertů a neutrálů a samotné expertní řízení, přičemž také vykonává dohled v této oblasti. Centrum taky vytvořilo pravidla pro expertízu¹¹⁴ a nabízí znění doložek.¹¹⁵

Expertíza se často využívá v oblasti energetiky, stavebnictví anebo mezinárodního auditu a financování. Jedním z druhů expertního posouzení je tzv. ENE (Early Neutral

---

¹⁰⁹ MOSES, Margaret L. *The principles and practice of international commercial arbitration*. 2nd ed. Cambridge: Cambridge University Press, 2012. ISBN 978-1-107-40133-4. s. 16.

¹¹⁰ *American Arbitration Association Mini-Trial Guidelines*, Dostupné také z: https://www.adr.org/aaa/ShowPDF?doc=ADRSTG_003831.

¹¹¹ *The Belgian Centre for Mediation and Arbitration - CEPANI Rules on mini-trial*, Dostupné také z: http://www.cepani.be/sites/default/files/files/old_rules_minitrial.pdf

¹¹² Srov. ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Rozhodčí řízení - alternativa k řízení soudnímu. op. cit., s. 22 a násl.

¹¹³ Srov. ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Rozhodčí řízení - alternativa k řízení soudnímu. op. cit., s. 20.

¹¹⁴ *ICC Rules for Administration of the Expert Proceedings*. Dostupné taky z: <https://iccwbo.org/dispute-resolution-services/experts/administration-experts-proceedings/rules-for-the-administration-of-expert-proceedings/>

¹¹⁵ Dostupné také z: <https://iccwbo.org/dispute-resolution-services/experts/administration-experts-proceedings/rules-for-the-administration-of-expert-proceedings/>

Evaluation) populární zejména v zemích common law. ENE je ve své tradiční podobě využíváno, jak název napovídá, v počáteční fázi sporu, kdy strana, případně strany požádají experta z určitého oboru o nezávazné odborné stanovisko určité sporné otázky. Může se jednat o posouzení skutkové, technické, právní (včetně otázek procesních) apod. Nezávislé posouzení v této fázi sporu umožní stranám ověřit si váhu svých argumentů a přiměřenost nároků a může usnadnit následné dosažení dohody v rámci jednání či mediace. Expert zpravidla vychází při svém posouzení z podkladů, které mu poskytnou strany, ale možná je i taková forma ENE, při němž si fakta sporu zjišťuje expert sám, bez součinnosti stran.¹¹⁶

---

¹¹⁶ PFEIFFER, Magdalena, Monika PAUKNEROVÁ a Květoslav RŮŽIČKA. Mezinárodní obchodní právo. op. cit., s. 353.

4. Právní úprava ADR

Následující kapitola je věnována pramenům, které regulují mimosoudní řešení sporů v rámci obchodních závazkových poměrů. V uvedené kapitole bude vynechán zákon o mediaci a Směrnice 2008/52/ES, a to z toho důvodu, že tyto prameny budou představeny v následujících částech diplomové práce.

4.1. Prameny právní úpravy ADR v České republice

V rámci české právní úpravy převládá řešení sporů před obecnými soudy a řešení sporů pomocí ADR, i když v posledních letech zaznamenává určitou popularitu, nadále výrazně za soudy zaostává. Tato skutečnost se odráží v tuzemské právní úpravě, kde výraznější úpravu a vlastní zákon má pouze rozhodčí řízení, které je nejčastějším prostředkem řešení sporů po soudním řízení a pak nedávno přijatý zákon o mediaci, kterému se budou věnovat kapitoly o mediaci.

V rámci právní úpravy ADR v ČR mají zastoupení následující předpisy:

4.1.1. Občanský zákoník

Charakteristickým znakem ADR je, že jsou založená na určitém konsenzu stran sporu, které se rozhodly mezi sebou uzavřít dohodu, které se dobrovolně podřídí. Pokud neexistuje speciální úprava pro určitou metodu ADR,¹¹⁷ bude se poměr řídit obecnou úpravou OZ.¹¹⁸ Tomuto konsenzu poskytuje základ OZ,¹¹⁹ který zakotvuje široký prostor pro smluvní svobodu, čímž ponechává stranám na jejich svobodné vůli rozhodnout se, jakou smlouvu a jakým způsobem a s kým si sjednají. Sjednávání smlouvy o ADR řešení sporu je dále podpořeno ustanovením § 1746 odst. 2 OZ, které umožňuje stranám uzavřít smlouvu, která není jako smluvní typ upravená v OZ ani jiném zákoně. Proto se občanským zákonem bude řídit například i smlouva o spolupráci v případě využití metody *collaborative law*.

Dalším významným ustanovením OZ, které se týká ADR, je ustanovení § 647. Podle příslušného ustanovení se během promlčecí lhůty zastaví, jakmile je uzavřena dohoda o mimosoudním jednání mezi věřitelem a dlužníkem o právu nebo o okolnostech, které právo

---

¹¹⁷ V ČR existují pouze dva zákony, které představují speciální úpravu, a to je zákon o rozhodčím řízení a zákon o mediaci.

¹¹⁸ Česká republika. Zákon č. 89 ze dne 3. února 2012, občanský zákoník. In: Sbírka zákonů. Česká republika, 2012, částka 33. Dostupné z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&fulltext=&nr=89~2F2012&part=&name=&r pp=15#seznam>.

¹¹⁹ Viz § 1725 OZ.

zakládá. Aby promlčecí lhůta začala znovu běžet, je nutné výslovně odmítnout v jednání pokračovat. Naproti tomu SOZ upravoval stavění promlčecí lhůty pouze pro mediaci prováděnou podle ZM. Gramatický výklad ustanovení § 647 OZ podporuje názor, že OZ zavedením pojmu „dohoda o mimosoudním jednání“ zařadil pod tento pojem nejen mediaci, která není prováděná podle ZM, ale i ostatní metody ADR.¹²⁰ Podle Lazíkové a Števečka, nová právní úprava vyvolává otázku, zda se díkce zákona vztahuje pouze na mediaci, nebo i na jiné druhy ADR.¹²¹ Zahraniční judikatura zastává v tomto směru názor, že pro vznik překážky běhu promlčecí lhůty stačí jakákoliv výměna názorů ve věci náhrady škody mezi oprávněným a povinným, pokud okamžitě a jasně neodmítne povinný jakoukoliv náhradu této škody.¹²² K vyřešení uvedené otázky by stačilo, kdyby zákonodárce stanovil určité formální nároky na předmětnou dohodu o mimosoudním jednání.

4.1.2. Zákon o rozhodčím řízení

Zákon o rozhodčím řízení účinný od 1.1.1995 upravuje jak rozhodčí řízení, tak rozhodčí řízení mezinárodní. Základními cíli zákona podle jeho § 1 je právní úprava rozhodování majetkových sporů rozhodci a právní úprava výkonu rozhodčích nálezů. Do konce roku 1994 bylo využití rozhodčího řízení v České republice značně omezené, protože zákon č. 98/1963 o rozhodčím řízení v mezinárodním obchodním styku a o výkonu rozhodčích nálezů připouštěl rozhodčí řízení jen v obchodních poměrech s mezinárodním prvkem. Až přijetím současného zákona o rozhodčím řízení¹²³ došlo k rozšíření užití rozhodčího řízení i na spory vnitrostátní.¹²⁴ Podmínky platného uzavření rozhodčí smlouvy se vždy posuzují podle § 2 odst. 1 ZRŘ, a to i v případech, kdy se jedná o rozhodčí řízení mezinárodní a strany si zvolí jako rozhodné právo český právní řád, anebo je tento určen

---

¹²⁰ S výjimkou rozhodčího řízení ve smyslu § 3017 OZ.

¹²¹ Srov. LAVICKÝ, Petr. Občanský zákoník: komentář. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-529-9. s. 2265.

¹²² Německý spolkový soud ze dne 26.10.2006, sp.zn. VII ZR 194/05.

¹²³ Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů vymezuje svou působnost tak, že jej nelze užít k řešení sporů z veřejných neziskových ústavních zdravotnických zařízení zřízených podle zákona o veřejných neziskových ústavních zdravotních zařízeních a dále k řešení sporů vzniklých v souvislosti s výkonem rozhodnutí, incidenční spory a spory, o jejichž předmětu nelze uzavřít smír. Naopak podle zákona o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů je rozhodčí řízení přípustné ve všech majetkových sporech, pro jejichž rozhodování by jinak byla dána pravomoc soudu.

¹²⁴ PAUKNEROVÁ, Monika. Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-368-5. s. 765.

přímou úpravou či kolizní normou. Ustanovení § 2 odst. 1 ZRŘ se aplikuje na základě § 117 ZMPS, kdy tato úprava byla z původní části páté ZRŘ přesunuta do části sedmé ZMPS.¹²⁵

4.1.3. Zákon o mezinárodním právu soukromém

1.1.2014 byl zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním¹²⁶ nahrazen zákonem o mezinárodním právu soukromém.¹²⁷ Působnost ZMPS stanovuje jeho § 1, který vymezuje předmět úpravy, a to taxativním výčtem okruhů poměrů s mezinárodním prvkem, na které se tento zákon vztahuje. Kolizní právní úprava v ZMPS se použije pouze v případě, že mezinárodní smlouva, nebo přímo použitelný předpis EU v smyslu § 2 ZMPS nestanoví něco jiného.¹²⁸ Z důvodu přednosti mezinárodních smluv a unijních předpisů bývá tento zákon označován i jako „zbytková norma“.¹²⁹

4.2. Mezinárodní úprava ADR

4.2.1. Zelená kniha o alternativních řízeních za účelem řešení sporů v právu civilním a obchodním

Zelená kniha o alternativních řízeních za účelem řešení sporů v právu civilním a obchodním¹³⁰ (dále jen „Zelená kniha“) je výsledkem průzkumu Komise¹³¹ v oblasti ADR. Účelem tohoto dokumentu bylo podnítit diskusi ohledně aktuálních otázek souvisejících s možností využití ADR metod v obchodních a občanských věcech ve všech členských státech EU. Zelená kniha uvádí tři důvody rostoucího zájmu o alternativní řešení sporů v EU. Prvním je, že došlo k nárůstu povědomí a informovanosti o ADR metodách jako prostředku k zlepšení přístupu k spravedlnosti v každodenním životě. Druhý představuje výraznou pozornost členských států věnovanou ADR, kdy mnohé z nich již zavedly právní úpravu podporující ADR. Třetím důvodem je zdůraznění politické priority podporovat ADR a zajistit příznivé prostředí k jejich rozvoji a kvalitě.

---

¹²⁵ DOBIÁŠ, Petr. Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář: podle právního stavu k 1. lednu 2014. Vyd. 1. Praha: Leges, 2013. Komentátor. ISBN 978-80-87576-94-6. s. 429.

¹²⁶ č. 97/1963 Sb. Zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním.

¹²⁷ ZMPS.

¹²⁸ DOBIÁŠ, Petr. Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář: podle právního stavu k 1. lednu 2014. op.cit. s. 29.

¹²⁹ KUČERA, Zdeněk, Monika PAUKNEROVÁ a Květoslav RŮŽIČKA. Mezinárodní právo soukromé. 8. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-550-0. s. 52.

¹³⁰ Angl. *GREEN PAPER on alternative dispute resolution in civil and commercial law*. Dostupné také z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A52002DC0196>

¹³¹ V květnu 2000 se na Zasedání Rady EU projednávala otázka alternativních řešení sporů a v souvislosti s tím Rada vyzvala Komisi k provedení průzkumu současné situace v oblasti využívání ADR.

Zelená kniha definovala alternativní řešení sporů jako mimosoudní procesy vedené neutrálním třetím s výjimkou klasického rozhodčího řízení. Z této definice lze vyvodit závěr Komise o tom, že rozhodčí řízení nepovažuje za metodu ADR, ale za řízení *quasi* soudní, tzn. jakousi alternativu k řízení před soudy.¹³²

Jedním z cílů Zelené knihy byl taky požadavek na elektronizaci v oblasti ADR,¹³³ čímž reagovala na nové informační technologie a vyjádřila požadavek na schválení jednotné koncepce používání informačních technologií při efektivních řešeních jednodušších sporů.¹³⁴

4.2.2. Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů

Významným právním dokumentem v oblasti rozhodčího řízení je Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů¹³⁵ z roku 1958 (Newyorská úmluva).¹³⁶ Newyorská úmluva neupravuje rozhodčí řízení komplexně, i přes to je považována za základ právní úpravy uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů vyplývajících ze sporů mezi osobami fyzickými nebo právními.¹³⁷ Úmluva stanovuje každému smluvnímu státu povinnost uznat písemnou rozhodčí smlouvu¹³⁸ a následně uznat rozhodčí nález vzešlý z rozhodčího řízení za závazný a povolit jeho výkon.¹³⁹ Rozhodčí nález se uznává a vykonává podle předpisů upravujících rozhodčí řízení, které jsou platné ve státě, kde má být rozhodčí nález uplatněn. Úmluva upravuje i podmínky, za kterých může být na žádost strany, proti níž je nález uplatňován, odepřeno uznání a výkonu rozhodčího nálezu.¹⁴⁰ Pro dosažení uznání a vykonatelnosti rozhodčího nálezu vyžaduje Úmluva v čl. IV předložení prvopisu rozhodčího nálezu a prvopisu rozhodčí doložky nebo rozhodčí smlouvy, příp. jejich řádně ověřené kopie. Není-li cizí nález vyhotoven v jazyce příslušného státu, je nutné navíc předložit úřední

---

¹³² BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: komentář. op. cit., s. 9.

¹³³ Jako zvláštní oblast „ADR“ existuje „ODR“, tj. „*Online Dispute Resolution*.“ Potenciál těchto technologií, spočívající v jejich schopnosti komplexně pokrýt spornou agendu mimo dosah standardních procesních předpisů (tj. mimo efektivní dosah státního donucení).

¹³⁴ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: komentář. op. cit., s. 9.

¹³⁵ K dnešku ji ratifikovalo 156 států. Dostupné také z: <http://www.newyorkconvention.org/countries>.

¹³⁶ Vyhlášena pod č. 74/1959 Sb. Dostupné také z: <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&nr=74~2F1959&rpp=15#seznam>.

¹³⁷ Viz čl. I odst. 1 Úmluvy.

¹³⁸ Viz čl. II odst. 1 Úmluvy.

¹³⁹ Viz čl. III Úmluvy.

¹⁴⁰ Úmluva v čl. V uvádí např. neplatnost rozhodčí smlouvy podle práva, jemuž se strany podrobily, zrušení rozhodčího nálezu nebo odklad jeho vykonatelnosti.

překlad obou dokumentů.¹⁴¹ Česká republika patří mezi signatáře Newyorské úmluvy od roku 1959.¹⁴²

4.2.3. Evropská úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži

Evropská úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži¹⁴³ představuje úmluvu s regionálním dopadem, která se na rozdíl od Newyorské úmluvy soustřeďuje na zahájení a průběh rozhodčího řízení a na vztah rozhodčích soudů k státním soudům a svoji aplikaci předpokládá jak na institucionalizované rozhodčí řízení, tak na řízení *ad hoc*. Úmluva např. vytváří Zvláštní Výbor, který v řízení *ad hoc* může jmenovat rozhodce, nahradit rozhodce nebo určit pravidla řízení.¹⁴⁴ Úmluva představovala inspiraci pro český zákon o rozhodčím řízení.¹⁴⁵ Hlavním účelem Úmluvy je podpora evropského obchodu tím, že odstraní některé překážky bránící organizaci a funkci mezinárodní obchodní arbitráže.

4.2.4. Úmluva o řešení sporů z investic mezi státy a občany druhých států

Úmluvou o řešení sporů z investic mezi státy a občany druhých států z roku 1965 tzv. Washingtonskou úmluvou bylo zřízeno Mezinárodní středisko ICSID (International Centre for Settlement of Investment Disputes). ICSID je jednou ze členských organizací Skupiny Světové banky, jejímž hlavním cílem je usnadňovat smírcí a rozhodčí řešení sporů z mezinárodních investic. Sídlem Mezinárodního střediska je Washington D.C. Jak vyplývá z výroční zprávy za rok 2014 v současné době má Washingtonská úmluva 159 signatářských států, z nichž 150 už dohodu ratifikovalo, a jsou tedy plnoprávními členy organizace. Mezinárodní středisko je považováno za přední mezinárodní rozhodčí instituci v rámci rozhodování investičních sporů.

---

¹⁴¹ Doložení dalších dokumentů nebo skutečností Newyorská Úmluva neukládá. S tímto názorem se ztotožnil i Nejvyšší soud ČR ve svém rozhodnutí ze 20. prosince 2011 sp.zn.: 20 Cdo 2214/2009, v němž potvrdil, že se nevyžaduje předložení rozhodčího nálezu opatřeného doložkou právní moci a vykonatelnosti. Dostupné také z: http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/93C4AE2E1B08FB50C1257B57003D34F4?openDocument&Highlight=0.

¹⁴² V té době byla Česká republika součástí ČSR. Pro Československou republiku nabyla Úmluva účinnosti dnem 10. října 1959.

¹⁴³ Vyhlášena pod č. 176/1964 Sb. Dostupné také z: <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=30584&nr=176~2F1964&rpp=15#local-content>.

¹⁴⁴ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku. op. cit., s. 108.

¹⁴⁵ V důvodové zprávě k zákonu o rozhodčím řízení je Úmluva zmíněna např. v souvislosti s § 17 anebo § 35 tohoto zákona. Vláda České republiky. Důvodová zpráva k zákonu č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. 1994.

Washingtonská úmluva o řešení sporů z investic mezi státy a občany druhých států se pro Českou republiku stala závaznou k 1. lednu 1993. Poprvé se Česká republika ocitla před Mezinárodním střediskem až v roce 2009, kdy byla proti ní podána k ICSID první žaloba ve věci Phoenix Akce Ltd. vs. Česká republika.¹⁴⁶ Žaloba podaná izraelskou společností Phoenix byla tribunálem ICSID vzhledem k nepřislušnosti tuto žalobu projednávat dne 15. dubna 2009 zamítnuta. Izraelská společnost Phoenix koupila dvě české společnosti, které už dříve byly stranami probíhajících sporů. Česká republika argumentovala, že cílem celé transakce bylo jen vytvoření mezinárodního prvku, a tedy umožnění řešení probíhajících sporů před Mezinárodním střediskem. Tribunál ICSID dal České republice za pravdu a konstatoval, že v daném případě nebyla investice provedena v dobré víře, protože jediným cílem bylo skutečně jen založení příslušnosti k ICSID. Mezinárodní středisko dále spravuje databázi investičních dohod, mezi nimiž i dohody uzavřené Českou republikou. Do dnešního dne Česká republika signovala 113 dvoustranných investičních dohod, jak plyne z internetové databáze vedené ICSID. Ne všechny tyto smlouvy jsou však doposud platné. Vzhledem k členství v EU došlo u dvoustranných dohod sjednaných s členskými státy k ukončování jejich platnosti z důvodu nadbytečnosti. Komunitární právo a vnitrostátní práva členských států EU zajišťují investorům stejnou úroveň ochrany jako dvoustranné investiční dohody, avšak kromě možnosti zahájit mezi stranami mezinárodní rozhodčí řízení, jakým je i řízení před ICSID.

---

¹⁴⁶ *Phoenix Action, Ltd. v. The Czech Republic, ICSID Case No. ARB/06/5, Award, 15 April 2009* [online]. Nález dostupný zde: <http://www.italaw.com/cases/850>

5. Mediace

5.1. Obecná charakteristika mediace a principy

Podle Spirové je mediace¹⁴⁷ nejrozšířenějším alternativním způsobem řešení sporů. Dříve používaný výraz pro mediaci – zprostředkování – napovídá, že mediace představuje jakýsi most mezi účastníky konfliktu, kde důležitou roli sehrává neutrální třetí strana – osoba mediátora, která je právě spojovacím článkem v komunikaci mezi účastníky sporu. Mediace však není vhodná pro všechny typy sporů. Své uplatnění nachází především v rámci sporů vzniklých v souvislosti s dlouhodobými kontrakty mezi stranami, zejména v oblasti občanskoprávní, a obchodněprávní, a to stále častěji v mezinárodní oblasti.¹⁴⁸

Specifikem mediace je skutečnost, že se nejedná pouze o právní disciplínu, ale její povaha je interdisciplinární, neboť mediace stojí na pomezí mezi právem a aspekty psychologickými a sociologickými. Praktické aplikování mediace si proto vyžaduje řadu širších dovedností vycházejících ze znalostí obecné psychologie, typologie osobnosti, psychologie komunikace, procesu vyjednávání, teorie konfliktu apod.¹⁴⁹

Pro mediaci a mediační proces jsou charakteristické principy, pomocí kterých lze vyjádřit její charakteristiku. Prvním ze základních principů je **princip dobrovolnosti**,¹⁵⁰ kterým se dle Potočkové rozumí svobodná volba stran v mediaci setrvat, přerušit ji nebo z ní odejít, přijímat rozhodnutí a uzavírat dohody.¹⁵¹ Tento princip zahrnuje v sobě dva projevy, jimiž jsou svobodná vůle stran rozhodnout se řešit daný spor prostřednictvím mediace a právo stran sporu kdykoliv mediaci ukončit a pokračovat v řešení sporu prostřednictvím soudního nebo rozhodčího řízení. Dalším principem je **princip důvěrnosti**,¹⁵² který lze chápat ve dvou významech. Lze ho chápat jako skutečnost, že mediace mohou být účastny pouze strany sporu a mediátor, anebo jako projev uplatňování zásady mlčenlivosti.¹⁵³ Třetím základním

---

¹⁴⁷ Z lat. *mediare* = „být uprostřed“, z toho česky zprostředkování.

¹⁴⁸ SPIROVÁ, Klára. Alternativní způsoby řešení sporů – mediace. Právní fórum. 2010, 2010(6), s.119.

¹⁴⁹ HORÁČEK, Tomáš. Základní principy mediace (z právního i neprávního pohledu). Bulletin advokacie. 2013, 2013(6), 17-21. ISSN 12106348.

¹⁵⁰ Princip dobrovolnosti ctí i zákon o mediaci, neboť nezakotvuje povinnou mediaci pro žádnou oblast sporů.

¹⁵¹ POTOČKOVÁ, Dana. Nejlepší je domluvit se, aneb, Průvodce mediačním procesem. 1. vyd. Praha: Alfom, 2013. ISBN 978-80-87785-00-3. s. 56.

¹⁵² Zásada mlčenlivosti je v zákoně o mediaci vyjádřena v § 9.

¹⁵³ Jiné chápání uvádí Doležalová, podle které může mít mlčenlivost hmotně-právní rovnu a procesně - právní rovnu. Z pohledu hmotně-právní roviny se mlčenlivost vztahuje na strany sporu, mediátora, pomocný personál a též soudce v případě soudní mediace. Z pohledu procesně-právní roviny se u mlčenlivosti rozlišují omezení zakazující jedné straně sporu se odvolávat na určitou skutečnost a omezení použití určitých důkazů v případě soudního řízení. DOLEŽALOVÁ, Martina. Mlčenlivost v mediaci. ČAK. Dostupné také z: http://www.cak.cz/assets/mlcenlivost-v-mediaci_cz.pdf.

principem mediace je **princip nestrannosti a neutrality**.¹⁵⁴ Tento princip je spojen s osobou mediátora, kdy nestranností mediátora rozumíme především absenci jakékoliv vazby mediátora k stranám sporu nebo předmětu sporu. Neutralita je vnímána skrze vnější projevy mediátora při jeho chování v mediačním procesu a představuje schopnost mediátora zohlednit a vyhodnotit sdělené informace rovnocenně ve vztahu k oběma stranám sporu. Čtvrtý princip představuje **neformálnost**. Princip neformálnosti vychází z předpokladu, že mediace nemá charakter procesu a má být vnímána jako hmotněprávní dohoda stran a mediátora, že se v rámci dohodnutých pravidel mezi sebou a obecně stanoveného právního rámce pokusí nalézt přijatelné řešení sporu. Posledními principy, které spolu souvisí, jsou **princip sebeurčení** a **princip převzetí zodpovědnosti**.¹⁵⁵ Princip sebeurčení spočívá v schopnosti stran sporu vytvářet dobrovolné a informované rozhodnutí. Na tento princip navazuje princip převzetí zodpovědnosti, podle kterého jsou za výsledek mediace odpovědny pouze strany sporu.¹⁵⁶

5.2. Definice mediace

Pojem mediace lze definovat pomocí legálních definic v zákonech, které upravují mediaci v rámci národní úpravy jednotlivých států. Další definice pojmu mediace jsou podány veřejnosti nejen v právnických slovnících, ale jsou rovněž vyjádřeny autory v odborné literatuře na toto téma. Některé z nich mohou být komplikované a matoucí, jiné naopak příliš krátké a nedostatečné. Následující podkapitola se pokusí o vytvoření generální neboli univerzální definice mediace, která bude odrážet právě vlastnosti a náležitosti mediace prezentované v legální úpravě a odborné literatuře.

Ve Spojených státech amerických, kde má mediace jako metoda řešení sporů podstatně bohatší historii než kupříkladu v Evropě, je mediace definována v čl. 1 federálního zákona *The Uniform Mediation Act* jako *proces, ve kterém mediátor usnadňuje komunikaci a vyjednávání mezi stranami, aby jim pomohl dosáhnout dobrovolnou dohodu ohledně jejich sporu*.¹⁵⁷

Jiným pramen uvádějícím definici mediace ve Spojených státech amerických jsou mediační pravidla ICDR (5.4.2.). Ta ve své předmluvě prezentují následující definici mediace:

---

¹⁵⁴ Požadavek na nestrannost mediátora je v zákoně o mediaci zakotven v § 8 odst. 1 a pak rozveden v § 5 odst. 1.

¹⁵⁵ Princip sebeurčení a princip převzetí zodpovědnosti jsou v zákoně o mediaci vyjádřené v § 3 odst. 3.

¹⁵⁶ HORÁČEK, Tomáš. Základní principy mediace (z právního i neprávního pohledu). Bulletin advokacie. 2013, 2013(6), 17-21. ISSN 12106348.

¹⁵⁷ *The Uniform Mediation Act*. Dostupné také z: <http://www.mediate.com/articles/umafinalstyled.cfm>.

*Mediace je proces, při němž nezávislý a nezávislý mediátor asistuje stranám v dosažení dohody, ale nemá pravomoc věc závazně rozhodnout.*¹⁵⁸

Pro Evropu je významná Evropská směrnice o mediaci, která uvádí ve svém čl. 3, že *mediací se rozumí formální řízení, jakkoli nazvané nebo uváděné, ve kterém dvě nebo více stran sporu samy dobrovolně usilují o dosažení dohody o vyřešení sporu za pomoci mediátora. Toto řízení mohou zahájit strany sporu nebo může být navrženo či nařízeno soudem nebo stanoveno právem členského státu.*¹⁵⁹

Na Evropskou směrnici o mediaci navázaly některé evropské státy, které v souladu s jejím zněním přijaly předpisy upravující mediaci. V roce 2012 přijaly zákony o mediaci Česká republika, Německo i Španělsko. V § 2 písm. a) českého zákona o mediaci je mediace definovaná jako *postup při řešení konfliktů za účasti jednoho nebo více mediátorů, kteří podporují komunikaci mezi osobami na konfliktu zúčastněnými tak, aby jim pomohli dosáhnout smírného řešení jejich konfliktu uzavřením mediační dohody.*¹⁶⁰ Německý zákon o mediaci definuje mediaci jako *důvěrný a strukturovaný proces, ve kterém strany sporu dobrovolně a samostatně usilují o dosažení přátelského řešení jejich sporu za pomoci jednoho nebo více mediátorů.*¹⁶¹ Španělský zákon o mediaci vymezuje pojem mediace ve své preambuli následovně: *Mediace je postavená na intervenci neutrálního profesionála, který spravedlivým způsobem usnadňuje řešení sporu mezi stranami, což umožňuje zachování základních vztahů a udržení kontroly nad ukončením sporu.* V samotném textu zákona jsou pak upraveny i principy mediace. Mediace se podle tohoto zákona zakládá na dobrovolnosti a volné dostupnosti, na rovnosti stran a nezávislosti mediátorů, na neutralitě a důvěrnosti.¹⁶²

Nově účinná Singapurská úmluva z roku 2019 definuje mediaci v čl. 2 odst. 3 takto: *Za mediaci se považuje jakýkoliv proces (bez ohledu na jeho označení), během kterého se*

---

¹⁵⁸ angl. *ICDR Mediation Rules*. Dostupné také z: https://www.icdr.org/sites/default/files/document_repository/ICDR_Rules.pdf.

¹⁵⁹ Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2008/52/ES ze dne 21. května 2008 o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech. Text dostupný na: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:136:0003:0008:CS:PDF>.

¹⁶⁰ Zákon č. 202/2012 Sb. ze dne ze dne 2. května 2012 o mediaci a o změně některých zákonů (zákon o mediaci). Dostupný také z: <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&nr=202~2F2012&rpp=15#seznam>.

¹⁶¹ § 1 německého zákona o mediaci - *Mediationsgesetz (Gesetz zur Förderung der Mediation und anderer Verfahren der außergerichtlichen Konflikt beilegung vom 21. Juli 2012, BGBl. I S. 1577)*. Dostupný také z: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_mediationsg/englisch_mediationsg.html.

¹⁶² Španělský zákon o mediaci. *Ley 5/2012, de 6 de julio, de mediación en asuntos civiles y mercantiles*. Dostupný také z: <https://www.boe.es/buscar/pdf/2012/BOE-A-2012-9112-consolidado.pdf>.

*strany pokoušejí dosáhnout smírného řešení sporu za pomoci třetí osoby nebo osob, aniž by tato osoba (osoby) měla(y) pravomoc dané řešení stranám vnutit.*¹⁶³

Oxfordský právní slovník definuje mediaci jako *formu ADR, ve které nezávislá třetí strana (mediátor) napomáhá stranám sporu dosáhnout vzájemně akceptovatelného řešení sporu.*¹⁶⁴

V odborné literatuře autoři mediaci většinou definují velmi obecně a stručně a to např. *jako asistovaný rozhodovací proces, který má obvykle, ale ne výlučně, podobu usnadňujícího vyjednávání anebo dialogu*¹⁶⁵, *nebo jako nezávaznou intervenci třetí nestranné osoby, která napomáhá stranám sporu k sjednání dohody.*¹⁶⁶ Poněkud obsáhlejší definici mediace nabízí kupříkladu Kimberly Kovach: *Mediace je obvykle definována jako proces, ve kterém třetí neutrál pomáhá stranám sporu dosáhnout vzájemně přijatelného řešení a ve kterém se mediátoři obvykle zaměřují na podporu výměny informací, podporu porozumění mezi stranami a podporu průzkumu kreativních řešení.*¹⁶⁷

Z výběru několika definic lze vyvodit závěr, že se zde setkáváme s výrazy: spor, konflikt, komunikace, asistence, napomáhání, dobrovolnost, vyjednávání, neutrál, neutralita, nestrannost, důvěrnost, smír, řešení. Lze tedy generálně vyvodit, že mediaci považujeme za proces nebo postup, který má řešit vzniklé spory mezi stranami. Strany se pro tuto metodu řešení rozhodují dobrovolně a svobodně. Tento proces neprovádějí strany samotné, ale existuje zde třetí osoba – mediátor, která je neutrální a nestranná a k níž mají strany sporu důvěru. Úkolem mediátora je usnadňovat komunikaci a vzájemné vyjednávání mezi stranami sporu a vést proces mediace. Strany sporu se mediátorovi podřídí na základě dohody a zcela dobrovolně. V závěru celého procesu se má dosáhnout řešení sporu, které je přijatelné pro obě strany. Z této podrobné definice lze získat generální definici mediace, která je uplatnitelná pro všechny a která zní: *Mediace je proces, který vede k smírnému řešení sporu mezi stranami za účasti třetí neutrální osoby.*

---

¹⁶³ Viz čl. 2 odst. 3 Singapurské úmluvy.

¹⁶⁴ LAW, Jonathan a E MARTIN. *A dictionary of law. Seventh edition reissued with new covers and updates.* Oxford, United Kingdom: Oxford University Press, 2013. ISBN 0199669864. s. 348.

¹⁶⁵ ALEXANDER, Nadja Marie. *International and komparative mediation: legal perspectives.* op. cit., s. 15.

¹⁶⁶ BÜHRING-UHLE, Christian, Lars KIRCHHOFF a Gabriele SCHERER. *Arbitration and mediation in international business.* op. cit., s. 177.

¹⁶⁷ MOFFITT, Michael L a Robert C BORDONE. *The handbook of dispute resolution. 1st ed.* San Francisco, CA: Jossey-Bass, c2005. ISBN 0787975389. s. 304.

5.3. Formy a druhy mediace

V literatuře se lze potkat s řadou forem mediace a jejich dělení. Podle Doležalové a Van Leynseeleho se dělí mediace na zákonnou, soudní a dobrovolnou.¹⁴¹ V této podkapitole bude přiblíženo dělení podle Rabana, na mediaci tradiční, judičiální a moderní z hlediska subjektů, které mají zájem na vyřešení sporu.¹⁶⁸

Tradiční forma mediace je charakteristická dominantní rolí třetí strany. Její dominance vychází buďto z morální autority, nebo ze stranami respektovaného postavení prostředníka v rámci společenství. Tato forma mediace se uplatňuje v komunitách, pro které je charakteristické, že na výsledku mediace má zájem i daná komunita a že většinou je pověřen řešením sporu respektovaný reprezentant komunity. Řešení sporu probíhá aplikací morálních pravidel a zvyklostí a cílem má být kompromis navržený reprezentantem komunity, který je v souladu s pravidly a zvyklostmi komunity.¹⁶⁹

Moderní forma mediace je více zaměřená na sporné strany, zatímco role mediátora spočívá pouze v asistenci stranám při tvorbě jejich vlastního řešení. To znamená, že urovnání je čistě a výlučně v zájmu stran. Cílem mediace je dosažení kompromisu sporných stran, který je výhodný a prospěšný pro obě strany. Moderní mediace je na rozdíl od dalších dvou uvedených forem nezávislá na hierarchických, sociologických nebo dalších souvislostech.¹⁷⁰

Další formou je pak soudní neboli **judičiální forma mediace**. U soudní mediace nevychází autoritativní pozice třetí strany ze stranami respektované pozice ve společenství nebo z morální autority, ale z oficiální pozice soudce, zejména z jeho znalostí práva a oprávnění vydat závazné rozhodnutí. Zájem na vyřešení sporu má stát, jehož reprezentant byl pověřen úkolem urovnat spor, a to prostřednictvím aplikace práva.¹⁷¹

Podle míry zapojení mediátora můžeme rozlišovat několik druhů mediace: facilitativní, evaluativní a tranformativní.¹⁷²

Facilitativní mediace je nejrozšířenější metodou mediace. V rámci facilitativní mediace mediátor neradí, nevymýšlí řešení, nehodnotí postoje stran, ani stranám nepředkládá argumenty ke změně pozice. V tomto druhu mediace je aktivní role stran a mediátor je spíše jejich průvodcem, nikoliv dominantním aktérem.

---

¹⁶⁸ RABAN, Přemysl. Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí. op. cit., s. 7-9.

¹⁶⁹ Tamtéž.

¹⁷⁰ Tamtéž.

¹⁷¹ Tamtéž.

¹⁷² PFEIFFER, Magdalena, Monika PAUKNEROVÁ a Květoslav RŮŽIČKA. Mezinárodní obchodní právo. op. cit., s. 464.

Aktivnější role mediátora se projevuje v **evaluativní mediaci**, která je nejčastěji užívaná v mezinárodním obchodu. Mediátor je hodnotitel, který hodnotí (evaluuje) reálnost návrhů stran, strany aktivně směřuje a hodnotí jejich případné postoje, možné úspěchy a neúspěchy, dokonce může stranám překládat návrhy možných řešení. Strany mohou mediátora požádat o právní hodnocení sporu.¹⁷³ Evaluativně koncipovanou roli mediátora prezentuje také Vzorový zákon o mezinárodní obchodní mediaci a mezinárodních mediačních dohodách z roku 2018.

Transformativní mediace má blíže k terapii než formálnímu procesu. Používá se zejména v oblasti rodinné mediace, kdy důraz je kladen na zlepšení vztahu mezi stranami, nikoliv na vyřešení konkrétního sporu. Cílem je, aby se strany navzájem co nejlépe pochopily a na základě toho změnilly své postoje.

5.4. Historický vývoj mediace

Po definici mediace (5.3.) je pro pochopení tohoto institutu nepochybně užitečné znát stručný vývoj mediace od počátku společnosti a její historické a filozofické kořeny. Z historického hlediska je nutno rozlišovat mezi mediací jako přístupem nebo ideou k řešení konfliktů, která má své kořeny již ve starověku, a mediací jako specifické metody řešení konfliktu, která se začala uplatňovat zhruba před čtyřiceti lety.¹⁷⁴ Mediace se vyvíjela v různých časových obdobích a různých geografických oblastech, z nichž se kapitola o historii mediace bude věnovat starověkému a pak středověkému období a z geografických oblastí pak Spojeným státům americkým a Evropě.

5.4.1. Starověk

Mediace jako přístup k řešení konfliktů má své kořeny ve starověku.¹⁷⁵ Již v jeho počátcích existují zmínky o smířčích přístupech v řešení konfliktů. Jeden z prvních odkazů na mediaci se vyskytuje v židovsko-křesťanské tradici, kde samotná Bible uvádí, že Ježíš měl sloužit jako mediátor mezi Bohem a člověkem.¹⁷⁶ I z toho plyne skutečnost, že mediace měla v mnoha společnostech kořeny v náboženství, kdy lidé žili v přesvědčení o ovládnutí světa

---

¹⁷³ PFEIFFER, Magdalena, Monika PAUKNEROVÁ a Květoslav RŮŽIČKA. Mezinárodní obchodní právo. op. cit., s. 344.

¹⁷⁴ Srov. HOLÁ, Lenka. Mediace v teorii a praxi. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011. Psyché (Grada). ISBN 978- 80-247-3134-6. s. 13 a 16.

¹⁷⁵ Tamtéž s. 13.

¹⁷⁶ Bible, Nový Zákon, 1. List Timoteovi 2:5-6: „Je totiž jeden Bůh a jeden prostředník mezi Bohem a lidmi, člověk Kristus Ježíš.“ Dostupné také z: <http://www.bible.cz/b/Tim1/2>.

mimosvětskými silami, a proto přecházel úkol řešení sporů na bedra duchovních, šamanů nebo kouzelníků.¹⁷⁷ Mediační metody byly v starověkých řeckých kulturách vnímány jako primární způsob řešení sporů. Často využívaná veřejná arbitráž v této oblasti měla vlastně znaky mediace, protože neutrální osoba mezi stranami sporu měla před vydáním autoritativního rozhodnutí za úkol zkusit strany sporu přesvědčit, aby se dobrovolně dohodly na smírném řešení.¹⁷⁸ V římském právu bylo služeb mediátora, kterého nazývali taky *internuncius*, *intercessor*, *philantropus*, *interlocutor* nebo *interpres*, využíváno do dob císaře Justiniána I.¹⁷⁹ Pravděpodobně nejdelší historii ve využívání mediace má Čína, a to v souvislosti s učením Konfucia, které lze považovat za ideové východisko mediace. V době Konfucia byla v Číně totiž nastolena otázka harmonického soužití a Konfucius věděl, že nevraživá konfrontace při konfliktech nutně vede k rozpadu vztahů, a dbal na to, aby bylo při řešení sporů důsledně přihlíženo k postojům a zájmům obou stran.¹⁸⁰

5.4.2. Středověk

Ve středověku byla mediace často, a to hlavně v Evropě využívána při řešení trestných činů, čímž se projevila snaha společnosti spor vyřešit jiným způsobem než starozákonným „oko za oko, zub za zub“. I ve středověku si totiž lidé uvědomovali, že v případě neurovnání sousedského sporu se hroutily sousedské vztahy, nebo že v případech trestu smrti pozůstali oběti často živořili. I to byl důvod, proč v mnoha případech došlo k upuštění od tohoto způsobu trestu. Procesy podobné mediačním v tomto období představovaly soukromou nebo soukromě-církevní smírčí dohodu uzavřenou mezi stranami konfliktu za přítomnosti a pod patronátem významných světských i církevních osobností a také představitelů místní komunity. Při snaze o společnou dohodu byl kladen důraz na rezignaci od pomsty.¹⁸¹ Důkazem existence mediace v starověku jsou tzv. smírčí kříže¹⁸², které představují smíření s bohem, ale i s obětí zločinu a pozůstalými.

---

¹⁷⁷ JANOTOVÁ, Magda. *Mediace*. Praha: Ústav práva a právní vědy, 2014. Právo a management. ISBN 978-80-87974-07-0. s. 31.

¹⁷⁸ KOVACH, Kimberlee K. *Mediation in a nutshell. Third edition*. St. Paul. MN: West Academic Publishing, 2014. ISBN 0314291520. s. 23.

¹⁷⁹ JANOTOVÁ, Magda. *Mediace*. op. cit., s. 32.

¹⁸⁰ VETEŠKA, Jaroslav. *Mediace a probace v kontextu sociální andragogiky*. Vydání první. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-898-7. s. 94.

¹⁸¹ JANOTOVÁ, Magda. *Mediace*. op. cit., s. 33.

¹⁸² Smírčí kříž představoval způsob, kterým mohl provinilec ve středověku odčinit svůj hrdelní zločin. Vytesal anebo vztyčil kamenný kříž nejčastěji na místě, kde došlo k hrdelnímu zločinu. Jednalo se o systém uplatnění tzv. smírčího práva, kdy byl provinilci uložen kromě vyrovnání se s postiženou rodinou úkol, kterým odčinil svůj zločin.

5.4.3. Spojené státy americké

I přesto, že Spojené státy americké nemají tak rozsáhlou a bohatou historii mediace ve srovnání s Evropou a Čínou, v současné době jsou kolébkou moderní mediace a z velké části ovlivňují mediaci po celém světě. Počátky mediace s sebou přinesla kolonizace, když se spory mezi původními obyvateli a novými osadníky řešily primitivní metodou neformální mediace. Zastáncem alternativních řešení sporů byl i prezident Abraham Lincoln, který vyzýval lid k tomu, aby své konflikty řešili smírnou cestou.¹⁸³ První zákon, který upravoval ve Spojených státech amerických mediaci jako metodu řešení sporů, byl *The Railway Labor Act* z roku 1926.¹⁸⁴ Dalším a významnějším zákonem byl právě *The Labor Management Relations Act* z roku 1947, známější jako *the Taft-Hartley Act*,¹⁸⁵ který založil Federální mediační a conciliační službu (*The Federal Mediation and Conciliation Service*), to znamená první institucionalizovanou podobu mediace, která měla poskytovat mediační služby odborovým organizacím a zaměstnavatelům a jejich pracovní spory řešit mimosoudně. Po oblasti pracovních sporů a odborového vyjednávání zažila mediace další rozmach v šedesátých letech, kdy se v důsledku přetíženosti, formálnosti a pomalého fungování soudních procesů, vyvinula iniciativa hledání alternativního řešení sporů. Na základě těchto iniciativ začaly ve Spojených státech amerických vznikat první experimentální mediační programy,¹⁸⁶ které zpočátku řešily komunitní konflikty vzniklé v důsledku rozdílu rasy, barvy pleti, náboženství, národnosti nebo pohlaví. Později tyto programy rozšířily svůj rozsah o spory v dalších oblastech, a tak pomáhaly školám nebo v obchodních poměrech. Významným byl rok 1979, kdy došlo k založení *The Judicial Arbitration and Mediation*

---

¹⁸³ Výrok A. Lincoln: „*Discourage litigation. Persuade your neighbours to compromise whenever you can. Point out to them how the nominal winner is often a real loser – in fees, expenses and waste of time.*“ Dostupné také z: <http://www.nytimes.com/1991/07/12/opinion/1-persuade-your-neighbors-to-compromise-218791.html>.

¹⁸⁴ *The Railway Labor Act* byl zákon, který reagoval na velké železniční stávkou zaměstnanců ve dvacátých letech dvacátého století. Tímto zákonem byla zřízená Národní mediační rada (*National Mediation Board*) a dále zavedl pro železniční společnosti povinnost, aby veškeré pracovní spory byly řešeny vyjednáváním a spoluprací. https://en.wikipedia.org/wiki/Railway_Labor_Act.

¹⁸⁵ *The Taft-Hartley Act*. Dostupný také z: <http://vi.uh.edu/pages/buzzmat/tafthartley.html>.

¹⁸⁶ Mezi nevýznamnější takové programy patří *The Community Relation Service* založen v roce 1964, federální program zavedený zákonem o občanských právech, který měl zabránit násilí plynoucímu z rozdílu rasy, barvy pleti, národnosti, náboženství nebo pohlaví a podpořit konstruktivní dialog v komunitách. Dalším je *The Philadelphia Municipal Court Arbitration Tribunal* z roku 1969, založený společným úsilím AAA, státního zástupce a Městského soudu ve Philadelphii. Tento program je více založený na arbitráži, kdy stranám sporu byla nabídnuta možnost závazného rozhodčího řízení pro vyřešení jejich případů. V roce 1971 vznikl *The Night Prosecutor program* v Columbusu, ve státě Ohio, jako projekt LEAA, ve kterém profesori a studenti práva vystupují jako poradci, kteří zpracovávají trestní případy a rozhodují, zda se v řízení bude pokračovat trestním stíháním anebo mediačním procesem. Ve státě New York vzniklo v roce 1972 centrum v Rochestri, které bylo sponzorováno AAA a orientovalo se na mediaci v rodinných věcech, konkrétně na zvládání konfliktů týkajících se školské integrace.

Services,¹⁸⁷ mezinárodní organizace, která je největším soukromým poskytovatelem ADR řešení na světě.¹⁸⁸ Dalším důležitým milníkem v historii mediace v USA byla Poundova konference v roce 1976, na které se probírala problematika nespokojenosti s fungováním justice. Touto konferencí se v USA začala moderní historie sporů v USA, protože zavedla změnu v systému řešení sporů. Z konference vzešly dva rozdílné, ale propojené výstupy spojené s používáním mediace. První spočíval v založení tří experimentálních center spravedlnosti, které umožnily vytvoření dalších center pro alternativní řešení sporů včetně mediace v celých Spojených státech. Tato centra měla za cíl představit jakýsi model fungování pro ostatní centra, kde se měly spory řešit ještě před tím, než se vystupňovaly tak, aby byla potřeba je řešit soudně. Tím byl sledován cíl snížit nápor řešení sporů na soudech. Druhým výstupem bylo úsilí o poskytnutí možnosti využití alternativních metod řešení sporů v rámci soudního systému. Tato snaha představovala myšlenku tzv. *multi-door courthouse*, což znamenalo, že účastníci řízení by měli vedle soudního řízení k dispozici navíc k výběru i jinou alternativu řešení sporu, a to právě v podobě mediace, conciliace, arbitráže atd.¹⁸⁹

5.4.4. Evropa

V Evropě nebyla ADR metodám obecně věnována taková pozornost jako např. v USA, proto i historie moderní mediace v Evropě je tak krátká, že zakotvení prvních pravidel mediace anebo její institucionalizované podoby lze nalézt jen několik desítek let zpátky. V Evropě začaly aplikovat mediaci jako první země s anglosaskou právní tradicí, což bylo způsobené vlivem tradic Spojených států amerických. Za průkopníka institucionalizované mediace mezi evropskými zeměmi lze považovat Velkou Británii s právními základy postavenými na zvykovém právu. Mezi první evropské instituce podporující ADR metody a věnující se jim se tak řadí britské Centrum pro účinné řešení sporů – CEDR.¹⁹⁰ Vzniklo v roce 1990 na podporu a využívání alternativních způsobů řešení sporů a mediaci v obchodních sporech.

Rozvoj mediace na evropském kontinentu byl výrazně podpořen až Evropskou unií. První iniciativa ze strany Evropské unie vzešla z doporučení Rady Evropy¹⁹¹ ve věcech rodinných z roku 1998. Toto doporučení nebylo závazné, členské státy však na jeho základě

---

¹⁸⁷ Viz webové stránky: <http://www.jamsadr.com/>.

¹⁸⁸ Srov. JANOTOVÁ, Magda. *Mediace*. Praha: Ústav práva a právní vědy, 2014. Právo a management. ISBN 978 80-87974-07-0. s. 33 a 34.

¹⁸⁹ KOVACH, Kimberlee K. *Mediation in a nutshell*. op. cit., s. 27.

¹⁹⁰ Viz webové stránky: <http://www.cedr.com/>.

¹⁹¹ Doporučení Výboru ministrů členským státům Rady Evropy k mediaci ve věcech rodinných č. R (98) 1 ze dne 21. ledna 1998 <http://www.mpsv.cz/files/clanky/13148/smernice.pdf>.

měly prosazovat postupné zavádění mediace do národních právních řádů. Za zmínku rozhodně stojí také Doporučení Rady Evropy¹⁹² z 2002, ve kterém nabádala signatářské státy, aby zavedly, podpořily nebo posílily opatření za účelem postupné implementace hlavních principů mediace v civilních záležitostech. Ve stejném roce Komise Evropského parlamentu představila Zelenou knihu a v roce 2008 vyústila diskuze členských států v přijetí směrnice o mediaci, zavazující smluvní státy k zavedení rámcových právních předpisů pro využití mediace. Do doby, než bylo přijato doporučení Rady Evropy z roku 1998 a následně další sjednocující předpisy, byl vývoj v jednotlivých státech evropského kontinentu velice odlišný. Například v Norsku má mediace více než dvoustoletou tradici a je zaměřená na péči o nezletilé. Ve věcech výchovy, výživy a stýkání se s dětmi do šestnácti let jejich života rozhoduje komise mediátorů. Jenom v samotném Oslu působí tři městské poradenské kanceláře, v nichž klíčovou roli kromě psychologů a sociálních pracovníků hrají mediátoři.¹⁹³ V řecké historii byl smír považován za nejlepší způsob, jak urovnat spor a tuto myšlenku se řecký zákonodárce pokusil začlenit i do soudní soustavy. Existují tak zmínky z roku 1824 o existenci jakýchsi smírčích soudů¹⁹⁴, které představovaly nejnižší instanci civilního soudnictví v Řecku.¹⁹⁵

5.4.5. Česká republika

O rozvoj mediace v České republice se počátkem devadesátých let dvacátého století zasloužily neziskové organizace.¹⁹⁶ První projekty podporující mediaci byly projekty ve školách (tzv. *peer* mediace)¹⁹⁷ a v obcích (tzv. *community mediation*), kdy se jednalo o pilotní grantové programy, které se vyznačovaly tím, že mediační služby byly poskytovány

---

¹⁹² *Recommendation Rec (2002) 10 of the Committee of Ministers to member States on mediation in civil matters*. Dostupné také z: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805e1f76.

¹⁹³ Důvodová zpráva k zákonu o mediaci <http://mediator-praha.cz/docs/zakon-o-mediaci-duvodova-zprava.pdf>.

¹⁹⁴ *The Justice of the Peace*, řecky *Eirinodikeio*.

¹⁹⁵ Srov. ESPLUGUES MOTA, Carlos, José Luis IGLESIAS BUHIGUES a Guillermo PALAO MORENO (eds.). *Civil and commercial mediation in Europe: national mediation rules and procedures*. Cambridge: Intersentia, 2013. ISBN 978-1-78068-077-4. s. 196.

¹⁹⁶ Např. nezisková organizace Centrum dohody. Dále *Partners for Democratic Change*, nevládní organizace založena v roce 1989 ve Spojených státech amerických, která vzdělávala první mediátory a podporovala rozvoj občanské společnosti v zemích střední a východní Evropy. Spolu s jinými nevládními a neziskovými organizacemi je součástí mezinárodní sítě *Partners for Democratic Change International*. Další takovou organizací je Asociace mediátorů České republiky založena v roce 2000 anebo organizace *Partners Czech*, o.p.s., která je taky součástí mezinárodní sítě *Partners for Democratic Change International*.

¹⁹⁷ Jedním z významů anglického slova *peer* je vrstevník. V *peer*-programech tedy působí mladí lidé ve věku 15-20 let, kteří jako vyškolení dobrovolníci pomáhají při projektech primární prevence a dalších programech, kdy pozitivně působí na smýšlení a chování svých vrstevníků. Při *peer*-mediaci jsou v roli mediátorů samotní studenti, kteří se na tyto posty dostanou tak, že se přihlásí do výběrového řízení, předloží všechny požadované dokumenty.

bezplatně. Další oblastí, ve které se v České republice začala využívat mediace, byla oblast spotřebitelských sporů. Pro tuto oblast Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky zřídilo 22 kontaktních center mimosoudních řešení spotřebitelských sporů, na které se mohli účastníci obrátit v případech, v nichž se rozhodli vyřešit situaci jinak než soudní cestou.¹⁹⁸ V rámci českých zákonů byla poprvé mediace zmíněná v zákoně o kolektivním vyjednávání¹⁹⁹ z roku 1990, který upravoval řízení před zprostředkovatelem (mediátorem).²⁰⁰ Další ucelenější definice mediace přišla se zákonem o Probační a mediační službě²⁰¹ v roce 2000. Na poli rodinných sporů přinesla možnost využití mediace novela občanského soudního řádu z roku 2008.²⁰² Tato novela bohužel nedefinovala jednoznačně podmínky výkonu mediace ani nestanovila nároky na osobu mediátora.

5.5. Právní úprava mediace v České republice

5.5.1. Zákon o mediaci

Z přehledu historie mediace v České republice (5.4.5.) lze zhodnotit, že i po poslední novelizaci týkající se mediace z roku 2008 zde panovala potřeba přijetí zákona o mediaci. Potřebu uspokojila až mediační směrnice, která byla konečným podnětem k přijetí zákona o mediaci. Zákon o mediaci,²⁰³ který byl přijat jen nedávno, vstoupil v platnost 1. září 2012, a jak uvádí důvodová zpráva k tomuto zákonu, jeho cílem je umožnit všem osobám alternativní řešení jejich konfliktů metodou rychlého a kultivovaného mimosoudního řešení. Mezi další důvody pak patří odbřemenění soudů, možnost vyhnout se soudním sporům a řešit konflikt bez dlouhých čekacích lhůt, bez zbytečných finančních nákladů a bez zdlouhavé psychické zátěže stran.

---

¹⁹⁸ POTOČKOVÁ, Dana. Nejlepší je domluvit se, aneb, Průvodce mediačním procesem. op. cit., s. 24.

¹⁹⁹ Zákon č. 2/1991 Sb. ze dne 4. prosince 1990 o kolektivním vyjednávání. Dostupný také z: <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&nr=2~2F1991&rpp=15#seznam>.

²⁰⁰ Viz § 11 a 12 zákona o kolektivním vyjednávání.

²⁰¹ Zákon č. 257/2000 Sb. ze dne 14. července 2000 o Probační a mediační službě a o změně zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (zákon o Probační a mediační službě). Dostupný také z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=49576&nr=257~2F2000&rpp=15#local-content>.

²⁰² Zákon č. 295/2008 ze dne 16. července 2008, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů. Dostupný také z: <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=67308&nr=295~2F2008&rpp=15#local-content>.

²⁰³ Zákon č. 202/2012 Sb. ze dne 2. května 2012 o mediaci a o změně některých zákonů (zákon o mediaci). Dostupný také z: <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&nr=202~2F2012&rpp=15#seznam>.

Tento zákon má pouze 39 paragrafů, ale jeho úprava je podstatně širší. Směrnice totiž ukládala povinnost upravit mediaci pouze v přeshraničních případech, ale český zákon o mediaci upravuje nad rámec i vnitrostátní poměry. Nad hranicí stanovenou směrnicí je taky upravena působnost zákona²⁰⁴ na veškeré netrestní věci, jakými jsou občanskoprávní, rodinné, pracovní, obchodní a správní věci. To znamená, že tento zákon lze aplikovat nejen ve sféře soukromého práva, ale také ve sféře práva veřejného.²⁰⁵ Zákon krom samotné definice mediace (8.1.) a základních zásad mediačního řízení obecně upravuje pouze výkon a účinky mediace prováděné tzv. zapsanými mediátory. To ale neznamená, že zákon znemožňuje jiným osobám vykonávat činnost spadající do oblasti mediačních technik, avšak jejich působení, kvalita a účinky výsledků jimi vedené mediace nebudou státem garantovány.²⁰⁶ Je nutné upozornit na skutečnost, že rozdíl mezi zapsaným a nezapsaným mediátorem, resp. mezi mediací prováděnou podle ZM a mediací, která není prováděna podle ZM, měl větší význam před přijetím OZ, a to ve smyslu stavění promlčecích lhůt. Současná úprava zatím poskytuje nejasný pohled na stavění promlčecích lhůt v případě mediace, která není prováděna podle ZM (4.1.1.). Krom výše zmíněného zákon dále upravuje mediaci pouze rámcově a jeho jednotlivá ustanovení se věnují postavení mediátora, smlouvě o mediaci a mediační dohodě.

5.5.2. Vyhláška o zkouškách a odměně mediátora

K provedení vybraných ustanovení zákona o mediaci²⁰⁷ byla vydaná vyhláška o zkouškách a odměně mediátora.²⁰⁸ Vyhláška upravuje náležitosti zkoušky mediátora, žádosti o vykonání zkoušky, způsob provádění zkoušky, jmenování zkušebních komisařů a výši odměny mediátora za první setkání s mediátorem nařízené soudem.²⁰⁹ Tato vyhláška se nebude vztahovat na případ, kdy bude v České republice chtít vykonávat činnost mediátora dočasně nebo příležitostně jako hostující mediátor státní příslušník jiného členského státu

---

²⁰⁴ Směrnice totiž z rozsahu působnosti vyjímá spory, kde o právech a povinnostech nemohou strany podle rozhodného práva rozhodnout samy a dále vyjímá předsmuvní jednání a adjudikační řízení (některá řízení o soudním smíru, řízení o spotřebitelských stížnostech, rozhodčí řízení a znalecká určení).

²⁰⁵ Zákon o mediaci lze použít na řízení vedené podle OSŘ, kdy jeden z účastníků je stát nebo jeho organizační složka.

²⁰⁶ DOLEŽALOVÁ, Martina. Zákon o mediaci: komentář. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2013. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-458-2. s. 8.

²⁰⁷ Podle § 24 odst. 2 ZM: k provedení § 10 odst. 3 a § 23 odst. 8.

²⁰⁸ Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 277/2012 Sb. ze dne 13. srpna 2012 o zkouškách a odměně mediátora. Dostupná také z: <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=78077&nr=277~2F2012&rpp=15>.

²⁰⁹ Viz § 1 Předmět úpravy Vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 277/2012 Sb. ze dne 13. srpna 2012 o zkouškách a odměně mediátora.

nebo osoba uvedená v jiném právním předpisu.²¹⁰ Pokud má tato osoba oprávnění vykonávat činnost srovnatelnou s činností mediátora v jiném členském státě, bude se řídit zákonem o uznávání odborné kvalifikace.²¹¹

5.5.3. Etické kodexy

V rámci české národní úpravy byly vydány etické kodexy, jejichž cílem je poskytnout rámec pro úpravu chování mediátora, které se standardně od mediátora očekává. Jako první etický kodex na poli mediace v České republice byl zpracován Etický kodex Asociace mediátorů České republiky.²¹² Ten upravuje v pěti článcích povinnosti mediátora ve vztahu k stranám sporu, povinnosti v rámci mediačního procesu a také vztah mediátora k ostatním kolegům mediátorům a celé společnosti. V posledním šestém článku pak upravuje řešení stížností na porušení tohoto Kodexu, které řeší Etická komise AMČR.

Pro situaci, kdy nastane souběh profese advokáta a zapsaného mediátora, existuje v současné době nezávazné stanovisko sekce ADR při České advokátní komoře v podobě Etického kodexu advokáta mediátora.²¹³ Tento kodex má za cíl nastavit pravidla pro souběžné vykonávání těchto činností a vychází z Evropského etického kodexu mediátora. V osmi článcích Kodex upravuje odměnu mediátora, nezávislost, nestrannost, průběh mediace a důvěrnost mediace. Právě z hlediska souběhu profese advokáta a mediátora si vyžaduje pozornost úprava právního názoru. Podle uvedeného článku má mediátor-advokát povinnost poučit strany konfliktu o tom, že pokud v průběhu mediace vysloví přímo či nepřímo právní názor na určitou záležitost nebo dílčí právní otázku související s předmětem sporu, tento jeho právní názor je pro případ budoucího řešení konfliktu soudním nebo rozhodčím řízením nezávazný.²¹⁴

5.6. Mezinárodní právní úprava mediace

Předtím, než bude věnována pozornost vybraným pramenům v rámci mezinárodní úpravy mediace, je užitečné si představit přístup, podle kterého lze určitým způsobem

---

²¹⁰ Viz § 19 ZM.

²¹¹ Zákon č. 18/2004 Sb. ze dne 10. prosince 2003 o uznávání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti státních příslušníků členských států Evropské unie a některých příslušníků jiných států a o změně některých zákonů (zákon o uznávání odborné kvalifikace). Dostupný také z: <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=57025&nr=18~2F2004&rpp=15#local-content>.

²¹² Etický kodex Asociace mediátorů ČR. Dostupný také z: <https://www.amcr.cz/dokumenty/kodex.pdf>.

²¹³ Etický kodex advokáta mediátora. Dostupný také z: <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=12910>.

²¹⁴ Viz čl. 8 Etického kodexu advokáta mediátora.

charakterizovat a roztrdit tyto prameny. V oblasti mediace existuje totiž množství pramenů, které mohou mediaci a její využití upravovat různým způsobem, a proto lze prameny upravující mediaci na mezinárodní úrovni rozdělit do čtyř skupin. První skupinu tvoří prameny, které mají usnadňovat přístup k mediaci a mají napomáhat k spouštění nebo aktivaci mediačního procesu.²¹⁵ Znaky této skupiny pramenů naplňuje například mediační směrnice ve svém článku 1. Druhou skupinu tvoří prameny, které působí jako procesní pravidla, jež upravují samotný proces mediace, zahájení mediace a ukončení mediace, jakož i výběr a jmenování osoby mediátora.²¹⁶ Mezi tyto prameny můžeme zařadit MLICC anebo i jiná mediační pravidla různých ADR organizací, jakými jsou například Mediační pravidla ICDR.²¹⁷ Třetí skupina pramenů se zabývá otázkami nastavení standardů a kvalifikací v oblasti mediace. To znamená, že tyto prameny upravují zejména podmínky k registraci nebo certifikaci mediátorů a mohou stanovit určitá omezení pro osoby, které nesplňují stanovené standardy nebo podmínky.²¹⁸ Ustanovení těchto pramenů by měla mít pouze doporučující charakter, ideálním příkladem této skupiny je tak Evropský kodex chování pro mediátory. Čtvrtá skupina pramenů je zaměřená na ochranu integrity mediačního procesu a prospěšnost mediace. Vyznačuje se zejména tím, že upravuje práva a povinnosti účastníků a třetích stran.²¹⁹ Příkladem mohou být články 6, 7 a 8 mediační směrnice anebo také články 11 a 14 MLICC (2018).

5.6.1. Vzorový zákon UNCITRAL o mezinárodní obchodní mediaci – MLICC (2018)

Za účelem pomoci při odstranění právních překážek mezinárodního obchodu byla již v roce 1966 založena Komise OSN pro mezinárodní obchodní právo UNCITRAL, která se zaměřuje na sjednávání vzorových předpisů, mnohostranných mezinárodních úmluv a legislativních doporučení.²²⁰ V rámci Komise pro oblast mediace a problematiky řešení sporů došlo v roce 2002 k přijetí Vzorového zákona UNCITRAL o mezinárodní a obchodní conciliaci, který vznikl v souvislosti s rostoucím využíváním conciliace jako metody řešení obchodních sporů. Tento zákon byl adoptován v 15 státech, přičemž Česká republika mezi ně

---

²¹⁵ ALEXANDER, Nadja. *Mediation and the Art of Regulation*. *Queensland University of Technology Law & Justice Journal*, 2008, vol. 8, n. 1, s. 1-24. ISSN 1445-6230, s. 14. Dostupné také z: <http://www.austlii.edu.au/au/journals/QUTLawJJ/2008/1.html>.

²¹⁶ Tamtéž s. 14.

²¹⁷ *International Dispute Resolution Procedures (Including Mediation and Arbitration Rules)*. Dostupné také z: https://www.icdr.org/sites/default/files/document_repository/ICDR_Rules.pdf

²¹⁸ ALEXANDER, Nadja Marie. *International and comparative mediation: legal perspectives*. op. cit., s. 14.

²¹⁹ Tamtéž s. 15.

²²⁰ Tamtéž s. 14.

nepatří.²²¹ Vzorový zákon o mediaci z 2002 byl v roce 2018 nahrazen Vzorovým zákonem o mezinárodní obchodní mediaci a mezinárodních mediačních dohodách.

Nový vzorový zákon z roku 2018 definuje mediaci jako *proces, at' již označen jako mediace, conciliace, či jiným podobným termínem, v rámci něhož strany požádají třetí osobu či osoby, aby jim pomáhaly při jejich snaze dosáhnout přátelského vyřešení jejich sporu, který vzešel ze smluvního či jiného právního poměru. Mediátor není oprávněn stranám vnutit řešení sporu.*²²²

Dokument je rozvržen do 20 článků a jeho působnost je omezena na mezinárodní spory obchodní povahy, přičemž mezinárodnost sporu shledává v situaci, kdy tento spor obsahuje mezinárodní prvek.²²³ Navíc poskytuje stranám sporu možnost se dohodnout, že spor budou považovat za mezinárodní.²²⁴ Kromě působnosti vzorový zákon upravuje zahájení mediace a ukončení mediace, mediační proces a taky osobu mediátora,²²⁵ včetně způsobu výběru a doporučení ohledně osoby mediátora.²⁰⁸ Zajímavostí je, že zákon obsahuje úpravu přípustnosti důkazů v případném následném soudním, rozhodčím nebo obdobném řízení a mezi nepřípustné důkazy řadí návrh na zahájení mediace, souhlas s účastí na mediaci, stanoviska k možné dohodě, výroky během mediace anebo taky dokumenty vyhotovené pro účely mediace.²²⁶

5.6.2. Mediační pravidla Mezinárodního střediska pro řešení sporů americké arbitrážní asociace (ICDR)

V oblasti ADR je jednou z nejvýznamnějších mezinárodních organizací Americká arbitrážní asociace.²²⁷ Pro oblast řešení sporů v rámci této organizace vzniklo v roce 1996 Mezinárodní centrum pro řešení sporů (dále také „Středisko“),²²⁸ které v případě zájmu o řešení sporu prostřednictvím mediace nabízí od roku 2009 svá vlastní mediační pravidla.²²⁹

---

²²¹ Zdroj *UNCITRAL*. Dostupné také z: http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/arbitration/2002Model_conciliation_status.html.

²²² Viz čl. 1 odst. 3 MLICC (2018).

²²³ Pokud mají strany sporu v době uzavření smlouvy obvyklý pobyt nebo sídlo v různých státech, podstatná část smluvní povinnosti se má vykonat v jiném státě než je obvyklý pobyt nebo sídlo stran anebo předmět sporu úzce souvisí s jiným státem než je obvyklý pobyt nebo sídlo stran.

²²⁴ Viz čl. 3 odst. 2 MLICC (2018)

²²⁵ Viz čl. 5 a 6 MLICC (2018).

²²⁶ Viz Čl. 11 MLICC.

²²⁷ Angl. *American Arbitration Association (AAA)*.

²²⁸ Angl. *International Centre for Dispute Resolution (ICDR)*.

²²⁹ Op. cit. č.199.

Mediační pravidla ICDR jsou v počtu článků srovnatelná s MLICC (2018) nebo mediačními pravidly ICC. Již v předmluvě tato pravidla krom definice nabízí např. i vzorové znění mediační doložky a taky návod stranám, jak podat návrh na mediaci, pokud se rozhodly řešit spor tímto způsobem. Následně již v jednotlivých článcích pravidla upravují zahájení mediačního procesu²³⁰ a ukončení mediačního procesu, jazyk mediačního procesu, jmenování mediátora a jeho povinnosti, včetně mlčenlivosti. Výslovně je v pravidlech upravena neveřejnost mediačního řízení.²³¹ Výslovně je také stanoven zákaz pořizovat o mediačním procesu stenografický záznam²³² a na všechny záznamy, zprávy a jiné dokumenty přijaté během mediačního procesu se vztahuje důvěrnost. Pravidla stanovují přímo i poplatek za administraci mediace a v případě odměny mediátora odkazují strany sporu na jednotlivé profily mediátorů, kde jsou k nalezení jejich hodinové sazby.²³³

5.6.3. Mediační pravidla Mezinárodní obchodní komory - ICC

Více pozornosti si zaslouží nová Pravidla ICC pro mediaci,²³⁴ za kterými stojí Mezinárodní obchodní komora – ICC,²³⁵ která je světovou obchodní organizací a jejímž posláním je podporovat otevřený obchod a investice a pomoci podnikatelům naplňovat výzvy a příležitosti stále integrovanější světové ekonomiky. Pro oblast řešení spor v rámci ICC existuje Mezinárodní centrum ICC pro ADR²³⁶ (dále také „Centrum“). Centrum je orgánem, který dohlíží na uplatňování pravidel mediace, spolupracuje s účastníky řízení a nabízí stranám sporu možnost výběru vhodného řešení sporu.

Mediační pravidla ICC byla zveřejněna v prosinci 2013 a s účinností od 1. ledna 2014 nahradila *ICC ADR Rules*, jež jsou používána pro řešení sporů v mezinárodním obchodním styku. Jedním z důvodů, proč došlo k vzniku nových pravidel zaměřených jen na mediaci, je, že mediace je nejpoužívanější metodou při alternativním řešení sporů před Centrem. Podle Munoz se nejedná o revoluci, ale spíš o evoluci v této oblasti. Oproti stávajícím *ICC ADR*

---

²³⁰ Pravidla neupravují výslovně okamžik zahájení mediace, ale výkladem čl. 2 mediačních pravidel ICDR lze dospět k závěru, že se jedná o den doručení návrhu na zahájení mediace.

²³¹ Čl. 9 mediačních pravidel ICDR.

²³² Čl. 11 mediačních pravidel ICDR.

²³³ Čl. 17 mediačních pravidel ICDR.

²³⁴ Mediační pravidla ICC - *ICC Mediation Rules*. Dostupné také z: <https://iccwbo.org/dispute-resolution-services/mediation/mediation-rules/>

²³⁵ Angl. *The International Chamber of Commerce*. Viz webové stránky: <http://www.iccwbo.org/>.

²³⁶ *The ICC International Centre for ADR*. Viz webové stránky: <http://www.iccwbo.org/about-icc/organization/dispute-resolution-services/icc-international-centre-for-adr/>.

Rules nová pravidla pro mediaci nepřinášejí drobné změny, ale spíš vylepšení odrážející trendy v alternativních řešeních sporů a mají být pružnější a jednodušší.²³⁷

Kromě změny názvu zdůrazňují Mediační pravidla ICC roli paralelního řešení sporu v rozhodčím řízení a v mediaci.²³⁸ Dále pak v deseti článcích upravují zahájení mediace, místo a jazyk řízení, výběr osoby mediátora, poplatky a náklady, vedení mediace, ukončení mediace a důvěrnost. Pravidla se snaží mediační postup příliš nebo spíš vůbec neformalizovat, aby ponechala potřebný prostor jak mediátorovi, tak stranám sporu. Při řešení sporů přiznávají pravidla významnou roli právě Mezinárodnímu centru ICC pro ADR, a to jak v řešení procedurálních záležitostí,²³⁹ tak v případě absence mediační doložky.²⁴⁰

Významnou novinku představují Metodické pokyny k mediaci,²⁴¹ které doprovázejí ICC pravidla pro mediaci a mají představovat praktický návod, jak má být mediace podle Mediačních pravidel ICC vedena. V Metodických pokynech k mediaci je vysvětleno, co je to mediace, proč by strany sporu měly zvolit k řešení sporu mediaci a mnoho dalších otázek týkajících se mediačních setkání a samotného mediačního procesu. Pokyny vysvětlují dokonce souvztažnost mezi mediací a rozhodčím řízením a upozorňují na možnost, že mediace může probíhat před zahájením rozhodčího řízení anebo paralelně s ním. V souvislosti s uvedeným ICC nabízí i příklad tzv. eskalační doložky.²⁴²

---

²³⁷ MUNOZ, Alexandra. *The new ICC Mediation Rules of 2014: Evolution not Revolution. Les Cahiers de l'Arbitrage 2014/2 (The Paris Journal of International Arbitration)* Dostupné také z: <https://www.gide.com/fr/node/1824>

²³⁸ Podle článku 10 odst. 2 mediačních pravidel ICC, pokud se strany sporu nedohodly jinak anebo to není zakázané jiným právním předpisem, strany mohou pokračovat řešení sporu rozhodčím nebo jemu podobným řízením.

²³⁹ Podle čl. 4 mediačních pravidel ICC v případě absence dohody stran sporu, Centrum určí místo, kde bude probíhat setkání mediátora a stran sporu, a dále jazyk, ve kterém bude řízení vedeno. Podle čl. 5 mediačních pravidel ICC Centrum v případě absence dohody stran po předchozí konzultaci se stranami sporu může jmenovat nebo navrhnout osobu mediátora.

²⁴⁰ Podle čl. 3 mediačních pravidel ICC Centrum se po předložení návrhu na mediaci první stranou pokouší přesvědčit druhou stranu k přistoupení k mediaci v případě, že strany sporu nemají mezi sebou dohodnutou mediační dohodu a první strana hodlá řešit spor prostřednictvím mediace.

²⁴¹ *Mediation Guidance Notes*. Dostupné také z: <https://iccwbo.org/publication/icc-2014-mediation-guidance-notes/#Relationship>

²⁴² *Clause D: In the event of any dispute arising out of or in connection with the present contract, the parties shall first refer the dispute to proceedings under the ICC Mediation Rules. If the dispute has not been settled pursuant to the said Rules within [45] days following the filing of a Request for Mediation or within such other period as the parties may agree in writing, such dispute shall there after be finally settled under the Rules of Arbitration of the International Chamber of Commerce by one or more arbitrators appointed in accordance with the said Rules of Arbitration.* Překlad: Strany se pro případ jakéhokoliv sporu z příslušné smlouvy zavazují spor nejdříve řešit v řízení podle Mediačních pravidel ICC. Pokud spor nebude urovnán pomocí zmíněných Mediačních pravidel do 45 dnů od zahájení procesu anebo ve lhůtě, kterou si strany dohodly písemně, takový spor rozhodne podle Pravidel rozhodčího řízení ICC jeden nebo více rozhodců jmenovaných v souladu s Pravidly rozhodčího řízení ICC. Dostupné také z: <https://iccwbo.org/dispute-resolution-services/arbitration/arbitration-clause/>.

5.6.4. Evropský kodex chování pro mediátory

V rámci stanovisek přijatých v Zelené knize Evropská komise přijala v roce 2004 Evropský kodex chování pro mediátory.²⁴³ Tento dokument je nezávazný, takže se jedná výhradně o soft law. Na jeho existenci upozorňuje a navíc mediátory a širokou veřejnost odkazuje i mediační směrnice.²⁴⁴

Skutečnost, že se jedná o instrument ryze dobrovolný, lze dovodit hned z úvodního odstavce textu, který uvádí, že jednotliví mediátoři se mohou k stanovené řadě zásad obsažených v kodexu zavázat dobrovolně a na vlastní odpovědnost.

Kodex je strukturován do čtyř částí, z nichž první se soustřeďuje na způsobilost a jmenování osoby mediátora, poplatky za mediaci a propagaci mediačních služeb, druhá se zabývá základními principy – nestranností a nezávislostí mediátora, třetí dohodou o mediaci, mediačním procesem a urovnáním sporu a poslední, čtvrtá část se věnuje důvěrnosti řízení.

Na první pohled je zřejmé, že rozsah Kodexu je nezvykle krátký a stručný. Důvodem je, že tento dokument má doporučující charakter a mimo jiné má sloužit jako jednoduchý vzor pro rozpracování a implementaci do rozsáhlejších individuálních kodexů členských států nebo organizací v oblasti mediace. Jako příklad takové implementace lze uvést francouzský Národní etický kodex mediátora – *Code National de Déontologie du Médiateur*, který vypracovala ANM v roce 2009.²⁴⁵

5.6.5. Směrnice 2008/52/ES

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/52/ES ze dne 21. května 2008 o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech (dále jen „Směrnice“)²⁴⁶ má za cíl odstranit překážky, které jsou spojeny s přeshraniční mediací a tím zajistit lepší přístup k spravedlnosti. I když si Směrnice nekladla za cíl harmonizovat nebo vytvářet jednotnou úpravu mediačního řízení v členských státech, vytvořila určitý tlak na státy, které v tom období postrádaly vnitrostátní úpravu mediace.²⁴⁷ Dalšími cíli Směrnice

---

²⁴³ *The European Code of Conduct for Mediators*. Dostupné také z: https://www.cak.cz/assets/code-of-conduct_en.pdf

²⁴⁴ Viz bod 17 recitálu Směrnice: „Mediátoři by měli být upozorněni na existenci Evropského kodexu chování pro mediátory, který by měl být rovněž zpřístupněn široké veřejnosti na internetu.“

²⁴⁵ Dostupné také z: <http://www.anm-mediation.com/images/anm/documents/code-de-deontologie.pdf>.

²⁴⁶ Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2008/52/ES ze dne 21. května 2008 o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech. Dostupné také z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:32008L0052>.

²⁴⁷ Viz čl. 12 odst. 1 věta první Směrnice o mediaci: „Členské státy uvedou v účinnost právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí do 21. května 2011...“

bylo vytvořit kvalifikovaný vztah mezi mediačním a soudním řízením a podpořit využívání mediačního způsobu řešení sporů.

V souvislosti s implementací Směrnice byl v ČR v roce 2012 přijat ZM.

Působnost Směrnice je omezená na přeshraniční spory, to ale neznamená, že ji členské státy nemohou aplikovat na vnitrostátní mediaci. Působnost Směrnice je dále vymezena na občanské a obchodní věci a dále nařešení sporů týkajících se práv a povinností, o kterých mohou strany podle rozhodného práva rozhodovat samy.²⁴⁸ Směrnice v úvodních člácích obsahuje také legální definici mediace (5.1.), která je poměrně abstraktně formulovaná a vztahuje se i na mediaci vedenou soudem, čímž umožňuje aplikaci Směrnice na nejrůznější podoby mediačního řízení. Směrnice se dále zaměřuje na úpravu dobrovolnosti mediace, mediační proces, vynutitelnost mediačních dohod, důvěrnost a účinek mediace na běh promlčecích a prekluzivních lhůt.

Výše zmíněný cíl vytvořit kvalifikovaný vztah mezi mediačním a soudním řízením je promítnutý v čl. 5, který vyvíjí snahu, aby byly soudy členských států oprávněné poskytovat stranám sporu dostatek informací o možnosti využití mediace nebo aby soudci byly oprávněni doporučit stranám mediaci ve vhodných případech. V některých případech dokonce, aby mohl soud stranám nařídit první setkání s mediátorem za účelem informativní schůzky.

Směrnice se nezabývá konkrétně samotným průběhem mediačního procesu, ale soustřeďuje se na zajištění kvality mediace tím, že ukládá členským státům, aby podporovaly rozvoj dobrovolných kodexů chování mediátorů a organizací poskytujících mediační služby a taky odbornou přípravu mediátorů.²⁴⁹

V rámci úpravy dobrovolnosti směrnice upozorňuje na skutečnost, že i když je mediace ryze dobrovolný proces, dobrovolná povaha mediace nebrání tomu, aby vnitrostátní úprava členských států obsahovala úpravu, podle které je mediace v určitých případech povinná.²⁵⁰

Ve vztahu k vykonatelnosti Směrnice stanovuje členským státům povinnost zajistit možnost stranám sporu učinit mediační dohodu vykonatelnou prostřednictvím rozhodnutí soudu nebo jiného orgánu za podmínky souladu příslušné dohody s právem členského státu.²⁵¹

---

²⁴⁸ Viz čl. 1 odst. 2 Směrnice.

²⁴⁹ Viz čl. 4 Směrnice.

²⁵⁰ Viz čl. 5 odst. 2 Směrnice.

²⁵¹ Viz čl. 6 Směrnice.

Jedním z neméně důležitých ustanovení Směrnice je to, které se věnuje účinku mediace na běh lhůt. Směrnice stanovuje členským státům povinnost zajistit v případě mediačního řízení, aby stranám v průběhu tohoto řízení neuplynuly promlčecí nebo prekluzivní lhůty, a tím, aby nedošlo k ztrátě možnosti řešit věc, která byla předmětem mediačního řízení, v soudním anebo rozhodčím řízení.²⁵² Samozřejmě za podmínky, pokud tato problematika není upravena jinou mezinárodní smlouvou.

5.6.6. Úmluva OSN o vymáhání mezinárodních dohod vyplývajících z mediace

Dne 20. prosince 2018 a dne 7. srpna 2019 byla v Singapuru otevřena k podpisu Úmluva OSN o vymáhání mezinárodních dohod vyplývajících z mediace (*United Nations Convention on International Settlement Agreements Resulting from Mediation*), zkráceně označována jako Singapurská úmluva. Singapurská úmluva²⁵³ má za cíl stát se pro mediaci v mezinárodních obchodních poměrech tím, čím je pro mezinárodní obchodní arbitráž Newyorská úmluva. Tedy nástrojem jednoduchého přeshraničního výkonu mediačních dohod uzavřených v obchodních sporech.

Úmluva se dle čl. 1 vztahuje pouze na písemné mediační dohody uzavřené v mezinárodních obchodních sporech (tj. sporech s mezinárodním prvkem) a nevztahuje se na dohody uzavřené v průběhu soudního řízení nebo schválené soudem, dohody vykonatelné jako rozsudek a dohody v podobě a o vykonatelnosti rozhodčích nálezů – takové dohody je ale případně možné vykonat na základě jiných mezinárodních úmluv. Singapurská úmluva se tak vztahuje výlučně na dohody, jež jsou výsledkem mediačního procesu. V otázce působnosti Singapurské úmluvy je nutné tyto dohody odlišit od dohody o mediaci, tj. dohody, jejichž předmětem je závazek účastníků řešit spor prostřednictvím mediace. Na dohody o mediaci se Singapurská úmluva nevztahuje.

Singapurská úmluva je strukturována do 14 článků po vzoru jednoduchosti a srozumitelnosti Newyorské úmluvy. Preambule úmluvy vyjmenovává nejdůležitější body odůvodňující její přijetí, tj. přijetí uceleného souboru norem upravujících problematiku uznání a výkonu dohod vyplývajících z mediace s mezinárodním prvkem v mezinárodních obchodních poměrech.

---

²⁵² Viz čl. 8 Směrnice.

²⁵³ Úmluva OSN o vymáhání mezinárodních dohod vyplývajících z mediace. Dostupné také z: https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/mediadocuments/EN/Texts/UNCITRAL/Arbitration/mediation_convention_v1900316_eng.pdf

Dle čl. 3 odst. 1 Singapurské úmluvy každý smluvní stát povolí výkon mediační dohody v souladu se svými procesními předpisy a za podmínek stanovených v této úmluvě. Jedná se tak o stěžejní ustanovení úmluvy, které odráží již uvedenou podobnost s Newyorskou úmluvou. Úmluva má zajistit přímou vykonatelnost dohod vyplývajících z mediace v jakémkoliv státě, který je smluvní stranou této úmluvy. V souvislosti s tím je nutné poznamenat, že Česká republika, ani žádný členský stát Evropské unie zatím Singapurskou úmluvu nepodepsaly.

Čl. 3 odst. 2 Singapurské úmluvy zakotvuje dále určitou podobu překážky věci rozhodnuté, neboť stanovuje, že smluvní stát umožní straně mediační dohody dovolat se toho, že věc již byla vyřešena mediační dohodou, vznikne-li mezi stranami v této věci spor.

Úmluva v čl. 4 stanoví také to, že strana dovolávající se mediační dohody musí prokázat, že tato dohoda byla skutečně výsledkem mediace. Klíčovým je následně čl. 5 úmluvy, který upravuje důvody pro odepření uznání, případně výkonu mediační dohody. Uznání či výkon mediační dohody může být odepřen pouze na návrh povinného, který prokáže existenci některých z těchto důvodů: nezpůsobilost některé ze stran dohodu uzavřít, mediační dohoda je stížena jednou z taxativně vypočtených vad (např. neplatnost, není konečná, byla následně změněna, povinnosti z ní vyplývající již byly splněny nebo jsou nejasné apod.), strana uzavřela dohodu v důsledku mediátorova porušení mediačních pravidel, mediátor neuvedl relevantní skutečnosti týkající se jeho (ne)strannosti a nezávislosti. Výkon mediační dohody může být také odmítnut pro rozpor s veřejným pořádkem nebo z důvodu, že ve státě uznání, případně výkonu, nelze předmětný spor řešit mediací.

6. Osoba mediátora

Mediátor je neutrální osoba, která je spojená s každou mediací a jejíž přítomnost je v mediačním procesu nezbytná. Stejně jako v případě definice mediace, existuje nespočet definic osoby mediátora. Podle Směrnice je mediátorem *třetí osoba, která je požádána o účinné, nestranné a kvalifikované vedení mediace, bez ohledu na její označení nebo povolání v dotyčném členském státě a bez ohledu na způsob, jakým byla tato třetí osoba jmenována nebo požádána o vedení mediace.*²⁵⁴ Směrnice nabízí poměrně širokou a abstraktní definici, která ve svém znění ani neobsahuje slovo „mediátor“. Tím však dává členským státům prostor pro vlastní úpravu osoby mediátora. Česká republika v zákoně o mediaci definuje mediátora srovnatelně stručněji, když uvádí, že je to *fyzická osoba, zapsaná v seznamu mediátorů.*²⁵⁵

Jak již bylo řečeno, mediace představuje interdisciplinární obor, a proto není možné přesně vyjádřit, které specifické vlastnosti by měl mediátor mít. S jistotou lze ale tvrdit, že v případě funkce mediátora se vyskytují momenty, které vyžadují zákonnou úpravu a ty, které zákonem být upraveny nemusí. Zákonnou úpravu vyžadují zejména předpoklady pro výkon činnosti mediátora a dále pak vybrané povinnosti, které mediátor má v rámci mediačního procesu. Tyto náležitosti upravují samostatně zákony jednotlivých států anebo pravidla jednotlivých mezinárodních organizací a center. Pohled na předpoklady pro výkon činnosti a povinnosti zapsaného mediátora podle českého zákona o mediaci a jako komparaci pohled na předpoklady pro výkon činnosti a povinnosti registrovaného mediátora podle rakouského zákona o mediaci poskytnou podkapitoly 6.1. a 6.2. této práce.

Krom zákonem vymezených předpokladů a povinností mediátora existují další vlastnosti a úkoly, s jejichž pomocí lze dostatečně představit a charakterizovat osobu mediátora. Ty plynou ze samotné povahy mediace, ale posloužit k představení těchto vlastností mohou kupříkladu nezávazné doporučující dokumenty jako Etický kodex AMČR (5.5.3.) a Evropský kodex chování pro mediátory (5.6.4.). Jmenované kodexy se snaží ve svých ustanoveních promítnout i některé zásady činnosti mediátora. Jednou z hlavních zásad je, že mediátor musí být **způsobilý a mít znalosti ohledně procesu mediace** včetně patřičné odborné přípravy a vzdělání.²⁵⁶ Další zásadou je jeho **nezávislost a nestrannost**. Takže v případě, kdy se vyskytnou okolnosti, které mohou mít vliv na nezávislost mediátora nebo

---

²⁵⁴ Viz čl. 3 písm. b) Směrnice.

²⁵⁵ Viz § 2 písm. c) ZM.

²⁵⁶ Viz bod 1.1. ECCM.

zapříčinit střet zájmů, mediátor je povinen sdělit tyto okolnosti stranám sporu.²⁵⁷ Důležitým principem je rovněž princip **mlčenlivosti** a s ním související princip **důvěrnosti**. To znamená, že mediátor je povinen zacházet se všemi informacemi v rámci mediace důvěrně a nesmí je bez souhlasu jedné strany poskytovat ostatním stranám, pokud to nevyžadují právní předpisy.²⁵⁸

Mediátor je tedy osoba, která řídí proces mediace a pomáhá nalézt řešení stranám sporu. Je prostředníkem v komunikaci mezi stranami sporu a vyjasňuje stranám navzájem vyslané zprávy mezi sebou v případě, že nedošlo k dobrovolnému nebo nedobrovolnému pochopení této zprávy jednou ze stran. Měl by podněcovat vážnou komunikaci mezi stranami tím, že se zaměří na jejich potřeby a zájmy, a ne na jejich práva a povinnosti. Mediátor nemá právo strany sankcionovat, není právním zástupcem stran, v zásadě nevydává stanovisko k právním otázkám a jedná na základě důvěry, kterou do něj strany sporu vkládají.²⁵⁹

6.1. Předpoklady pro výkon činnosti a povinnosti mediátora podle českého zákona o mediaci

V České republice jsou předpoklady pro výkon mediace upraveny v zákoně o mediaci, který reguluje činnost tzv. zapsaného mediátora, a tím klade na mediátora podle tohoto zákona mnohem větší požadavky než na nezapsaného (6.3.1.). „Zapsaný“ představuje požadavek splnění podmínky zápisu do příslušného seznamu²⁶⁰. Do seznamu je zapsána pouze bezúhonná²⁶¹ svéprávná fyzická osoba,²⁶² která získala vysokoškolské vzdělání v magisterském nebo v navazujícím magisterském studijním programu v České republice nebo obdobné vysokoškolské vzdělání v zahraničí, pokud mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, uznání takového vzdělání stanoví, anebo které bylo toto vzdělání uznáno podle jiného právního předpisu,²⁶³ která složila zkoušku mediátora²⁶⁴ nebo jí byla uznána

---

²⁵⁷ Viz bod 2.1. ECCM.

²⁵⁸ Viz bod 4. ECCM.

²⁵⁹ DOLEŽALOVÁ, M; VAN LEYNSEELE, P. Mediace pro advokáty (e - manuál). Dostupné také z: http://www.cak.cz/assets/pro-advokaty/mediace/e-manual_cz_1.pdf.

²⁶⁰ Seznam mediátorů vedený Ministerstvem spravedlnosti. Dostupný také z: http://mediatori.justice.cz/MediatorPublic/Public/FR003_ZverejneniVybranychUdaju.aspx

²⁶¹ Viz § 16 odst. 1 písm. b) ZM.

²⁶² Viz § 16 odst. 1 písm. a) ZM.

²⁶³ Viz § 16 odst. 1 písm. c) ZM.

²⁶⁴ Náležitosti zkoušky mediátora upravuje prováděcí Vyhláška ministerstva č. 277/2012 Sb., o zkouškách a odměně mediátora, která upravuje navíc i zkoušky z rodinné mediace. Dle prováděcí vyhlášky se zkouška mediátora sestává z písemné a ústní části (každá část trvá nejdéle 2 hodiny). Při zkoušce mediátora se zjišťují

kvalifikace podle jiného právního předpisu,²⁶⁵ a na závěr, která nebyla v posledních 5 letech před podáním žádosti vyškrtuta ze seznamu postupem podle § 22 odst. 4 zákona o mediaci.²⁶⁶

Povinnosti mediátora pro výkon jeho činnosti jsou stanoveny v zákoně o mediaci. Mezi základní povinnosti mediátora podle § 8 zákona o mediaci patří povinnost, aby veškeré úkony přípravy a výkonu mediace konal výhradně osobně a jen za podmínek stanovených zákonem o mediaci. Mediátor nesmí přijímat od stran žádné pokyny a příkazy, na druhou stranu však musí respektovat názory stran a má vystupovat vůči stranám nezávisle a nestranně²⁶⁷ jako profesionál v oblasti komunikace, řešení konfliktu, psychologie a práva. Z toho plyne i povinnost zachovávat náležitou odbornou péči, s níž je spojena povinnost soustavného vzdělávání, protože jen tak je zaručen předpoklad odpovídající odborné péče, kterou má být schopen mediátor stranám poskytnout.²⁶⁸ Mediátor má dále informační povinnost ohledně možné podjatosti. Zákon v tomto případě nestanovil formu vyrozumění, lze tak proto učinit i ústně. Dále má povinnost podpisu mediační dohody a vydávat potvrzení o určité skutečnosti nebo úkonu, a to v návaznosti na prohlášení stran nebo mediátora, v důsledku kterých došlo k ukončení mediace uzavřením mediační dohody a v jaké věci nebo že se strany sporu na základě nařízení soudem setkaly s mediátorem. Tyto listiny vzniklé v průběhu mediace nepodléhají mlčenlivosti.²⁶⁹ V spojitosti s ukončením mediace má mediátor povinnost doručit prohlášení jedné strany, že nebude v mediaci nadále pokračovat, druhé straně.

Další a zvlášť upravenou povinností v § 9 zákona o mediaci je mlčenlivost, která je spolu s nestranností základní složkou důvěrnosti, stěžejním principem mediačního procesu. Předpokládá se totiž, že mediátor se při výkonu své činnosti dostává do kontaktu

---

odborné znalosti a dovednosti potřebné pro výkon činnosti mediátora z oblasti: mediace a dalších způsobů mimosoudního řešení sporů, včetně příslušné právní úpravy; mediačních technik; základních lidských práv a svobod; občanského, obchodního a pracovního práva; rodinného práva; práva na ochranu spotřebitele; občanského práva procesního a základů psychologie a sociologie. Písemná část zkoušky mediátora se koná formou *multiple choice* testu a je neveřejná. Ústní část zkoušky je praktická a uchazeč při ní před tříčlennou zkušební komisí za účasti figurantů prezentuje mediační dovednosti formou simulovaného mediačního jednání. Text prováděcí vyhlášky lze nalézt na <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=2012&typeLaw=zakon&what=Rok&stranka=10>.

²⁶⁵ Viz § 16 odst. 1 písm. d) ZM.

²⁶⁶ Viz § 16 odst. 1 písm. e) ZM.

²⁶⁷ Z principu neutrality může dojít k vybočení, a to zejména v případě rodinné mediace při zohlednění zájmů dítěte.

²⁶⁸ Srov. GRYGAR, Jirí. Zákon o mediaci a související předpisy: s komentářem a vzory podle stavu k 1.1.2014 v návaznosti na nový občanský zákoník a novou úpravu procesních předpisů. Vyd. 1. Praha: Leges, 2014. Komentátor. ISBN 978-80-7502-009-3. s. 46.

²⁶⁹ Srov. Zákon o mediaci: komentář. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2013. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-458-2. s. 45.

s informacemi tvořícími předmět obchodního tajemství nebo informacemi, na nichž mají strany sporu důležitý zájem nebo jinými citlivými informacemi. Mlčenlivost se vztahuje výlučně na osobu mediátora,²⁷⁰ ale zákon o mediaci navíc řeší situaci, kdy mediátor při výkonu své činnosti spolupracuje s dalšími osobami v rámci pracovněprávního nebo jiného poměru, a proto stanovuje povinnost mlčenlivosti i těmto osobám. Rozsah mlčenlivosti se neomezuje pouze na proces mediace, ale na veškeré zjištěné skutečnosti během mediace, její přípravy anebo také v průběhu prvního setkání účastníků občanského soudního řízení s mediátorem, které jim bylo nařízeno soudem. Povinnost mlčenlivosti se vztahuje i na skutečnost, že se mediace bude konat, či se již konala a taky na veškeré písemnosti a ústní jednání v průběhu mediace. Předmětem mlčenlivosti není smlouva o provedení mediace, ledaže by tak strany sporu stanovily a dále nepodléhá mlčenlivosti mediační dohoda. Mlčenlivost není neomezená a k jejímu prolomení dochází jednak ze zákona v případě, kdy koliduje s povinností přezkázat spáchání trestného činu,²⁷¹ v případě obrany své osoby před soudem a v souvislosti se zákonem č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Jiným, než zákonným způsobem, může být mediátor mlčenlivosti zproštěn pouze souhlasem všech stran sporu.²⁷² Jiný pohled na mlčenlivost mediátora nabízí úprava v MLICC, kde se povinnost mlčenlivosti vztahuje na informace, které se dozvěděl v rámci mediačního procesu od jedné ze stran pouze pod podmínkou, že mu tuto povinnost uloží strany samotné.²⁷³

Úpravu mlčenlivosti v ZM lze hodnotit jako nedostatečnou např. ve srovnání se slovenskou úpravou, která ukládá povinnost mlčenlivosti i stranám sporu.²⁷⁴ Absence uložení povinnosti mlčenlivosti stranám sporu totiž může mít za následek obavu stran, že v případě neúspěšné mediace budou získané informace použity v neprospěch jedné ze stran. Tento fakt může mít následně dopad na rozhodnutí stran vůbec neřešit svůj spor prostřednictvím mediace.

Porušení uvedených povinností nezůstává bez sankce. V případě porušení povinnosti na úrovni civilního práva přichází v úvahu vznik škody způsobené činností mediátora a na takovou situaci se budou vztahovat obecná ustanovení o náhradě majetkové

---

²⁷⁰ Část sedmá (Činnost komory v oblasti mediace) zákona č. 85/1996 Sb. ze dne 13. března 1996, o advokacii ve znění pozdějších předpisů.

²⁷¹ Viz § 367 odst. 1 TrZ.

²⁷² Srov. Zákon o mediaci: komentář. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2013. Beckovy komentáře. ISBN 978- 80-7400-458-2. s. 52 – 56.

²⁷³ Viz čl. 8 MLICC.

²⁷⁴ Viz § 5 SZM.

či nemajetkové újmy občanského zákoníku²⁷⁵ a poškozený může svá práva uplatnit v občanském soudním řízení. Je zajímavostí, že česká právní úprava neukládá mediátorovi povinnost uzavřít pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou výkonem činnosti, jak je to například u advokátů.²⁷⁶ Mediátor nese při porušení svých povinností deliktní odpovědnost²⁷⁷ a v některých případech taky trestní.

Vzhledem ke skutečnosti, že v České republice mohou činnost zapsaného mediátora vykonávat advokáti, je nutné rozlišovat mezi mediátorem – advokátem a mediátorem – neadvokátem. Mediátory – advokáty zkouší a vykonává nad nimi dohled Česká advokátní komora,²⁷⁸ která rovněž vede seznam registrovaných advokátů – mediátorů.²⁷⁹ V případě porušení některých povinností proto taky následuje kárné řízení u ČAK.

6.2. Předpoklady pro výkon činnosti a povinnosti mediátora podle rakouského zákona o mediaci

V Rakousku mohou mediaci poskytovat pouze státem registrováni mediátoři. Rakouský zákon o mediaci „*Bundesgesetz über Mediation in Zivilrechtssachen*“ účinný od roku 2004²⁸⁰ upravuje, jak seznam vedených mediátorů, tak předpoklady, které je nutné splnit pro výkon činnosti mediátora a taky odbornou kvalifikaci. Požadované předpoklady pro výkon činnosti mediátora jsou poněkud přísnější v porovnání s českou úpravou. Podle rakouského zákona o mediaci je podmínkou registrace mediátora odborná způsobilost, důvěryhodnost a na rozdíl od české úpravy minimální věk 28 let, a navíc povinnost mít sjednané pojištění odpovědnosti za škodu.²⁸¹ Budoucí mediátor musí dále projít kurzem v rámci výcvikového programu. Až poté dojde k zápisu do seznamu mediátorů, a to pouze na dobu 5 let.²⁸² Významnou roli v rámci celého procesu má Federální ministerstvo spravedlnosti, které jednak vede seznam registrovaných mediátorů a jednak uznává uvedený

---

²⁷⁵ Srov. § 2984 a násl. OZ.

²⁷⁶ Srov. § 24a zákona o advokacii.

²⁷⁷ Srov. § 25 ZM.

²⁷⁸ Část sedmá (Činnost komory v oblasti mediace) zákona o advokacii.

²⁷⁹ Seznam registrovaných advokátů - mediátorů vedený ČAK. Dostupný také z: <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=326>.

²⁸⁰ RAKOUSKO. *BGBI. I Nr. 29/2003, Bundesgesetz über Mediation in Zivilrechtssachen (Zivilrechts-Mediations-Gesetz - ZivMediatG)*. Dostupné také z: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20002753>.

²⁸¹ Srov. § 9 rakouského zákona o mediaci.

²⁸² Viz § 13 odst. 1 rakouského zákona o mediaci.

povinný kurz. Čeští mediátoři totiž k zápisu do seznamu mediátorů nepotřebují projít výcvikem²⁸³ a zápis do seznamu není časově omezen.

V rámci mediace má registrovaný mediátor povinnost vypracovat zprávu o mediaci, která má obsahovat místo a čas konání mediace, důvody vedoucí k mediaci, zda mediace proběhla řádně a kdy skončila.²⁸⁴ Pokud na žádost stran mediátor zdokumentuje výsledek mediace a kroky nutné k jeho provedení, má povinnost uchovat tento záznam po dobu nejméně sedmi let od konání mediace. Rakouský zákon o mediaci ukládá registrovaným mediátorům povinnost nezávislosti²⁸⁵ a neutralitu v průběhu mediace a mlčenlivost v případě všech informací, které se dozvěděl v souvislosti s mediací. Mlčenlivost je uložena – stejně jako v případě českého zákona o mediaci – pouze osobě mediátora. Mediátorovi je zakázáno předat soudu jakékoliv informace o skutkových okolnostech či dokumentech, které mu byly v průběhu mediace poskytnuty. Další povinností mediátora je povinnost doporučit stranám, aby vyhledaly nezávislou právní poradnu, považuje-li to za vhodné.²⁸⁶

Rakouský zákon o mediaci upravuje i sankce za porušení povinností mediátora.²⁸⁷ Za porušení mlčenlivosti může být mediátorovi uložena pokuta do výše 360 denních sazeb nebo může být odsouzen k šesti měsícům odnětí svobody. To se netýká situace, byly-li informace použity ve veřejném zájmu.²⁸⁸

---

²⁸³ Mediátoři absolvují výcviky a jiné vzdělávací kurzy dobrovolně.

²⁸⁴ Srov. § 17 rakouského zákona o mediaci.

²⁸⁵ Srov. § 16 odst. 2 rakouského zákona o mediaci.

²⁸⁶ HOLÁ, Lenka. Mediace v teorii a praxi. op. cit., s. 204.

²⁸⁷ Srov. § 31 a 32 rakouského zákona o mediaci.

²⁸⁸ HOLÁ, Lenka. Mediace v teorii a praxi. op. cit., s. 204.

7. Mediační proces

7.1. Fáze mediace

Poté, co byl v této práci definován pojem mediace (5.3.) a byly zde představeny vybrané prameny v rámci mezinárodní (5.6.), ale i české národní úpravy (5.5) a osoba mediátora (7.), pokusí se tato kapitola konečně přiblížit samotný proces mediace. Český zákon o mediaci neobsahuje rozsáhlou a podrobnou úpravu mediačního procesu. Formálně zakotvuje pouze zásadní fáze mediace, kterými sou v tomto případě zahájení a ukončení mediace. Další fáze nejsou upraveny vůbec anebo pouze rámcově. Lze zhodnotit, že tato skoupější úprava je rozhodně pro mediaci jako metodu řešení sporu přínosná, neboť zákon takto ponechává proces víceméně flexibilní, což mu přidává na efektivitě.

Mediace je strukturovaný proces, který je rozfázovaný do několika kroků, jež tvoří osu procesu. Každá mediace má svůj individuální průběh a její struktura není jejím limitem, ale jen vodítkem. Existuje několik různých dělení mediace do jednotlivých fází. Nejčastější způsob dělení v České republice podle Holé²⁸⁹ vychází z amerického fázování a představuje šest fází.²⁹⁰ Cholenský ve své publikaci zvolil strukturu, která dle jeho názoru poskytuje zájemcům o mediaci dostatek informací a je jasná a přehledná. Mediační proces rozfázoval do šesti fází:

1. Zahájení
2. První společné jednání
3. Identifikace jednotlivých sporných bodů
4. Asistované vyjednávání
5. Oddělená jednání
6. Vyřešení sporu nebo ukončení mediace²⁹¹

7.1.1. Zahájení

První fáze, zahájení mediace, podle Cholenského zahrnuje zejména výběr mediátora, uzavření smlouvy o provedení mediace, přípravu stran i mediátora a výměnu informací. Pokud

---

²⁸⁹ Tamtéž s. 119.

²⁹⁰ 1. Zahájení mediace
2. Získávání informací
3. Porozumění zájmům
4. Hledání řešení
5. Vytváření a sepsání dohody
6. Závěrečné slovo

²⁹¹ CHOLENSKÝ, Robert. Praktický průvodce mediací: podle nové právní úpravy. op. cit., s. 82.

se strany rozhodnou řešit svůj spor prostřednictvím mediace, čeká je další krok, a to zvolení si mediátora. Tomuto kroku, byť je stranami sporu často podceňován, by měly strany věnovat náležitou pozornost a zaměřit se zejména na vzdělání a odbornost mediátora, jeho pověst, doporučení a pokud se jedná o mezinárodní mediaci, tak samozřejmě na jeho jazykové schopnosti a třeba i národnost.²⁹² Strany při výběru mediátora mohou využít seznamy mediátorů, které jsou v rámci České republiky vedené Ministerstvem spravedlnosti a ČAK anebo seznamy mediátorů různých institucí,²⁹³ které nabízejí i mediátory specificky zaměřené. V případě řešení sporu z mezinárodních obchodních závazkových poměrů mají strany sporu možnost obrátit se např. na Mezinárodní centrum ICC pro ADR (dále jen „Centrum“), které nabízí trochu odlišný postup při výběru mediátora. Mediační pravidla ICC totiž uvádějí, že pokud strany nezvolí osobu mediátora samy, centrum buďto jmenuje po společné konzultaci se stranami jiného kandidáta, anebo na žádost stran sestaví seznam, ze kterého strany mohou společně mediátora vybrat.²⁹⁴ Pro sestavení zmíněného seznamu Centrum nevede stálý seznam mediátorů, ale provádí individuální vyhledávání pro každý případ v rámci vlastní sítě mediátorů a také v rámci jednotlivých Národních výborů ICC po celém světě.

Do zahajovací fáze patří taky uzavření smlouvy o provedení mediace, kterou se podle českého zákona o mediaci mediace zahajuje.²⁹⁵ Jinak je tomu kupříkladu na Slovensku, kde se podle SZM mediace zahajuje nikoli dnem uzavření dohody, ale až dnem uložení „Dohody o začatí mediácie“ v Notářském centrálním registru listin.²⁹⁶ Jako další příklad, kdy dochází k zahájení mediace, lze uvést úpravu v MLICC (2018), podle kterého je mediace zahájena dnem souhlasu stran s účastí na mediaci.²⁹⁷

Součástí zahajovací fáze je často přípravné podání sporných stran, ve kterém strany sporu stručně vyličí historii sporu, osob v něm zainteresovaných, popis hlavních sporných otázek a taky argumentace na podporu svých nároků. Mediátor by měl být rovněž informován o tom, zda v případě daného sporu strany podstoupily již nějaká jednání. To významně napomáhá k přípravě mediátora a výměně informací. Informace získané v této zahajovací fázi mají sloužit k tomu, aby mohl mediátor se stranami sporu určit pravidla procesu a nemusel

---

²⁹² Tamtéž s. 84

²⁹³ Např. JAMS v USA nabízí seznam mediátorů dostupný na: <http://www.jamsadr.com/professionals/xpqProfResults.aspx?xpST=ProfessionalResults> anebo CEDR ve Velké Británii nabízí seznam mediátorů, ve kterém lze vyhledávat podle požadované kvalifikace nebo praxe dostupný na: <http://www.cedr.com/solve/ neutrals/>.

²⁹⁴ Viz čl. 5 mediačních pravidel ICC.

²⁹⁵ Viz čl. 4 odst. 1 ZM.

²⁹⁶ Viz čl. 14 odst. 2 slovenského zákona o mediaci

²⁹⁷ Viz čl. 5 MLICC (2018).

vytvářet nová v průběhu mediace, a taky k tomu, aby mohl zvolit vhodnou metodu. Je nutné upozornit, že v zahajovací fázi nemají strany sporu povinnost sdělit veškeré dostupné informace, případně dokumenty. Mediační řízení na rozdíl od soudního nestanovuje časový prostor pro splnění povinnosti tvrzení a důkazní. Naopak, skutečnost, že se mediátor často nedozví ani některé důvěrné informace při oddělených jednáních zvláště vedených s každou stranou, nebrání tomu, aby sporné strany dovedl k společnému řešení sporu.²⁹⁸

7.1.2. První společné jednání

Druhá fáze v podobě prvního společného jednání proběhne po tom, co obě strany souhlasí s mediací, uskutečnily výběr mediátora, uzavřely s mediátorem smlouvu o provedení mediace a případně došlo k výměně prvních informací. V této fázi by měl mediátor zajistit odpovídající prostory vyhovující potřebám a specifikům daného mediačního procesu. Např. pokud počítá mediátor s odděleným jednáním s každou stranou,²⁹⁹ měl by mít kromě hlavního jednacího místnosti k dispozici taky další. Na začátku jednání má mediátor úvodní slovo, které zahrnuje vzájemné představení, prezentaci jeho role v tomto procesu, cílů mediačního jednání a také pravidel, kterými se bude řídit. V rámci úvodního slova mediátor probere se stranami i základní pravidla kultivované komunikace, aby si strany neskákaly do řeči anebo aby nedocházelo k používání urážlivých a hanlivých výrazů. Po úvodním slovu mediátora následuje prezentace stran.

Zpravidla mluví jako první strana, která iniciovala mediační proces a smyslem této úvodní prezentace je sdělit svůj pohled na spor, který je dovedl k mediaci. Strany tak mají možnost navzájem zkontrolovat, zda jim něco neuniklo při vyhodnocování sporu, zjistit konkrétní důvody vedoucí druhou stranu k jejímu přesvědčení o silnější pozici anebo taky prozradit zájmy a potřeby, které vedou druhou stranu k prosazení svého nároku.³⁰⁰

7.1.3. Identifikace jednotlivých sporných bodů

Třetí fáze probíhá formou identifikace problematických nebo sporných bodů. Mediátor v ní pracuje s informacemi získanými z předešlých fází a na nich staví další vývoj procesu. K tomu, aby mediátor nasměroval strany k smírnému řešení, potřebuje kromě stanovení sporných bodů také odhalit zájmy a potřeby sporných stran, vzít na vědomí návrhy,

---

²⁹⁸ Srov. CHOLENSKÝ, Robert. Praktický průvodce mediací: podle nové právní úpravy. op. cit., s. 84-90.

²⁹⁹ Tzv. *caucus*.

³⁰⁰ Srov. CHOLENSKÝ, Robert. Praktický průvodce mediací: podle nové právní úpravy. op. cit., s. 90-92.

kteře si strany mezi sebou vyměnily při komunikaci, a to i ty, které nebyly myšleny vážně, dále nesmí podceňovat projevené emoce a konečně musí brát ohled také na to, jaká pravidla, principy a hodnoty zastávají jednotlivé strany sporu. V této fázi mediace se projevují nástroje, které mediátor využívá jako prostředek, aby získal zmíněné informace. Mezi nejčastěji používané patří aktivní naslouchání, kladení doplňovacích otázek, sumarizace, přeformulování sdělení stran vlastními slovy,³⁰¹ reflektování emocí, brainstorming³⁰² a testování³⁰³.

7.1.4. Asistované vyjednávání

Čtvrtá fáze, asistované vyjednávání, následuje právě po výše zmíněném sestavení sporných bodů. Strany sporu mají o těchto sporných nebo problematických bodech vyjednat a mediátor v součinnosti se stranami sporu určí, v jakém pořadí se budou jednotlivé body projednat.³⁰⁴ Vytýčené sporné body a určení jejich pořadí k projednání představují agendu mediačního jednání. Úkolem mediátora ve čtvrté fázi procesu je sledovat strany, jak vyjednávají o jednotlivých sporných bodech a podle potřeby je usměřňovat a napomáhat v komunikaci, k čemuž mediátor používá řadu přístupů. Kupříkladu Stulberg a Love³⁰⁵ zmiňují pět takových přístupů. Pokud se mediátorovi podařilo odhalit zájmy či potřeby stran, které by byly navrhovaným řešením uspokojeny, mediátor může tyto **společné zájmy** stranám představit, a tím povzbudit vyjednávání, které stagnovalo. V jiných případech je důsledkem neúspěšného vyjednávání mezi stranami nedostatek informací. Proto se mediátor snaží získat **více informací** a nově získanými informacemi se snaží vést spornou stranu ke změně určitého názoru na přijatelnost řešení. Pro případy, kdy se vyjednávání ocitlo ve slepé uličce, je velmi užitečným přístupem **změna perspektivy**. Někdy je totiž potřebné, aby sporná strana přehodnotila svůj pohled a přístup k sporu a procesu jako celku. Mediátor může odlišného pohledu strany sporu dosáhnout tak, že s ní rozebere celý daný problém z hlediska toho, jak by tato strana postupovala v dané situaci na místě protistrany. Mediátor zvláště v závěrečné fázi mediace přistupuje k **standardním vyjednávacím postupům**, protože strany již dosáhly

---

³⁰¹ Účelem tohoto nástroje je zejména zmírnění výpadů jednotlivých stran vůči sobě.

³⁰² Strany navrhuji různá řešení, která je v danou chvíli napadnou a to bez posouzení reálnosti těchto řešení.

³⁰³ Mediátor např. otázkou, zda správně pochopil určitou formulaci strany, ověřuje, jak dané strana své vyjádření myslela. Anebo navržením hypotetického řešení sporu zjišťuje postoje stran.

³⁰⁴ Body k projednávání lze seřadit podle obtížnosti, takže lze začít např. od nejjednoduššího, podle důležitosti nebo podle časové náročnosti.

³⁰⁵ Srov. STULBERG, Joseph B a Lela Porter LOVE. The middle voice: mediating conflict successfully. Durham, N.C.: Carolina Academic Press, c2009. ISBN 1594605866. S. 87-97.

v rámci procesu značných výsledků. Někdy konečnou možností mediátora, jak motivovat strany na společném vyjednávání, je prodiskutovat se stranami sporu **náklady nevyřešeného sporu**, kdy objektivně zhodnotí následky nevyřešení sporu a představí stranám jednak náklady zasahující do osobního života stran a jednak procesní náklady řešení daného sporu prostřednictvím jiné metody.³⁰⁶

7.1.5. Oddělená jednání

Pátá fáze představuje oddělená jednání, pro která se používá označení *caucus*. Tento způsob jednání např. výslovně připouští i MLICC (2018).³⁰⁷ *Caucus* lze užít i jako nástroj v počátečních fázích mediace, kdy se mediátor snaží zjistit např. citlivé informace, které sporná strana nechce sdělit před druhou stranou. Protože pátá fáze nabízí vyšší míru soukromí i pro mediátora, umožňuje mu tím užít důraznější a přímější techniky k vyjednávání.³⁰⁸ *Caucus* se jeví jako vhodné místo pro projednání nejlepších alternativ k vyjednávání dohody, tzv. BATNA.³⁰⁹ Motivací stran k jednání a k dohodě prostřednictvím mediace je to, co by nastalo bez jednání, případně co by nastalo, kdyby byl spor řešen jinou metodou (např. soudním řízením). To znamená, že alternativy k možnému řešení prostřednictvím mediace jsou pro strany důležité a strany musí umět porovnat, která z těchto alternativ je ta nejlepší z nich. V teorii vyjednávání je tato nejlepší alternativa nazývaná BATNA.³¹⁰ Mediátor by se měl ujistit, že každá strana zná svou BATNA, a tím má možnost se vyhnout méně výhodné dohodě. Pokud strana svou BATNA nezná, mediátor může straně pomoci ji vytvořit. BATNA je citlivou informací, kterou si strany ve většině případů nechtějí sdělit ze strachu zneužití druhou stranou, což vysvětluje vhodnost projednání v odděleném jednání. BATNA stran sporu rovněž působí na prostor vyjednávání. Protože pokud obě strany mají kvalitní alternativu, prostor pro společnou dohodu se výrazně zužuje.³¹¹

---

³⁰⁶ Srov. CHOLENSKÝ, Robert. Praktický průvodce mediací: podle nové právní úpravy. op. cit., s. 97-98.

³⁰⁷ Viz čl. 8 MLICC (2018).

³⁰⁸ Např. pokud mediátor hodnotí jednu ze sporných stran negativně, je tato kritika přijímána lépe bez účasti druhé strany.

³⁰⁹ Z angl. *Best Alternative to a Negotiated Agreement*.

³¹⁰ Srov. PLAMÍNEK, Jiří. Mediace: nejúčinnější lék na konflikty. 1. vyd. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-5031-6. S. 45-46.

³¹¹ Srov. CHOLENSKÝ, Robert. Praktický průvodce mediací: podle nové právní úpravy. op. cit., s. 99-101.

7.1.6. Vyřešení sporu nebo ukončení mediace

Šestá fáze představuje skončení mediace, které může nastat dvěma způsoby. Buď je dosaženo mediační dohody, anebo není dosaženo žádné dohody a mediace je ukončena. Český zákon o mediaci v § 6 upravuje jak zahájení mediace, tak i její ukončení. Pokud dojde k uzavření mediační dohody, je mediace ukončena okamžikem jejího uzavření. Jedná se o situaci, kdy dojde k dosažení účelu mediace, tj. vyřešení konfliktu.³¹² Z právního hlediska lze pokládat za důležité, aby byl okamžik ukončení mediace jasně stanoven, protože s ukončením mediace souvisí i určité právní následky. Jedním z nich je, že promlčecí doby a prekluzivní lhůty pokračují v běhu a další změna práv a povinností stran sporu v případě, že došlo k uzavření mediační dohody. Podle českého zákona o mediaci dochází k ukončení mediace uzavřením již zmíněné mediační dohody a dále pak z důvodů, které nenaplnují účel mediace: okamžikem doručením písemného prohlášení zapsaného mediátora všem účastníkům konfliktu, že mediace je ukončena ze zákonem stanoveného důvodu, okamžikem, kdy je zapsaným mediátorem doručeno ostatním účastníkům konfliktu písemné prohlášení jednoho z účastníků konfliktu, že v mediaci nebude nadále pokračovat, okamžikem souhlasného písemného prohlášení všech účastníků konfliktu o ukončení mediace podepsané zapsaným mediátorem, okamžikem uplynutí doby stanovené ve smlouvě o provedení mediace, okamžikem pozastavení oprávnění k výkonu činnosti zapsaného mediátora nebo vyškrtnutí zapsaného mediátora ze seznamu mediátorů, okamžikem smrti, prohlášení za mrtvého nebo zánikem jedné ze stran konfliktu anebo smrtí zapsaného mediátora nebo jeho prohlášením za mrtvého.³¹³ Do důvodů odlišných od úspěšného ukončení mediace se promítá zásada dobrovolnosti, když strany mediace mají možnost kdykoliv od mediace upustit, nicméně český zákon o mediaci požaduje pro tento postup formu písemného prohlášení a potřebné doručení stranám sporu.

---

³¹² Např. pokud mediátor hodnotí jednu ze sporných stran negativně, je tato kritika přijímána lépe bez účasti druhé strany.

³¹³ Viz § 6 ZM.

8. Dohody vztahující se k mediaci

8.1. Mediační doložka

Strany sporu si vždy mediaci volí dobrovolně a tento úmysl mohou projevit mediační doložkou. Institut mediační doložky umožňuje smluvním stranám sjednat si možnost využít mediace k vyřešení případného sporu z určité smlouvy. Povaha ADR doložek, mezi které bude nejčastěji zařazována doložka mediační, se od rozhodčí smlouvy a prorogační doložky liší především tím, že se netýkají pravomoci subjektu, který má spor rozhodnout.³¹⁴

V obchodně závazkových poměrech se doložka vyskytuje často v podobě vedlejšího ujednání ve smlouvě. Náležitosti doložky nejsou upravené zákonem a její znění je ponecháno výlučně na dohodě stran. Množství vzorových znění mediačních doložek nabízí organizace působící na poli mediace, jako je to v případě ICC.³¹⁵ Významnou pozici mezi mediačními doložkami mají tzv. eskalační doložky ozančované také jako tzv. multiplier dispute resolution clause (MTDRC). Hlavním účelem těchto eskalačních doložek je, aby se k rozhodčímu či soudnímu rozhodování sporu dostaly pouze ty spory, které se nepodařilo vyřešit v mediačním řízení.³¹⁶ Sjednání mediační doložky ve smlouvě je chápáno jako právní jednání³¹⁷ a toto právní jednání, aby bylo platné, vyžaduje splnění určitých náležitostí. Pokud je tedy mediační doložka mezi stranami uzavřena svobodně, s určitým a srozumitelným projevem vůle, který je zároveň ve správné zákonem stanovené formě, jedná se o platné právní jednání se všemi právními následky.

Vynutitelnost mediační doložky je řešena různě podle přístupu jednotlivých zemí. Např. anglo-americký systém práva chápe mediační doložku, jako překážku aktivní legitimace, a to do té doby, dokud není soudu prokázáno, že se strany pokusily vyřešit svůj spor prostřednictvím mediace. V kontinentálním systému práva lze očekávat, že s mediační doložkou nebude spojována překážka nedostatečné aktivní legitimace. Strany sporu se mohou obrátit na soud či rozhodčí orgán s návrhem na zahájení řízení, aniž by před tím využily

---

³¹⁴ HRNČIŘÍKOVÁ, Miluše, Slavomír HALLA, Michal MALACKA, Lukáš RYŠAVÝ. Mediační, prorogační a rozhodčí doložky o řešení přeshraničních sporů. vyd. v Praze: Nakladatelství Leges, s. r. o., 2019. ISBN: 978-80-7502-376-6. s. 21.

³¹⁵ ICC doporučuje čtyři vzorové mediační doložky použitelné za různých situací při řešení sporu: Dobrovolné použití Mediačních pravidel ICC; Povinné zvážení možnosti použití Mediačních pravidel ICC; Povinné použití Mediačních pravidel ICC při souběžném vedení rozhodčího řízení anebo Povinné použití Mediačních pravidel ICC před zahájením rozhodčího řízení. Znění doložek v anglickém jazyce jsou dostupné na: <http://www.iccwbo.org/products-and-services/arbitration-and-adr/mediation/suggested-clauses/>.

³¹⁶ Srov. HRNČIŘÍKOVÁ, Miluše: Vynutitelnost mediačních doložek [Systém ASPI] : PrFo. - Právní fórum (Wolters Kluwer): ASPI_ID LIT43329CZ. Co to je mediační doložka. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

³¹⁷ Viz § 34 OZ.

procesu mediace.³¹⁸ V české právní úpravě jako součásti kontinentálního systému práva nebude uzavření mediační doložky stranám sporu bránit v tom, aby se domáhaly svého nároku u soudu. Nedodržení nebude mít za následek odmítnutí návrhu na zahájení soudního řízení ani zastavení soudního řízení. Takovou překážku zakládá v České republice zatím pouze rozhodčí doložka.³¹⁹

S institutem mediační doložky se objevuje otázka názorů na její separabilitu. Vzhledem k tomu, že mediační doložka může být sjednaná jako součást smlouvy, separabilita představuje nezávislost doložky na uvedené smlouvě. Otázkou tedy je, zda mediační doložka zůstává v platnosti v případě, kdy hlavní smlouva zanikne či nikoli. Podle Svatoše lze tento případ analogicky posoudit jako rozhodčí doložku, čímž vyjadřuje názor, že mediační doložka zůstává v platnosti v případě zániku či neplatnosti hlavní smlouvy. A odůvodňuje to tím, že v případě neplatnosti hlavní smlouvy nemusí nutně zapříčinit nemožnost řešení sporu vzešlého z této situace.³²⁰

8.2. Smlouva o provedení mediace

Z právního pohledu se jeví smlouva o provedení mediace jako nejzákladnější právní instrument v mediačním procesu. Jedná se o písemnou smlouvu mezi mediátorem a stranami. Zatímco účelem mediační doložky je vyvolat mediaci v případě sporu mezi stranami, účelem smlouvy o provedení mediace je objasnit vztah mezi mediátorem a stranami sporu.³²¹

Český zákon o mediaci ukládá povinnost uzavřít smlouvu o provedení mediace písemnou formou a spojuje s ní okamžik zahájení mediace.³²² Dalšími náležitostmi podle zákona je označení stran konfliktu, specifikace mediátora, vymezení konfliktu, dobu trvání mediace, odměnu mediátora nebo alespoň způsob její určení.³²³ Mimo tyto povinné náležitosti se v literatuře vyskytuje ještě mnoho dalších, které nejsou vždy považovány za povinné, ale mohou se jevit jako praktické. Jsou jimi např. místo mediace, dokumentace a případný záznam, popis účasti konkrétních osob zúčastněných na mediaci, stanovení principů mediace, stručný popis mediačního řízení a jeho jednotlivých fází, možnosti ukončení mediace, odkaz

---

³¹⁸ To však nebrání smluvním stranám uzavřít vymahatelnou podmínku úhrady smluvní pokuty nebo náhrady škody v případě, že jedna smluvní strana poruší závazek pokusit se vyřešit konflikt prostřednictvím mediace.

³¹⁹ Viz § 106 OSŘ.

³²⁰ SVATOŠ, M. Mediace a obchodní spory: Vnitrostátní a mezinárodní perspektivy. Disertační práce. Katedra obchodního práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy. Praha, 2013, s. 79.

³²¹ ALEXANDER, Nadja Marie. *International and comparative mediation: legal perspectives*. Austin: Wolters Kluwer Law & Business, c2009. *Global trends in dispute resolution*. ISBN 978-90-411-3224-6. s. 209

³²² Viz § 4 odst. 1 ZM.

³²³ Viz § 4 odst. 2 ZM.

na použitelné právo, pokud má spor mezinárodní prvek, nebo taky případný odkaz na institucionální pravidla.³²⁴

Důsledkem uzavření smlouvy o provedení mediace, protože je spojena s okamžikem zahájení mediace, je vliv na běh promlčecích a prekluzivních lhůt. Tento důsledek není výslovně zmíněn v zákoně o mediaci, ale je zakotven v občanském zákoníku, který stanoví, že se běh promlčecí lhůty zastaví, jakmile je uzavřena dohoda o mimosoudním jednání mezi věřitelem a dlužníkem o právu nebo o okolnostech, které právo zakládá.³²⁵

8.3. Mediační dohoda

Mediační dohoda je výstupem z celého procesu mediace a jedná se o dvou nebo vícestrannou smlouvu v obligatorní písemné formě, jejímž předmětem je ujednání stran o způsobu úpravy sporných práv a povinností.³²⁶ Jedná se o jeden ze způsobů ukončení mediace. Český zákon o mediaci stanovuje povinné náležitosti mediační dohody, jimiž jsou písemná forma, podpisy všech stran sporu, datum uzavření dohody a podpis mediátora.³²⁷ Smluvními stranami mediační dohody jsou všechny strany sporu, mediátor účastníkem mediační dohody není. Ten pouze svým podpisem³²⁸ stvrzuje, že k dohodě došlo v mediačním řízení. Obsahem mediační dohody je tedy ujednání stran sporu o způsobu jeho řešení. Pokud mají strany v úmyslu předložit mediační dohodu k schválení soudu, obsah musí být v souladu se zákonem. Pokud však neplánují učinit dohodu vykonatelnou, její obsah nemusí být striktně v souladu se zákonem, nicméně neměl by být v příkrém rozporu se zákonem a neměl by jej obcházet ani hrubě odporovat dobrým mravům anebo porušovat veřejný pořádek a bezpečnost.³²⁹ Mediační dohoda nepředstavuje překážku *res iudicata* (překážku věci pravomocně rozhodnuté), takže i v případě úspěšného dokončení mediačního řízení lze zahájit ohledně téže věci soudní řízení.

U otázky vykonatelnosti mediační dohody, je třeba mít na paměti, že mediační dohoda je smlouvou a splnění závazků z ní se může strana domáhat prostřednictvím soudního nebo rozhodčího řízení. Cholenský popisuje dále tři možnosti, jak docílit vykonatelnost mediační

---

³²⁴ ALEXANDER, Nadja Marie. *International and komparative mediation: legal perspectives*. op. cit., s. 212.

³²⁵ Viz § 647 OZ.

³²⁶ Viz § 2 písm. f) ZM.

³²⁷ Viz § 7 ZM.

³²⁸ Mediátor svůj podpis připojuje v rámci výkonu své činnosti, a proto by se měl v souvislosti s § 11 ZM použít u podpisu označení „zapsaný mediátor“.

³²⁹ Srov. DOLEŽALOVÁ, Martina. *Zákon o mediaci: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2013. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-458-2. s. 36-39.

dohody.³³⁰ První je vydání mediační dohody jako rozhodčího nálezu, druhý je sepsání mediační dohody formou notářského zápisu³³¹ a třetí je schválení mediační dohody jako soudního smíru.³³² Pokud by ale strany předložily soudu k schválení mediační dohodu, jejíž obsah je v rozporu s kogentními ustanoveními právního řádu, soud takový návrh zamítne.

Ze samotné definice mediátora podle zákona o mediaci (5.3.) je zřejmé, že mediátor strany sporu vede k dohodě, ale sám tuto dohodu nevytváří. Na tuto skutečnost navazuje ustanovení § 3 odst. 3 ZM, dle něhož za obsah mediační dohody jsou odpovědné pouze strany konfliktu. Ustanovení § 3 odst. 3 ZM lze hodnotit jako jedno z nejvýznamnějších a nejdůležitějších ustanovení ZM. Přes jeho jednoduchost je jeho dosah mnohem velmi široký, neboť v sobě odráží další klíčovou zásadu mediace, jíž je právo na sebeurčení stran.³³³ Mediátor neodpovídá za obsah mediační dohody a nemůže být dovozena jeho soukromoprávní a veřejnoprávní odpovědnost, pokud by se mediační dohoda následně ukázala neplatnou, neúčinnou, nevykonatelnou či pouze nevyváženou. Obsah mediační dohody je závislý pouze na stranách sporu, které musí výlučně nést tíhu odpovědnosti za rozhodnutí, jež v mediaci učiná.³³⁴ Uvedné ustanovení se však nevztahuje na formální povinnosti mediátora. Odepře-li např. mediátor mediační dohodu spolupodepsat,³³⁵ anebo odmítne-li stranám vydat náležitá potvrzení,³³⁶ bude odpovědný za přestupek.³³⁷

V případě mediátora-advokáta, který je povinen poskytovat své služby výhradně v souladu se zákonem, může nastat situace, kdy bude po něm požadováno stvrzení mediační dohody, která odporuje kogentní hmotněprávní úpravě dohodou řešeného vztahu. Otázkou je, jak by se měl mediátor-advokát v takové situaci zachovat. Nicméně v ani tom případě není možné, aby advokát ve funkci mediátora stvrdil svým podpisem takovou mediační dohodu. Není v rozporu se zákonem, pokud advokát ve funkci mediátora poučí strany podle § 3 odst. 4 ZM, že nemůže svým podpisem stvrdit dohodu, která je v rozporu s kogentními

---

³³⁰ CHOLENSKÝ, Robert. Praktický průvodce mediací: podle nové právní úpravy. Praha: Linde Praha, 2013. ISBN 978-80-7201-901-4. s. 203.

³³¹ V případě sepsání mediační dohody formou notářského zápisu musí být dohoda sepsána v českém jazyce. Viz § 58 notářského řádu.

³³² Viz § 99 OSŘ.

³³³ HORÁČEK, Tomáš. Zákon o mediaci: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2018. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-698-3. s. 37.

³³⁴ HORÁČEK, Tomáš. Zákon o mediaci: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2018. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-698-3. s. 41.

³³⁵ Viz § 7 a § 8 odst. 1 písm. d) ZM

³³⁶ Viz § 8 odst. 1 písm. e), f) a g) ZM

³³⁷ Viz § 26 odst. 2 písm. c), d), e), f) a g) ZM

ustanoveními právního řádu. Pokud i přesto budou strany sporu trvat na stvrzení takové dohody, mediátor-advokát je povinen zahájenou mediací ukončit pro narušení důvěry.³³⁸

Na advokáta ve funkci mediátora je nahlíženo tak, že nejde o přímý výkon právní služby, ale o tzv. jinou činnost advokáta.³³⁹ Mediátora nelze za žádných okolností, a to ani s přihlédnutím k jinému profesnímu postavení osoby, jež je mediátorem, vnímat odlišně, než jak to činí ZM. Mediátor je v mediaci primárně mediátorem.³⁴⁰ Uvedené potvrzuje také ustanovení § 8 odst. 3 ZM, který stanoví, že mediátor je oprávněn provádět mediaci nebo obdobnou činnost pouze za podmínek stanovených ZM. Zákonný text tak výslovně zdůrazňuje, že poskytování mediace není poskytování právní služby podle jiného právního předpisu, tedy není výkonem advokacie.

---

³³⁸ Viz § 6 odst. 2 ve spojení s § 5 odst. 2 ZM.

³³⁹ Viz § 56 odst. 2 zákona o advokacii.

³⁴⁰ HORÁČEK, Tomáš. Zákon o mediaci: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2018. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-698-3. s. 40.

9. Mediace a mezinárodní právo soukromé

Z pohledu mezinárodního práva soukromého bude předmětem této kapitoly mediace, která obsahuje mezinárodní prvek (3.2.). V rámci mezinárodního práva existuje pojem mezinárodní mediace a přeshraniční mediace. Pojem přeshraniční – nebo taky *cross-boarder* – mediace se používá ve vztahu k Evropské unii. Podle Směrnice se za přeshraniční mediaci považuje takové mediační řízení, kdy má jedna ze stran bydliště nebo se obvykle zdržuje v jiném členském státě než kterákoliv jiná strana, nebo situace, kdy mediační dohoda z jednoho členského státu má být uznána v jiném členském státě.³⁴¹ Pojem mezinárodní mediace představuje mediační řízení, ve kterém je přítomen mezinárodní prvek, včetně sporů mezi suverénními státy, a tento termín se považuje za nadřazený termínu „přeshraniční“.

9.1. Rozhodné právo

V situaci, kdy pro úpravu mediace z důvodu obsaženého mezinárodního (nebo přeshraničního prvku) bude připadat v úvahu více právních řádů, je nutné vyřešit otázku rozhodného práva, protože vhodným výběrem rozhodného práva lze přispět k efektivitě mediačního řízení. V první řadě se při výběru rozhodného práva projevuje autonomie vůle stran jako všeobecně uznávaný princip. Pokud si strany rozhodné právo nezvolí tímto způsobem, bude přistoupeno k určení rozhodného práva, čímž se zabývá kolizní problematika. V České republice není kolizní problematika v případě mediace vůbec řešena.³⁴² Přitom v mezinárodním (anebo přeshraničním) mediačním řízení je třeba určit rozhodné právo, podle kterého bude posuzována přípustnost mediace, smlouva o provedení mediace a mediační dohoda.³⁴³

9.2. Určení rozhodného práva pro přípustnost mediace

V případě přípustnosti mediace neboli mediability pro určitý typ sporu stanovuje ohraničení bod 10. recitálu Preambule Směrnice a stejně tak článek 1 odst. 2 Směrnice. Jedná se o omezení přeshraniční mediace na mediační řízení v občanských a obchodních věcech a vyloučení mediačního řízení ve věcech, které se vztahují na práva a povinnosti, o kterých

---

³⁴¹ Viz čl. 2 Směrnice.

³⁴² § 19 odst. 3 ZM je v případě mediace jedinou kolizní normou, která určuje české právo jako rozhodné právo pro činnost hostujícího mediátora.

³⁴³ Srov. Monika Pauknerová, Magdalena Pfeiffer: Mezinárodní mediace a české právo, Právní rozhledy 1/2013, s. 21.

strany nemohou podle rozhodného práva rozhodnout samy. Uvedené ustanovení Směrnice tak řeší otázku možnosti řešit vzniklý přeshraniční spor prostřednictvím mediačního řízení. Mediabilitu lze vlastně srovnat s arbitrabilitou, a protože zákon o mediaci výslovně neupravuje problematiku mediability, dle názoru Pauknerové a Pfeiffer lze na problematiku mediability použít přiměřeně problematiku arbitrability podle zákona o rozhodčím řízení.³⁴⁴

9.3. Určení rozhodného práva pro smlouvu o provedení mediace

Pokud se v rámci mezinárodní mediace strany rozhodnou uzavřít smlouvu o provedení mediace, na prvním místě vyvstává otázka, podle kterého práva bude posuzována způsobilost vůbec uzavřít takovou smlouvu. Protože nařízení Řím I³⁴⁵ se na otázku svéprávnosti nevztahuje, bude se postupovat podle kolizních norem vnitrostátní právní úpravy, případně podle úpravy v mezinárodních smlouvách.³⁴⁶ V české právní úpravě je způsobilost uzavřít smlouvu obecně řešena v ZMPS, takže se bude úprava ZMPS vztahovat i na posouzení způsobilosti uzavřít smlouvu o provedení mediace. Podle tohoto zákona se bude otázka způsobilosti uzavřít dohodu o provedení mediace řídit právním řádem státu, kde má daná strana obvyklý pobyt.³⁴⁷ Pokud by měla daná strana obvyklý pobyt v ČR, analogicky se bude způsobilost strany uzavřít smlouvu o provedení mediace posuzovat v souladu s příslušnými ustanoveními OZ.

Co se týče samotné smlouvy o provedení mediace (8.2.2.), tato smlouva má z větší části procesní povahu a hmotněprávní prvky se projevují v ujednáních, jako je např. odměna mediátora. Proto otázky procesního charakteru budou hodnoceny podle práva státu, kde došlo k uzavření dohody, ale ustanovení o odměně mediátora a další případné hmotněprávní prvky vyskytující se v dohodě podléhají nařízení Řím I.³⁴⁸

---

³⁴⁴ Tamtéž.

³⁴⁵ Nařízení EP a Rady (ES) č. 593/2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy. Dostupné také z: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX%3A32008R_0593.

³⁴⁶ Srov. Monika Pauknerová, Magdalena Pfeiffer: Mezinárodní mediace a české právo, Právní rozhledy 1/2013, s. 21.

³⁴⁷ Viz § 29 odst. 1 ZMPS.

³⁴⁸ Srov. Monika Pauknerová, Magdalena Pfeiffer: Mezinárodní mediace a české právo, Právní rozhledy 1/2013, s. 21.

9.4. Určení rozhodného práva pro mediační dohodu

V případě sporu s mezinárodním prvkem budou mimo obecných náležitostí na mediační dohodu kladeny další požadavky, týkající se zejména obsahu dohody a otázkám určení rozhodného práva, kterým se dohoda bude řídit.

Mediační dohoda je smlouvou, která má ryze smluvní charakter (8.2.3.), a proto budou pro určení rozhodného práva relevantní kolizní normy primárně obsažené v nařízení Řím I, které se vztahuje na smluvní závazkové poměry občanského a obchodního práva, v nichž se vyskytl mezinárodní prvek.³⁴⁹ Jiná situace nastane, pokud by mediační dohoda upravovala závazky plynoucí z rodinných poměrů, v některých případech včetně vyživovací povinnosti. Nařízení Řím I totiž výslovně ze své působnosti vylučuje mimo jiné závazky vyplývající z rodinných poměrů, včetně vyživovací povinnosti, a také majetkové poměry manželů.³⁵⁰ V této oblasti pak dojde k použití nařízení o výživném,³⁵¹ mezinárodní smlouvy³⁵² anebo kolizní normy obsažené v českém ZMPS.³⁵³

9.5. Vykonalnost mediační dohody

Jak již bylo řečeno, výsledkem mediace může být mediační dohoda. Ta však sama o sobě není exekučním titulem a není vykonatelná. V případě neplnění mediační dohody tak hrozí riziko dalšího sporu o plnění mediační dohody. Strany sporu však nevykonatelné mediační dohodě mohou zajistit přímou vykonatelnost.

V České republice účastníci mediační dohody mohou zajistit její vykonatelnost v rámci schválení soudem, kdy soud předloženou mediační dohodu schválí v podobě prétorického smíru.³⁵⁴ Dalším ze způsobů je, že účastníkům předloženou mediační dohodu soud schválí v rámci zahájeného soudního řízení, a to formou soudního smíru³⁵⁵. Třetím způsobem může být případ, kdy bude mediační dohoda schválena v rozhořím řízení formou

---

³⁴⁹ Viz čl. 1 odst. 1 nařízení Řím I.

³⁵⁰ Viz čl. 1 odst. 2 nařízení Řím I.

³⁵¹ NAŘÍZENÍ RADY (ES) č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností. Dostupné také z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32009R0004>.

³⁵² Např. Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o právní pomoci a právních vztazích ve věcech občanských, rodinných a trestní. Dostupné také z: <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&nr=95~2F1983&rpp=15#seznam>.

³⁵³ Hlava V ZMPS.

³⁵⁴ Viz § 67 OSŘ.

³⁵⁵ Viz § 99 OSŘ.

rozhodčího nálezu.³⁵⁶ Čtvrtým způsobem zajištění vykonatelnosti mediační dohody je její sepsaná formou notářského zápisu se svolením povinného k jeho vykonatelnosti.³⁵⁷

K vykonatelnosti mediačních dohod, které jsou vykonatelné dle české nebo jiného práva, nutno uvést, že tato vykonatelnost má tzv. teritoriální účinky. Oprávněný z mediační dohody se tak může domáhat s úspěchem jejího výkonu, ale pouze na území státu, dle jehož práva je dohoda vykonatelná. Výkon mediační dohody v jiném státě, než ve kterém jí byla přiznána vykonatelnost, tak naráží na další pravidla mezinárodních norem. Vzhledem k uvedenému budou důležitá kritéria pro uznání a výkon mediační dohody skutečnost, ve kterém státu byla mediační dohodě přiznána vykonatelnost a skutečnost, ve kterém státu má účastník takové mediační dohody v úmyslu dohodu vykonat.

Bude-li se jednat o výkon mediační dohody v podobě soudního smíru a veřejné listiny v rámci členských států Evropské unie, použijí se nařízení Brusel I,³⁵⁸ případně Brusel I bis.³⁵⁹ Brusel I bis, dle kterého se toto nařízení použije na veřejné listiny formálně vyhotovené nebo registrované a na soudní smíry schválené či uzavřené ke dni 10. ledna 2015 nebo po něm, přičemž pro ostatní, tedy starší soudní smíry a veřejné listiny, se použije staré nařízení Brusel I.³⁶⁰

Dle nařízení Brusel I bis rozhodnutí vydané v některém členském státě, které je v tomto členském státě vykonatelné, je vykonatelné v jiném členském státě, aniž je vyžadováno prohlášení vykonatelnosti.³⁶¹ Pro mediační dohody ve formě veřejné listiny platí, že veřejné listiny, které jsou vykonatelné v členském státě původu, jsou vykonatelné i v jiných členských státech, aniž je vyžadováno prohlášení vykonatelnosti. Výkon veřejné listiny může být odepřen, pouze pokud je zjevně v rozporu s veřejným pořádkem v dožádaném členském státě.³⁶² Mediační dohody ve formě soudního smíru jsou dle tohoto nařízení vykonatelné za stejných podmínek.³⁶³

---

³⁵⁶ Viz § 24 odst. 2 ZRŘ.

³⁵⁷ Viz § 71b odst. 1 notářského řádu.

³⁵⁸ NAŘÍZENÍ RADY (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech. Dostupné také z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=LEGISSUM%3A133054>

³⁵⁹ NAŘÍZENÍ RADY (ES) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech. Dostupné také z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012R1215&from=EN>

³⁶⁰ Viz čl. 66 nařízení Brusel I bis.

³⁶¹ Viz čl. 39 nařízení Brusel I bis.

³⁶² Viz čl. 58 nařízení Brusel I bis.

³⁶³ Viz čl. 59 nařízení Brusel I bis.

Nejedná-li se o výkon mediační dohody v rámci Evropské unie, lze uvažovat o výkonu dle mezinárodních smluv, bilaterálních nebo také multilaterálních. Příkladem takové bilaterální smlouvy je smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o právní pomoci a právních vztazích ve věcech občanských, rodinných a trestních³⁶⁴ Smlouva se uplatní pro výkon mediačních dohod ve formě soudního smíru.

Pro výkon mediační dohody ve formě rozhodčího nálezů ve státech mimo Evropskou unii se uplatní ustanovení Newyorské úmluvy, dle které každý smluvní stát uzná rozhodčí nález za závazný a povolí jeho výkon, přičemž nemohou být stanoveny podstatně tíživější podmínky nebo vyšší soudní poplatky než pro uznání a výkon místních rozhodčích nálezů.³⁶⁵

Pro výkon mediační dohody ve formě notářského zápisu ve státech mimo Evropskou unii je situace trochu složitější, neboť neexistuje multilaterální smlouva podobná jako Newyorská úmluva pro oblast rozhodčího řízení, nebo jiné bilaterální smlouvy. V daném případě se výkon cizí mediační dohody ve formě notářského zápisu bude řídit vnitrostátním právem. V případě České republiky to bude ZMPS.

---

³⁶⁴ Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o právní pomoci a právních vztazích ve věcech občanských, rodinných a trestních (Moskva, 12. 8. 1982; č. 95/1983 Sb.) Dostupné také z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=95&r=1983>

³⁶⁵ Viz čl. III Newyorské úmluvy.

10. Poznatky z praxe

Diplomanta měla v uplynulém roce možnost účastnit se celkem 14 mediačních řízení v oblasti obchodních vztahů v České republice vedených zapsaným mediátorem. Diplomantka má proto možnost z praktického hlediska posoudit výše nastíněné aspekty mediace.

Ve všech 14 uvedených případech se jednalo o spory z obchodně závazkových poměrů, a to o peněžité plnění. Zároveň se jednalo o spory trvající v průměru od roku 2013 až 2015 a u všech těchto sporů bylo zároveň již zahájeno řízení v civilním soudnictví podáním žaloby k obecnému soudu v rozmezí let 2016 až 2018. Z uvedeného je zřejmé, že tyto spory před zahájením mediace trvaly bezmála již 5 až 7 let, přičemž strany sporu se soudily již 2 až 4 roky. V žádném ze sporů strany mezi sebou neměly sjednanou mediační doložku.

Vzhledem k tomu, že ve všech sporech již bylo zahájeno soudní řízení, některé spory se octily před mediátorem z důvodu, že soud toto setkání ve smyslu § 100 odst. 2 o.s.ř. nařídil. V ostatních případech bylo rozhodnutí absolvovat mediaci i přes již zahájené soudní řízení zcela dobrovolná.

U všech 14 sporů se povedlo dosáhnout vyřešení sporu, tedy uzavření společné mediační dohody. S výjimkou dvou sporů se mediační dohody povedlo dosáhnout již při první sezení u mediátora. V ostatních dvou případech tomu tak bylo u druhého sezení. Vzhledem k tomu, že se jednalo o spory, o nichž již běžela soudní řízení, spory skončily ve všech případech schválením mediační dohody soudem ve formě smíru dle ustanovení § 99 zákona o.s.ř.

Za pozornost stojí zmínka o tom, že ani v jednom z případů mediačního řízení strany sporu neměly vědomost o tom, co vůbec znamená mediace, ani co je v průběhu tohoto řízení bude čekat. Z uvedeného lze vyvodit závěr, že v rámci České republiky je mezi laickou veřejností mediace nadále velkou neznámou.

S ohledem na výše uvedené poznatky a zkušenosti z proběhlých mediací lze shrnout výhody a nevýhody mediace jako alternativního řešení sporů.

Nejvýraznější výhodou ve srovnání se soudním řízením je ušetření času a s tím spojených finančních nákladů, v neposlední řadě také ušetření příslušenství pohledávky v podobě plynoucích úroků na straně odpůrce, resp. žalovaného. Zatímco spory u obecných soudů trvaly léta, v případě mediace stačilo jedno, resp. dvě sezení s mediátorem k tomu, aby došlo k uzavření dohody a ukončení sporu.

Lze uvést modelový příklad jednoho z výše uvedených 14 sporů, u nichž mediace proběhla. Spor o peněžité plnění započal v červnu 2016. Ze strany věřitele byla po předchozích neúspěšných výzvách podána žaloba k obecnému soudu, a to v červenci 2018. Dne 26.9.2018 byl vydán platební rozkaz, odpůrce dne 22.10.2018 podal proti platebnímu rozkazu odpor, dne 30.1.2019 následovalo vyjádření navrhovatele k odporu, soud nařídil jednání na 9.5.2019. Následně se strany domluvily na mediaci. Mediace proběhla dne 13.6.2019, toho dne byla také podepsána mediační dohoda a obratem odeslána soudu ve formě návrhu na schválení mediační dohody ve formě smíru. Soud následně dne 11.7.2019 rozhodl usnesením o schválení smíru ve znění mediační doložky.

Jak je vidět z výše nastíněného modelového případu, z časového hlediska byla mediace srovnatelně výhodnější, neboť v soudním řízení jen od zahájení řízení po nařízení ústního jednání uběhlo téměř 11 měsíců. Přičemž ode dne, kdy se strany sporu rozhodly pro mediaci do dne, kdy mediace proběhla a byla uzavřena mediační dohoda, uběhl necelý měsíc.

Závěr

Tato diplomová práce se zabývá alternativními řešeními sporů v rámci obchodně závazkových poměrů se zaměřením na mediaci. Práce představila deskriptivní, analytickou a komparativní metodou ADR metody a jejich uplatnění v obchodních poměrech vnitrostátních i mezinárodních. V rámci práce došlo k podrobnějšímu představení mediace jako metody ADR a podání komplexního pohledu na tento institut z právního i teoretického hlediska.

Již v úvodu ze zjištěných názorů plyne, že alternativní řešení sporů mohou být chápána dvěma způsoby. Prvním z nich je užší pojetí ADR, které ze skupiny ADR metod vylučuje rozhodčí řízení. Druhé, tzv. širší pojetí, do ADR řadí i rozhodčí řízení a spolu s ním ADR vymezuje jako celkovou alternativu k soudnímu řízení.

Alternativní způsoby řešení sporů představují v současnosti diskutované téma a veřejnosti jsou čím dál víc známy výhody nabízené jejich využitím. Z analýzy jednotlivých znaků ADR je zřejmé, že stěžejním prvkem ADR je komunikace mezi stranami sporu, takže se klade důraz na jejich jednací fázi. Nejvýraznějšími důvody, proč se strany sporu rozhodnou pro ADR, jsou pak výhody jako úspora času a nákladů, zachování důvěry do budoucna a flexibilita samotného procesu. ADR se jeví jako vysoce vhodná metoda pro řešení obchodně závazkových sporů, a to zejména těch dlouhodobých, protože tyto metody kladou důraz krom samotného řešení sporu zejména na zachování vztahu mezi stranami sporu a jejich budoucí spolupráci.

Jeden z nejvýznamnějších znaků ADR, dobrovolnost, se může promítnout i do nevýhody. ADR metody totiž nelze považovat za „všelék“ na jakémkoliv řešení sporu a je samozřejmé, že v některých případech jejich využití nebude na místě, nebo se bude jevit jako kontraproduktivní.³⁶⁶ Institut ADR totiž stojí i padá zároveň na dobrovolnosti. Pokud není jedna ze stran sporu ochotna dobrovolně řešit spor prostřednictvím alternativního řešení, není možné zahájit takový proces. Na druhé straně může dojít i k zneužití této metody, a to v případě, kdy jedna ze stran bude pouze předstírat, že má zájem řešit spor prostřednictvím ADR, ale skutečným záměrem může být jenom oddálení např. soudního řízení, anebo také pouze získání informací od protistrany za účelem jejich využití v soudním nebo rozhodčím řízení.

---

³⁶⁶ PFEIFFER, Magdalena, Monika PAUKNEROVÁ a Květoslav RŮŽIČKA. Mezinárodní obchodní právo. op. cit., s. 336.

Druhá kapitola charakterizovala obchodně závazkový poměr a mezinárodní obchodní závazkový poměr a na příkladu z praxe demonstrovala určité výhody ADR metod v obchodně závazkovém poměru. V případě obchodně závazkových poměrů lze zhodnotit, že zvolení některé z ADR metod pro řešení sporu z takového poměru představuje pro strany sporu, nejčastěji obchodní partnery, nejvýznamnější výhodu v podobě nenarušení stávajícího vztahu a pokračování obchodního poměru i do budoucna.

Třetí kapitola nabídla teoretický pohled na vybrané druhy ADR a jejich specifické znaky. Lze zhodnotit, že strany sporu mají na výběr skutečně širokou škálu metod ADR, kterými mohou smírně vyřešit svůj spor. Podle charakteristiky a specifik jednotlivých metod není složité vyhodnotit, která metoda se hodí pro ten, který spor. Navíc je zřejmé, že mediace a rozhodčí řízení již nejsou jedinými institucionalizovanými metodami ADR. Po celém světě se instituce působící na poli ADR zabývají i méně známými metodami, jako jsou např. *med-arb*, *medaloo*, *mini-trial* anebo expertiza a nabízejí pro ně svá vlastní pravidla.

Z analýzy právní úpravy jak české, tak mezinárodní lze zhodnotit, že u většiny ADR metod neexistuje přímá regulace zákonnými předpisy. Výjimkou je jen rozhodčí řízení a zčásti mediace, která je upravena přímo v zákonech jednotlivých států a dalších mezinárodních dokumentech doporučujícího charakteru anebo pravidlech jednotlivých mezinárodních institucí působících na poli ADR. I přesto mají ostatní druhy ADR základ v české právní úpravě v podobě vybraných ustanovení občanského zákoníku. Jako problematická se jeví úprava promlčecích lhůt v případě uzavření mimosoudní dohody o řešení sporu zapříčiněná tím, že zákonodárce nevymezil, jaké náležitosti má mimosoudní dohoda o řešení sporu. Domnívám se, že by se tato otázka alespoň částečně vyřešila, kdyby zákonodárce stanovil minimální formální náležitosti uvedené mimosoudní dohody o řešení sporu.

Po úvodu do problematiky ADR, představení vybraných metod ADR a jejich právní úpravy se tato práce v dalších částech zaměřila pouze na mediaci. Analýzou jednotlivých zákonů, odborné literatury a mezinárodních pramenů lze dospět k závěru, že mediace je proces, který vede k smírnému řešení sporu mezi stranami za účasti třetí neutrální osoby. Z historického exkurzu je zřejmé, že mediace existovala v různých primitivních formách již od počátku společnosti a že se postupně vyvinula do dnešní moderní podoby. Za kolébku moderní mediace jsou považovány Spojené státy americké, kde rovněž vznikla i první podoba institucionalizované mediace. V Evropě se pak mediace výrazněji prosadila až přijetím Směrnice 2008/52/ES, která spustila vlnu vzniku mediačních zákonů ve velké části členských států, Českou republikou nevyjímaje. V rámci české národní úpravy tak mediaci upravuje

zákon o mediaci. Zákon lze obecně posoudit jako zdařilou úpravu mediace, i přes to se ale domnívám, že v něm existují určité odstranitelné mezery. Je tomu tak v případě chybějící úpravy mlčenlivosti stran sporu. Český zákon o mediaci by se tak mohl inspirovat slovenskou úpravou, která vztahuje mlčenlivost právě i na strany sporu.

V procesu mediace má nezastupitelnou roli osoba mediátora působící jako neutrální nestranná osoba mezi stranami sporu. Český zákon na rozdíl od Směrnice 2008/52/ES nabízí velmi stručnou definici tzv. zapsaného mediátora. V sedmé kapitole bylo komparativní analýzou zhodnoceno, že na osobu mediátora jsou kladeny nároky, mezi něž patří odborná způsobilost, znalost mediačního procesu, nestrannost a nezávislost, které sice neupravuje přímo zákon, ale lze je nalézt v nezávazných kodexech upravujících chování mediátora. Na druhou stranu existují zákonné požadavky, které musí mediátor splnit, aby mohl vykonávat mediační činnost. Zatímco podle české právní úpravy musí pro zápis do seznamu mediátorů fyzická osoba splnit podmínku bezúhonnosti, svéprávnosti, vysokoškolského vzdělání a ložení zkoušky, rakouská úprava má podstatně vyšší nároky a vyžaduje navíc dosažení věkové hranice 28 let a povinné absolvování výcvikového kurzu.

Sedmá kapitola přibližuje samotný mediační proces se zaměřením na právní aspekty. Osu mediačního procesu představují jeho jednotlivé fáze, z nichž jsou zákonně regulované pouze zahájení a ukončení mediace, aby byl proces dostatečně flexibilní pro strany sporu. Zahájení a ukončení mediace jsou regulovány zákonem z toho důvodu, protože zakládají určité právní následky, jakým je kupříkladu stavění promlčecích lhůt.

Osmá kapitola charakterizovala mediaci s mezinárodním prvkem. Pod pojmem mezinárodní mediace lze chápat mediační řízení, ve kterém je přítomen mezinárodní prvek včetně sporů mezi suverénními státy a tento termín se považuje za nadřazený termínu „přeshraniční.“ V situaci, kde se jedná o mezinárodní mediace, je nezbytné vyřešit otázku rozhodného práva zvláště pro přípustnost mediace, smlouvu o provedení mediace a mediační dohodu.

V závěrečné kapitole diplomantka vyjádřila vlastní poznaky a zkušenosti s mediačním řízením v České republice. Z praktického hlediska tak dospěla k potvrzení výhod mediace jako alternativního řešení sporů pro účastníky sporů specifikovaných v této diplomové práci.

Jak vyplývá z celé diplomové práce, metody ADR v užším slova smyslu a zejména mediace dosahují v oblasti řešení sporů čím dál tím většího významu. K mediaci s přeshraničním prvkem lze uvést, že přes veškeré její výhody, měl dosud, resp. do roku 2019

tento způsob řešení konfliktů jeden značný nedostatek. Neexistoval komplexní právní rámec, který by stranám sporu po dosažení mediační dohody umožnil její mezinárodní vymáhání, a to bez dalšího. Z tohoto důvodu byla zatím stále více upřednostňována mezinárodní obchodní arbitráž, upravena Newyorskou úmluvou o vymahatelnosti rozhodčích nálezů z roku 1958. Zmíněný nedostatek byl v nedávné době odstraněn přijetím Singapurské úmluvy, která pro mediaci sleduje právě stejné cíle jako Newyorská úmluva pro oblast arbitráže. Singapurská úmluva a Modelový zákon z roku 2018 tak konečně zavádějí mezinárodní režim pro mezinárodní mediační dohody. V následujících letech proto lze očekávat zřít zájmu o přeshraniční mediaci na úkor mezinárodní arbitráže, neboť díky zmíněným krokům nabude mediace bezpochyby důvěryhodnosti, jakožto vhodný nástroj pro mezinárodní řešení sporů.

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

ALEXANDER, Nadja Marie. *International and komparative mediation: legal perspectives*. Austin: Wolters Kluwer Law& Business, c2009. Global trends in dispute resolution. ISBN 978-90-411-3224-6

BEJČEK, Josef a Josef ŠILHÁN. *Obchodní smlouvy: závazky v podnikání*. 1. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2015. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-574-9

BĚLOHLÁVEK, Alexander J, Daniela KOVÁŘOVÁ a Karel HAVLÍČEK (eds.). *Rozhodčí řízení v teorii a aplikační praxi: stati a judikatura*. Vydání první. Praha: HBT, 2015. ISBN 978-80-87109-60-1

BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7179-342-7

BLACK, Henry Campbell, Joseph R NOLAN a Jacqueline M NOLAN-HALEY. *Blackův právní slovník*. 6. vyd. Praha: Victoria Publishing, 1993, 2 sv. ISBN 80-85605-23-6

BÜHRING-UHLE, Christian, Lars KIRCHHOFF a Gabriele SCHERER. *Arbitration and mediation in international business*. 2nd ed. Alphenaan den Rijn: Kluwer Law International, 2006. International arbitration law library. ISBN 90-411-2256-7

DOLEŽALOVÁ, Martina. *Zákon o mediaci: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2013. ISBN 9788074004582

DOBIÁŠ, Petr. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář: podle právního stavu k 1. lednu 2014*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2013. Komentátor. ISBN 978-80-87576-94-6

ESPLUGUES MOTA, Carlos, José Luis IGLESIAS BUHIGUES a Guillermo PALAO MORENO (eds.). *Civil and commercial mediation in Europe: national mediation rules and procedures*. Cambridge: Intersentia, 2013. ISBN 978-1-78068-077-4

GRYGAR, Jiří. *Zákon o mediaci a související předpisy: s komentářem a vzory podle stavu k 1.1.2014 v návaznosti na nový občanský zákoník a novou úpravu procesních předpisů*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2014. Komentátor. ISBN 978-80-7502-009-3

GUTTERMAN, Sheila M. *Collaborative law: a new model for dispute resolution*. Denver, Colo.: Bradford Pub. Co., c2004. ISBN 1883726956

HOLÁ, Lenka. *Mediace v teorii a praxi*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-3134-6

HORÁČEK, Tomáš. *Zákon o mediaci: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-698-3.

HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník V: komentář, Závazkové právo, Obecná část (§ 1721 - 2051)*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-535-0

CHOLENSKÝ, Robert. *Praktický průvodce mediací: podle nové právní úpravy*. Praha: Linde Praha, 2013, 300 s. ISBN 978-80-7201-901-4

- JANOTOVÁ, Magda. *Mediace*. Praha: Ústav práva a právní vědy, 2014. Právo a management. ISBN 978-80-87974-07-0
- JULIAN D.M. LEW, LOUKAS A. MISTELIS a STEFAN M. KRÖLL. *Comparative international commercial arbitration*. The Hague: Kluwer Law International, 2003. ISBN 9789041115683
- KOVACH, Kimberlee K. *Mediation in a nutshell*. Third edition. St. Paul. MN: West Academic Publishing, 2014. ISBN 0314291520
- KUČERA, Zdeněk, Monika PAUKNEROVÁ a Květoslav RŮŽIČKA. *Mezinárodní právo soukromé*. 8. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7239-321-3
- LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-529-9
- LAW, Jonathan a E MARTIN. *A dictionary of law. Seventh edition reissued with new covers and updates*. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press, 2013. ISBN 0199669864
- MOFFITT, Michael L a Robert C BORDONE. *The handbook of dispute resolution*. 1st ed. San Francisco, CA: Jossey-Bass, c2005. ISBN 0787975389
- MOSES, Margaret L. *The principles and practice of international commercial arbitration*. 2nd ed. Cambridge: Cambridge University Press, 2012. ISBN 978-1-107-40133-4
- PAUKNEROVÁ, Monika. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2013. Rekodifikace. ISBN 978-80-7478-368-5
- PAVLOVÁ, Lenka a Jaroslav VETEŠKA (eds.). *K aktuálním otázkám vyjednávání, mediace, rozhodčího řízení a tzv. práva spolupráce*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2010. ISBN 978-80-86723-92-1
- PFEIFFER, Magdalena, Monika PAUKNEROVÁ a Květoslav RŮŽIČKA. *Mezinárodní obchodní právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. Monografie (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-764-1
- PLAMÍNEK, Jiří. *Mediace: nejúčinnější lék na konflikty*. 1. vyd. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-5031-6
- POTOČKOVÁ, Dana. *Nejlepší je domluvit se, aneb, Průvodce mediačním procesem*. 1. vyd. Praha: Alfom, 2013. ISBN 978-80-87785-00-3
- RABAN, Přemysl. *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2004. ISBN 9788071798736
- ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Právo mezinárodního obchodu*. Vyd. 2., aktualiz. a dopl. Praha: ASPI, 2006. ISBN 80-7357-196-X
- ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3., aktualiz. vyd. Praha: WoltersKluwer Česká republika, 2013. ISBN 978-80-7478-004-2
- RŮŽIČKA, Květoslav. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005, 254 s. ISBN 80-86898-43-1

SAHA, Tushar Kanti. *Textbook on Legal Methods, Legal Systems & Research*, Universal lawpublishing Co., 2010, 236 s., ISBN 978-81-7534-893-6

STULBERG, Joseph B a Lela Porter LOVE. *The middle voice: mediating conflict successfully*. Durham, N.C.: Carolina Academic Press, c2009. ISBN 1594605866

VETEŠKA, Jaroslav. *Mediace a probace v kontextu sociální andragogiky*. Vydání první. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-898-7

WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 7., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde Praha, 2014. ISBN 978-80-7201-940-3

2. Seznam použitých odborných článků

ALEXANDER, Nadja. *Mediation and the Art of Regulation*. Queensland University of Technology Law & Justice Journal, 2008, vol. 8, n. 1, s. 1-24. ISSN 1445-6230

BĚLOHLÁVEK, A. J., *Alternativní způsoby řešení civilních a obchodních sporů (tzv. „ADR“) v evropském kontextu*. Evropské právo, 2003 č. 6, str. 9

BROŽOVÁ, Marie. *4. evropská vzdělávací konference práva spolupráce v Edinburghu*. Bulletin advokacie. 2012(9). s. 63-65

DOLEŽALOVÁ, Martina: *Institut Med-Arb a jeho uplatnění v českých podmínkách*. Bulletin advokacie Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X

DOLEŽALOVÁ, Martina; Leynseele, Patrick Van; Putte, Florence Van De: *Mediace jako doplněk (či alternativa?) soudního procesu*. Bulletin advokacie. 2002 (8)

HORÁČEK, Tomáš. *Základní principy mediace (z právního i neprávního pohledu)*. Bulletin advokacie. 2013, 2013(6), 17-21. ISSN 12106348

HRNČIŘÍKOVÁ, Miluše: *Vynutitelnost mediačních doložek [Systém ASPI] : PrFo. - Právní fórum (Wolters Kluwer) [cit. 2016-3-22] : ASPI_ID LIT43329CZ. Co to je mediační doložka*. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X

MUNOZ, Alexandra. *The new ICC Mediation Rules of 2014: Evolution not Revolution*. Les Cahiers de l'Arbitrage 2014/2 (The Paris Journal of International Arbitration) Dostupné z: <https://www.gide.com/fr/node/1824>

PAUKNEROVÁ, Monika, PFEIFFER, Magdalena. *Mezinárodní mediace a české právo*, Právní rozhledy 1/2013, s. 21

PLCH, D. *Alternativní způsoby řešení sporů v mezinárodním obchodním styku*. Bulletin advokacie, 2001, č. 6 - 7, s. 64 a násl.

ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení - alternativa k řízení soudnímu*. Právní fórum. 2008, 5(4), 121-127. ISSN 12147966

RŮŽIČKA, K.: *K otázce právní povahy rozhodčího řízení*. Bulletin advokacie, 2003, č. 5, s. 34

SPIROVÁ, Klára. *Alternativní způsoby řešení sporů – mediace*. Právní fórum. 2010, 2010(6), s.119

ZOULÍK, František. *Mediace jako alternativa soudního sporu*. Bulletin advokacie. 2001, 28-35. ISSN 12106348

3. Seznam použitých internetových zdrojů

Bible, Nový Zákon, 1. List Timoteovi 2:5-6: „*Je totiž jeden Bůh a jeden prostředník mezi Bohem a lidmi, člověk Kristus Ježíš.*“ Dostupné z: <http://www.biblenet.cz/b/Tim1/2>

COULSON, Robert, 'MEDALOA: *Practical Technique for Resolving International Business Disputes*' (1994) 11 *Journal of International Arbitration*, Issue 2, s. 111–113. Dostupné z: <https://www.kluwerlawonline.com/abstract.php?area=Journals&id=JOIA1994015>

DOLEŽALOVÁ, M; VAN LEYNSEELE, P. *Mediace pro advokáty* (e - manuál). Dostupné z: http://www.cak.cz/assets/pro-advokaty/mediace/e-manual_cz_1.pdf

Edinburgh Trams. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Edinburgh_Trams#Contractual_disputes

Etický kodex advokáta mediátora. Dostupný z: <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=12910>

Etický kodex Asociace mediátorů ČR. Dostupný z: <https://www.amcr.cz/dokumenty/kodex.pdf>

GREEN PAPER on alternative dispute resolution in civil and commercial law. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A52002DC0196>

ICDR International Dispute Resolution Procedures (Including Mediation and Arbitration Rules). Dostupné také z: https://www.icdr.org/sites/default/files/document_repository/ICDR_Rules.pdf

ICDR Mediation Rules. Dostupné z: https://www.icdr.org/sites/default/files/document_repository/ICDR_Rules.pdf

International Chamber of Commerce - ICC Arbitration Clauses. Dostupné z: <https://iccwbo.org/dispute-resolution-services/arbitration/arbitration-clause/>

International Chamber of Commerce - ICC Mediation Clauses. Dostupné z: <https://iccwbo.org/publication/suggested-icc-mediation-clause-english-version/>

International Chamber of Commerce - ICC Mediation Rules. Dostupné z: <https://iccwbo.org/dispute-resolution-services/mediation/mediation-rules/>

International Chamber of Commerce – ICC Mediation Guidance Notes. Dostupné z: <https://iccwbo.org/publication/icc-2014-mediation-guidance-notes/#Relationship>

International Chamber of Commerce. ICC Rules for Administration of the Expert Proceedings. Dostupné z: <https://iccwbo.org/dispute-resolution-services/experts/administration-experts-proceedings/rules-for-the-administration-of-expert-proceedings/>

International Chamber of Commerce. ICC Rules of Arbitration. 2012. Dostupné z: <file:///C:/Users/Koncipient/Downloads/ICC%20Rules%20of%20Arbitration.pdf>

International Academy of Collaborative Professionals (IACP). Viz webové stránky: <https://www.collaborativepractice.com/>

International Centre for Settlement of Investment Disputes. Viz webové stránky: <https://icsid.worldbank.org/en/>

ICSID Conciliation (Additional Facility) Rules. Dostupné z: https://icsid.worldbank.org/en/Documents/icsiddocs/AFR_English-final.pdf

Seznam mediátorů vedený Ministerstvem spravedlnosti. Dostupný také z: http://mediatori.justice.cz/MediatorPublic/Public/FR003_ZverejneniVybranychUdaju.aspx

Seznam registrovaných advokátů - mediátorů vedený ČAK. Dostupný také z: <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=326>

Shh...a good news story. Dostupné z: <http://mediationblog.kluwerarbitration.com/2013/01/12/shh-a-good-news-story/>

The European Code of Conduct for Mediators. Dostupné také z: https://www.cak.cz/assets/code-of-conduct_en.pdf

The New York Times: NEW ALTERNATIVES TO LITIGATION. Dostupné také z: <https://www.nytimes.com/1982/11/01/business/new-alternatives-to-litigation.html>

The Railway Labor Act. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Railway_Labor_Act

The Uniform Mediation Act. Dostupné z: <http://www.mediate.com/articles/umafinalstyled.cfm>

The Taft-Hartley Act. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Taft%E2%80%93Hartley_Act

UNCITRAL Model Law on International Commercial Conciliation - MLICC (2002) dostupný také z: https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/ml-conc/03-90953_Ebook.pdf

UNCITRAL Model Law on International Commercial Mediation - MLICC (2018) dostupné z http://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/annex_ii.pdf

UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts (2016). Dostupné z: <https://www.unidroit.org/instruments/commercial-contracts/unidroit-principles-2016>

4. Seznam použitých kvalifikačních prací

SVATOŠ, M. *Mediace a obchodní spory: Vnitrostátní a mezinárodní perspektivy*. Disertační práce. Katedra obchodního práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy. Praha, 2013

5. Seznam použitých právních předpisů

ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 89/2012 Sb. ze dne 3. února 2012, občanský zákoník. In: *Sbírka zákonů*. Dostupný z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=89/2012&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 85/1996 Sb. ze dne 13. března 1996, o advokacii. Dostupný z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=85/1996&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 257/2000 Sb. ze dne 14. července 2000 o Probační a mediační službě a o změně zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (zákon o Probační a mediační službě). Dostupný z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirkazakonu/SearchResult.aspx?q=257/2000&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 295/2008 ze dne 16. července 2008, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů. Dostupný z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirkazakonu/SearchResult.aspx?q=295/2008&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 18/2004 Sb. ze dne 10. prosince 2003 o uznávání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti státních příslušníků členských států Evropské unie a některých příslušníků jiných států a o změně některých zákonů (zákon o uznávání odborné kvalifikace). Dostupný z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirkazakonu/SearchResult.aspx?q=18/2004&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 202/2012 Sb. ze dne 2. května 2012 o mediaci a o změně některých zákonů (zákon o mediaci). Dostupný z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirkazakonu/SearchResult.aspx?q=202/2012&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 2/1991 Sb. ze dne 4. prosince 1990 o kolektivním vyjednávání. Dostupný z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirkazakonu/SearchResult.aspx?q=2/1991&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 216/1994 Sb. o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Dostupný z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirkazakonu/SearchResult.aspx?q=216/1994%20&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

ČESKÁ REPUBLIKA. Vyhláška ministra zahraničních věcí o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o právní pomoci a právních vztazích ve věcech občanských, rodinných a trestních

Nářízení EP a Rady (ES) č. 593/2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX%3A32008R0593>

Nářízení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32009R0004>

NĚMECKO. Mediationsgesetz (Gesetz zur Förderung der Mediation und anderer Verfahren der außergerichtlichen Konfliktbeilegung vom 21. Juli 2012, BGBl. I S. 1577). Dostupný z: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_mediationsg/englisch_mediationsg.html

RAKOUSKO. BGBl. I Nr. 29/2003, Bundesgesetz über Mediation in Zivilrechtssachen (Zivilrechts-Mediations-Gesetz - ZivMediatG). Dostupné z:

<https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20002753>

ŠPANĚLSKO. Ley 5/2012, de 6 de julio, de mediación en asuntos civiles y mercantiles. Dostupný z: <https://www.boe.es/buscar/pdf/2012/BOE-A-2012-9112-consolidado.pdf>

SLOVENSKO. Zákon č. 420/2004 Zb. z 25. júna 2004 o mediácii a o doplnení niektorých zákonov. Dostupný z: http://www.zbierka.sk/sk/predpisy/zakon-420-2004-z-z.p-8023.html?aspi_hash=NDIwLzIwMDQgWi56Lg

Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2008/52/ES ze dne 21. května 2008 o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:136:0003:0008:CS:PDF>

Vláda ČR; Poslanecká sněmovna PČR: Důvodová zpráva k zákonu č. 19/2012 Sb., změna zákona o rozhodčím řízení. [Systém ASPI] : PS - Poslanecká sněmovna Parlamentu: ASPI_ID LIT39577CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 277/2012 Sb. ze dne 13. srpna 2012 o zkouškách a odměně mediátora. Dostupná také z: <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=78077&nr=277~2F2012&rpp=15>

6. Seznam použité judikatury

Usnesení Ústavního soudu ze dne 15.7.2002, sp. zn. IV. ÚS 174/02. Dostupné z: <http://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=42973&pos=1&cnt=1&typ=result>

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. prosince 2011, sp.zn. 20 Cdo 2214/2009. Dostupné z: http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/93C4AE2E1B08FB50C1257B57003D34F4?openDocument&Highlight=0

Německý spolkový soud ze dne 26.10.2006, sp.zn. VII ZR 195/05. Dostupné z: <http://openjur.de/u/79457.html>

Seznam zkratek

AAA	American Arbitration Association - Americká arbitrážní asociace
ADR	Alternative Dispute Resolution - alternativní způsob řešení sporů
ANM	Association Nationale des Médiateurs – Národní asociace mediátorů
BATNA	Best Alternative to a Negotiated Agreement – nejlepší alternativa k vyjednávané dohodě
CEDR	Centre for Effective Dispute Resolution
CEPANI	Belgian Centre for Arbitration and Mediation
ČR	Česká republika
ECCM	European Code of Conduct for Mediators
EU	Evropská unie
ICC	International Chamber of Commerce – Mezinárodní obchodní komora
ICDR	International Centre for Dispute Resolution – Mezinárodní centrum pro řešení sporů
JAMS	Judicial Arbitration and Mediation Services
LEAA	Law Enforcement Assistance Administration
MLICC (2002)	UNCITRAL Model Law on International Commercial Conciliation - Vzorový zákon UNCITRAL o mezinárodní obchodní conciliaci
MLICC (2018)	UNCITRAL Model Law on International Commercial Mediation - Vzorový zákon UNCITRAL o mezinárodní obchodní mediaci
Nařízení Brusel I	Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech
Nařízení Brusel I bis	Nařízení Rady (ES) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech

Nařízení o výživném	Nařízení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností
Nařízení Řím I	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy
Nařízení Řím II	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy
OZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
ODR	Online Dispute Resolution - online řešení sporů
ObchZ	Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb, občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.
RS při HK ČR	Rozhodčí soud při Hospodářské komoře ČR a AK ČR a Agrární komoře ČR
SOZ	Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
Směrnice	Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/52/ES ze dne 21. května 2008 o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech.
UNCITRAL	United Nations Commission on International Trade Law
Vyhláška	Vyhláška č. 277/2012 Sb., o zkouškách a odměně mediátora
ZM	Zákon č. 202/2012 Sb., o mediaci a o změně některých zákonů (zákon o mediaci)
Zelená kniha	Zelená kniha o alternativním řešení sporů v občanských a obchodních věcech, Green paper on alternative dispute resolution in civil and commercial law, Úřední věstník Evropské Unie, 19. dubna 2002. COM(2002) 196. Dostupné z: http://eur-lex.europa.eu/

ZMPS

**Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu
soukromém**

ZRŘ

**Zákon č. 216/1994 Sb. o rozhodčím řízení a o výkonu
rozhodčích nálezů**

Alternativní způsoby řešení sporů v obchodních závazkových poměrech se zaměřením na mediaci

Abstrakt

Tato diplomová práce si klade za cíl představit alternativní řešení sporů v rámci mezinárodních obchodně závazkových poměrů a následně se zaměřuje na jeden z nich, mediaci. Téma bylo zvoleno s ohledem na jeho aktuálnost a rozvíjející se trend alternativních řešení sporů jak v České republice, tak v zahraničí. Práce je rozdělena do osmi kapitol. Úvodní kapitola obecně představuje ADR, jejich charakteristiku, výhody a dělení. Druhá kapitola je zaměřena na vymezení obchodně závazkových poměrů, mezinárodních obchodně závazkových poměrů a vhodnosti použití ADR v těchto případech. Třetí kapitola se věnuje charakteristice jednotlivých druhů ADR jako je negociace, conciliace, právo spolupráce, rozhodčí řízení, med-arb, med-aloo, minitrial a expertiza a jejich vzájemné komparaci. Čtvrtá kapitola se věnuje právní úpravě ADR v rámci České republiky a následně mezinárodní právní úpravě ADR. Pátá kapitola se soustřeďuje na mediaci, její charakteristiku, definici, formy, historii a národní a mezinárodní právní úpravu. Šestá kapitola má za cíl představit mediaci z pohledu mezinárodního práva soukromého. V sedmé kapitole je charakterizována osoba mediátora pomocí komparace české a rakouské právní úpravy. Závěrečná kapitola přibližuje samotný mediační proces se zaměřením na jeho právní aspekty a blíže charakterizuje dohody vztahující se k mediaci.

Klíčová slova: ADR – mediace - mezinárodní mediace

Alternative dispute resolution methods in business relationships focused on mediation

Abstract

This (diploma) thesis aims to introduce alternative dispute resolution within international business relationships and it subsequently focuses on one of them, which is mediation. This topic was chosen with regards to its recency and an evolving trend of alternative dispute resolution both in Czech Republic, and abroad. The thesis is divided into eight chapters. Introductory chapter introduces the issue of ADR, their characteristics, advantages and the division. The second chapter focuses on the definition of business relationships, international business relationships and suitability of application of ADR in these cases. The third chapter is dedicated to the characteristics of individual types of ADR such as negotiation, conciliation, collaborative law, arbitration, med-arb, med-aloa, minitrial and expertise and their mutual comparison. The fourth chapter is devoted to the legislation of ADR within Czech Republic and subsequently to the international legislation of ADR. The fifth chapter focuses on mediation, its characteristics, definition, its forms, history and both national, and international legislation. The sixth chapter aims to introduce mediation within private international law. In the seventh chapter the mediator is characterised by using the comparison of the Czech and Austrian legislation. Final chapter explains the mediation process itself with focusing on its legal aspects and it characterises agreements related to the mediation.

Key words: ADR – mediation - international mediation